

Lagrådsremiss

Tydligare regler för val till Sametinget

Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet.

Stockholm den 25 januari 2024

Parisa Liljestränd

Ida Wettervik
(Kulturdepartementet)

Lagrådsremissens huvudsakliga innehåll

I lagrådsremissen föreslås ändringar i sametingslagen (1992:1433) som avser val till Sametinget. Förslagen syftar till att göra reglerna tydligare. Det handlar bl.a. om följande.

- Reglerna om anmälan och registrering inför val förtydligas.
- Det införs ett skydd för beteckningar som liknar skyddet för parti-beteckningar i allmänna val.
- Bestämmelserna om röstning och röstmottagning, vallokaler, rösträkning och mandatfördelning vid sametingsval förtydligas.

Dessutom föreslås ändringar i lagen (2001:183) om behandling av personuppgifter i verksamhet med val och folkomröstningar. Ändringarna gäller behandlingen av personuppgifter vid allmänna val och sametingsval.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 augusti 2024.

Innehållsförteckning

1	Beslut	4
2	Lagtext	5
2.1	Förslag till lag om ändring i sametingslagen (1992:1433)	5
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (2001:183) om behandling av personuppgifter i verksamhet med val och folkomröstningar	19
3	Ärendet och dess beredning	21
4	Det behövs en tydligare reglering av val till Sametinget	22
5	Grupper, partiers och liknande sammanslutningars anmälan om deltagande i val	23
5.1	Regleringen av anmälan om deltagande i val förtydligas	23
5.2	Registrering inför val och skydd för beteckningar	25
5.3	En anmälan om deltagande i val ska gälla även vid omval	30
5.4	Beslut i ärenden om registrering ska kunna överklagas	33
6	Röstning	35
6.1	Tydligare reglering om hur en röst görs i ordning	35
6.2	Tidsperioden för brevröstning	36
6.3	Förtydligande av vilka kuvert som måste vara igenklistrade	41
7	Röstmottagning och utformning av vallokaler	43
7.1	Förbud mot propaganda	43
7.2	Tillhandahållande av valsedlar	44
7.3	Krav på antal och utbildning av röstmottagare	48
7.4	Tillgängliga vallokaler	52
8	Rösträkning och mandatfördelning	54
8.1	Reglerna om gransknings- och rösträkningsförrättningen förtydligas	54
8.2	Det införs tydliga regler för tillvägagångssättet vid rösträkningen	57
8.3	Bestämmelserna om mandatfördelning och bevis till ledamöter och ersättare justeras	59
9	Frågor om personuppgiftsbehandling samt fastställande av rösträtt och valbarhet	61
9.1	EU:s dataskyddsförordning och dataskyddslagen	61
9.2	Fler typer av uppgifter ska få behandlas för val till Sametinget	62
9.3	Längsta tid för behandling av uppgifter i val- och folkomröstningsdatabasen	66
9.4	Längsta tid för behandling av uppgifter i databasen för sametingsvalet	70

9.5	Uppgifter om personer måste kunna verifieras för att tas upp i sameröstlängden.....	73
9.6	Samlad dataskydds- och integritetsbedömning	78
10	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser.....	80
11	Konsekvenser	81
11.1	Förslagets övergripande konsekvenser	81
11.2	Konsekvenser för den centrala valmyndigheten.....	81
11.3	Konsekvenser för Sametinget och Länsstyrelsen i Norrbotten	82
11.4	Konsekvenser för Valprövningsnämnden.....	83
11.5	Förslagets övriga konsekvenser	83
12	Författningskommentar	84
12.1	Förslaget till lag om ändring i sametingslagen (1992:1433)	84
12.2	Förslaget till lag om ändring i lagen (2001:183) om behandling av personuppgifter i verksamhet med val och folkomröstningar.....	101
Bilaga 1	Sammanfattning av promemorian Frågor om val till Sametinget (Ds 2023:4).....	103
Bilaga 2	Promemorians lagförslag.....	104
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanserna beträffande promemorian Frågor om val till Sametinget.....	119

1 Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i sametingslagen (1992:1433),
2. lag om ändring i lagen (2001:183) om behandling av personuppgifter i verksamhet med val och folkomröstningar.

2 Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i sametingslagen (1992:1433)

Härigenom föreskrivs i fråga om sametingslagen (1992:1433)¹

dels att 3 kap. 20 § ska upphöra att gälla,

dels att rubriken närmast före 3 kap. 8 § ska utgå,

dels att 3 kap. 2, 8–10, 12, 14, 15, 17–19, 21–25, 27, 30–32 a och 37 §§ och rubriken närmast före 22 § ska ha följande lydelse,

dels att det i 3 kap. ska införas 14 nya paragrafer, 2 a, 9 a–9 d, 12 a, 14 a, 14 b, 15 a, 19 a, 19 b, 22 a, 30 a och 35 a §§, och närmast före 9, 14 a, 23, 30 a och 32 §§ nya rubriker av följande lydelse,

dels att det närmast före 3 kap. 26 § ska införas en ny rubrik som ska lyda ”Granskning av brevröstningsförsändelserna”,

dels att det närmast före 3 kap. 33 § ska införas en ny rubrik som ska lyda ”Överklagande”.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

2 §²

För valet till Sametinget utgör landet en valkrets. *Valnämnden utser valförrättare och har i övrigt de uppgifter som framgår av detta kapitel.* Uppgifter vid val till Sametinget fullgörs även av den centrala valmyndigheten enligt vallagen (2005:837) och av länsstyrelsen i det län där Sametinget har sitt säte.

För valet till Sametinget utgör landet en valkrets. Uppgifter vid valet till Sametinget fullgörs av

- valnämnden,
- den centrala valmyndigheten enligt vallagen (2005:837), och
- länsstyrelsen i det län där Sametinget har sitt säte.

2 a §

Den centrala valmyndigheten ska inför varje val ta fram utbildningsmaterial om valet. Materialet ska tillhandahållas valnämnden och länsstyrelsen i det län där Sametinget har sitt säte.

¹ Senaste lydelse av

3 kap. 26 § 2004:538

3 kap. 33 § 2005:843.

² Senaste lydelse 2018:1976.

8 §³

Den som har rösträtt till Sametinget är valbar till Sametinget *om inte annat följer av 9 §.*

Den som har rösträtt till Sametinget är valbar till Sametinget.

Anmälan om deltagande i val

9 §⁴

Kandidater till Sametinget skall anmälas till den centrala valmyndigheten senast den 15 mars valåret. Av anmälan skall det framgå vilken grupp, vilket parti eller liknande sammanslutning som kandidaterna tillhör. Anmälan skall också innehålla namn på minst tre kandidater i bestämd ordningsföljd. Till anmälan skall det fogas en skriftlig förklaring från varje kandidat att denne har gett sitt tillstånd till anmälan.

En grupp, ett parti eller en liknande sammanslutning som vill delta i ett val ska skriftligen anmäla sin beteckning och sina kandidater till den centrala valmyndigheten senast den 8 mars valåret. Minst tre namn på kandidater i bestämd ordningsföljd ska anmälas. Tillsammans med anmälan ska det lämnas en skriftlig förklaring från varje kandidat att han eller hon samtycker till anmälan.

Därutöver gäller för sådana grupper, partier eller liknande sammanslutningar som inte har mandat i Sametinget att anmälan skall ha ett dokumenterat stöd av minst 50 personer, som skall vara upptagna i den slutliga röstlängden för det kommande valet.

Den centrala valmyndigheten beslutar om registrering av grupper, partier eller liknande sammanslutningar och kandidater. Myndighetens beslut får inte överklagas.

Andra än kandidater för registrerade grupper, partier eller liknande sammanslutningar är inte valbara.

³ Senaste lydelse 2018:1976.

⁴ Senaste lydelse 2006:803. Ändringen innebär bl.a. att tredje och fjärde styckena tas bort.

9 a §

Beteckningen för en grupp, ett parti eller en liknande sammanslutning ska registreras om kraven i 9 § och följande villkor är uppfyllda:

1. Beteckningen ska bestå av eller innehålla ord. Beteckningen får också innehålla en symbol.

2. Om en grupp, ett parti eller en liknande sammanslutning inte har mandat i Sametinget ska anmälan ha ett dokumenterat stöd av minst 50 personer som har rösträtt i det kommande valet.

3. Beteckningen ska inte kunna antas bli förväxlad med en beteckning som är registrerad eller som redan har anmälts för samma val.

En beteckning ska avregistreras om en grupp, ett parti eller en liknande sammanslutning

1. begär det, eller

2. inte har gjort en anmälan enligt 9 § för två ordinarie val i följd.

Prövningen av om en beteckning ska avregistreras enligt andra stycket 2 ska ske efter prövningen enligt första stycket.

9 b §

Kandidaterna för en grupp, ett parti eller en liknande sammanslutning ska registreras för valet om de har anmälts under en registrerad beteckning och kraven i 9 § är uppfyllda.

9 c §

När en beteckning har registrerats eller avregistrerats ska den centrala valmyndigheten omedelbart kungöra detta genom publicering på myndighetens webbplats.

9 d §

Ett beslut enligt 9 a eller 9 b § får överklagas hos Valprövningsnämnden. Överklagandet ska ha kommit in till nämnden inom en vecka från den dag det överklagade beslutet kungjordes. Om beslutet inte har kungjorts ska det ha kommit in inom en vecka från den dag klaganden fick del av beslutet.

10 §⁵

Den centrala valmyndigheten utfärdar valsedlar. På valsedlarna ska en grupp, ett parti eller en liknande sammanslutning anges samt minst tre kandidater för gruppen, partiet eller sammanslutningen.

Kandidatnamnen ska förses med nummer och tas upp i nummerordning under varandra. Valsedlarna ska dessutom vara utformade så att väljarna kan lämna en särskild personröst och innehålla en upplysning om personvalets innebörd.

För en *registrerad* grupp, ett parti eller en sammanslutning får det finnas valsedlar med olika kombinationer av kandidater.

För en grupp, ett parti eller en *liknande* sammanslutning får det finnas valsedlar med olika kombinationer av kandidater.

12 §⁶

Varje *registrerad* grupp, parti eller sammanslutning tilldelas valsedlar *till det antal* den centrala valmyndigheten beslutar, lika för alla. Finns det olika valsedlar för samma grupp, parti eller sammanslutning, gäller detta varje sådan variant av valsedeln.

Valsedlar till större antal *tillhandahålles* av den centrala valmyndigheten om beställaren betalar valsedlarna i förskott.

Varje grupp, parti eller *liknande* sammanslutning *vars kandidater har registrerats för valet* ska tilldelas *det antal* valsedlar den centrala valmyndigheten beslutar, lika för alla. Finns det olika valsedlar för samma grupp, parti eller *liknande* sammanslutning, gäller detta varje sådan variant av valsedeln.

Valsedlar till större antal *ska tillhandahållas* av den centrala valmyndigheten om beställaren betalar valsedlarna i förskott.

12 a §

Valnämnden ska under den tid som röstmottagningen i vallokalen pågår tillhandahålla valsedlar för de grupper, partier eller liknande sammanslutningar vars kandidater har registrerats för valet.

⁵ Senaste lydelse 2018:1976.

⁶ Senaste lydelse 2004:538.

I anslutning till vallokalen ska det ordnas en lämplig avskärmad plats där valsedlarna ska läggas ut och där väljarna var för sig kan ta sina valsedlar utan insyn. Om en sådan plats inte kan anordnas i anslutning till vallokalen får den i stället ordnas inne i lokalen.

Valsedlarna ska presenteras på ett likformigt sätt.

14 §

Valnämnden *beslutar* på vilka orter röstning kan ske i vallokal. *Vallokaler skall hållas öppna mellan klockan 8 och 20 valdagen.*

Valnämnden *ska besluta* på vilka orter röstning kan ske i vallokal.

Valnämnden ska se till att det finns lämpliga lokaler som kan användas som vallokaler och som i fråga om läge och tillgänglighet ger väljarna goda möjligheter att rösta. En vallokal ska vara tydligt avgränsad och även i övrigt lämpad för ändamålet så att väljaren inte hindras eller störs under röstningen.

Vallokalerna ska hållas öppna för röstning mellan klockan 8.00 och 20.00 på valdagen.

Röstmottagare

14 a §

Röstmottagare förordnas av valnämnden. Som röstmottagare får endast den förordnas som har fått en sådan utbildning som behövs för uppdraget.

Valnämnden ansvarar för utbildningen av röstmottagare. Vid utbildningen ska det utbildningsmaterial som tillhandahålls av den centrala valmyndigheten användas. Valnämnden får dock ersätta delar av materialet eller komplettera det om det behövs med hänsyn till lokala förhållanden.

14 b §

För varje vallokal ska det utses minst fyra röstmottagare, varav en ordförande och en ersättare för ordföranden.

Vid röstmottagning ska minst tre av röstmottagarna vara närvarande. En av dessa ska vara ordföranden eller ordförandens ersättare.

15 §⁷

Vid röstning i vallokal lägger väljaren själv in sin valsedel i ett valkuvert och tillsluter det. Väljaren lämnar valkuvert och det ytterkuvert som också är röstkort till valförrättaren. Denne kontrollerar att väljaren ställt i ordning bara ett valkuvert och att kuvertet inte är försett med obehörig märkning. Därefter lägger valförrättaren i väljarens närvaro in valkuvertet i ytterkuvertet och tillsluter det. Valförrättaren tar slutligen hand om ytterkuvertet samt antecknar på en särskild förteckning väljarens namn.

Den som saknar det ytterkuvert som också är röstkort får inte rösta. En väljare som inte är känd för röstmottagaren ska legitimera sig eller på annat sätt styrka sin identitet. Den som inte gör det får inte rösta.

Vid röstning i vallokal ska väljaren ta en valsedel, lägga in valsedeln i ett valkuvert utan att vika den och försluta kuvertet.

Den väljare som vill lämna en särskild personröst ska markera det på valsedeln genom att fylla i det särskilda utrymmet för personröst som finns vid den kandidat som väljaren helst vill se vald.

Väljaren ska lämna valkuvert och det ytterkuvert som också är röstkort till röstmottagaren.

15 a §

Röstmottagaren ska

1. kontrollera att väljaren har gjort i ordning bara ett valkuvert, och att kuvertet inte är försett med någon obehörig märkning,

2. i väljarens närvaro lägga in valkuvertet i ytterkuvertet och klistra igen det,

3. ta hand om ytterkuvertet, och

4. anteckna väljarens namn på en särskild förteckning.

Den som saknar det ytterkuvertet som också är röstkort får inte rösta.

En väljare som inte är känd för röstmottagaren ska legitimera sig eller på annat sätt styrka sin identitet. Den som inte gör det får inte rösta.

17 §⁸

Vid röstning i vallokal gäller också 7 kap. 3 § samt 8 kap. 4 och 5 §§ vallagen (2005:837).

Avbryts röstningen skall mottagna ytterkuvertet förvaras på ett betryggande sätt.

Vid röstning i vallokal gäller också 7 kap. 3 § samt 8 kap. 2 a–5 och 7 a §§ vallagen (2005:837).

Om röstningen avbryts ska mottagna ytterkuvertet förvaras på ett betryggande sätt.

18 §⁹

Valförrättaren skall omgående sända de mottagna förslutna ytterkuverten till länsstyrelsen i det län där Sametinget har sitt säte tillsammans med förteckningen över de väljare som röstat i vallokalen. Försändelsen skall sändas som värdepost.

Röstmottagaren ska skyndsamt sända de mottagna igenklistrade ytterkuverten till länsstyrelsen i det län där Sametinget har sitt säte tillsammans med förteckningen över de väljare som röstat i vallokalen. Försändelsen ska sändas som värdepost.

19 §¹⁰

Vid brevröstning lägger väljaren själv in sin valsedel i ett valkuvert och tillsluter det. *I närvaro av två vittnen lägger väljaren sedan valkuvertet i det ytterkuvertet som också är röstkort och tillsluter det. Därefter skriver väljaren på ytterkuvertet en försäkran på heder och samvete att han eller hon gjort på detta sätt. Vittnena intygar skriftligen att väljaren egenhändigt undertecknat försäkran och att de inte känner till något förhållande som strider mot de uppgifter*

Vid brevröstning ska väljaren själv lägga in sin valsedel i ett valkuvert utan att vika den och försluta kuvertet. Den väljare som vill lämna en särskild personröst ska markera det på valsedeln genom att fylla i det särskilda utrymmet för personröst vid den kandidat som väljaren helst vill se vald.

⁸ Senaste lydelse 2005:843.

⁹ Senaste lydelse 2004:538.

¹⁰ Senaste lydelse 2018:1976.

väljaren lämnat på ytterkuvertet. Vittnenas adresser anges på ytterkuvertet. Vittnena ska ha fyllt 18 år.

Sedan brevröstningsförsändelsen har gjorts i ordning enligt första stycket lägger väljaren in försändelsen i ett omslagskuvert och tillsluter detta. Därefter lämnas försändelsen för postbefordran till länsstyrelsen i det län där Sametinget har sitt säte.

En väljare som på grund av funktionsnedsättning eller liknande inte kan avge sin röst i föreskriven ordning får vid röstningen anlita någon annan person som hjälper honom eller henne vid röstningen.

Väljaren ska sedan i närvaro av två vittnen lägga valkuvertet i det ytterkuvert som också är röstkort och klistra igen det och på ytterkuvertet skriva en försäkran på heder och samvete att han eller hon har gjort på detta sätt.

Vittnena ska intyga skriftligen att väljaren egenhändigt har undertecknat försäkran och att de inte känner till något förhållande som strider mot de uppgifter väljaren lämnat på ytterkuvertet. Vittnenas adresser ska anges på ytterkuvertet. Vittnena ska ha fyllt 18 år.

19 a §

Sedan brevröstningsförsändelsen har gjorts i ordning enligt 19 § ska väljaren lägga in försändelsen i ett omslagskuvert och klistra igen det. Därefter ska försändelsen lämnas för postbefordran till länsstyrelsen i det län där Sametinget har sitt säte.

19 b §

En väljare som på grund av funktionsnedsättning eller liknande inte kan avge sin röst på det sätt som föreskrivs i 19 och 19 a §§ får anlita någon annan person som hjälper honom eller henne vid röstningen.

21 §¹¹

Vid varje tillfälle då brevröstningsförsändelser kommer in till länsstyrelsen skall antalet antecknas i ett särskilt protokoll. I väntan på den slutliga sammanräkningen och mandatfördelningen

Vid varje tillfälle då brevröstningsförsändelser kommer in till länsstyrelsen ska antalet antecknas i ett särskilt protokoll. I väntan på rösträkningen och mandat-

skall försändelserna förvaras på ett betryggande sätt.

Sammanräkning

Vid en offentlig förrättning, som skall påbörjas så snart det kan ske sedan en vecka förflutit från valdagen, skall länsstyrelsen granska och räkna de avgivna rösterna.

Vid sammanräkningen prövar länsstyrelsen valsedlarnas giltighet och meddelar de beslut som denna prövning föranleder. Härvid gäller i tillämpliga delar 13 kap. 6 och 7 §§, 8 § första stycket 1 samt andra och tredje styckena vallagen (2005:837).

Vidare gäller att ett namn som skrivits till på en valsedel skall anses obefintligt.

Vid förrättning skall protokoll föras.

fördelningen ska försändelserna förvaras på ett betryggande sätt.

Rösträkning och fördelning av mandat

22 §¹²

Vid en offentlig förrättning, som ska påbörjas så snart det kan ske sedan en vecka har förflutit från valdagen, ska länsstyrelsen granska och räkna de avgivna rösterna. Länsstyrelsen ska föra protokoll över förrättningen.

Länsstyrelsen ska kungöra tid och plats för förrättningen genom publicering på myndighetens webbplats senast dagen före förrättningen.

22 a §

När förrättningen börjar ska den tjänsteman från länsstyrelsen som leder rösträkningen visa de närvarande att valurnan är tom. Därefter ska granskningen och räkningen av avgivna röster börja.

Granskning av rösterna från vallokalerna

23 §¹³

Granskningen inleds med att de ytterkuvert som kommit in från vallokalerna räknas. Antalet kuvert jämförs med antalet avgivna röster enligt förteckningarna från vallokalerna. Därefter antecknas i röstlängden vilka väljare som har röstat i vallokal.

Granskningen ska inledas med att de ytterkuvert som har kommit in från vallokalerna räknas. Antalet kuvert ska jämföras med antalet avgivna röster enligt förteckningarna från vallokalerna. Uppgifterna ska antecknas i protokollet.

¹² Senaste lydelse 2005:843.

¹³ Senaste lydelse 2006:803.

Har någon väljare röstat mer än en gång i vallokal, *skall* väljarens röster förklaras ogiltiga och *ytterkuverten* med väljarens röster *obrutna* läggas åt sidan.

Har någon väljare röstat mer än en gång i vallokal, *ska* väljarens röster förklaras ogiltiga och *det öppnade ytterkuvertet* med väljarens röster läggas åt sidan.

24 §¹⁴

Sedan de röster som *skall* förklaras ogiltiga enligt 23 § andra stycket har lagts åt sidan och *anteckning om* ogiltigförklaringen har *gjorts* i protokollet, kontrolleras att övriga ytterkuvert är *tillslutna*.

Är ytterkuvertet *tillslutet*, *bryts det* och valkuvertet granskas. *Därvid* kontrolleras att valkuvertet är *av föreskriven beskaffenhet* och att väljaren *har ställt* i ordning *endast* ett valkuvert samt att valkuvertet inte är försett med obehörig märkning.

Sedan de röster som *ska* förklaras ogiltiga enligt 23 § andra stycket har lagts åt sidan och ogiltigförklaringen har *antecknats* i protokollet, *ska det* kontrolleras att övriga ytterkuvert är *igenklistrade*.

Om ytterkuvertet är *igenklistrat*, *ska det öppnas* och valkuvertet granskas. *Då ska det* kontrolleras att valkuvertet *uppfyller kraven på hur sådana kuvert ska vara utformade* och att väljaren *bara har gjort* i ordning ett valkuvert samt att valkuvertet inte är försett med obehörig märkning.

25 §¹⁵

Föreligger inte någon brist vid den granskning som *skall* göras enligt 24 § *läggs* valkuvertet i en valurna. I annat fall *förklaras* rösten ogiltig och ytter- och valkuvert *läggs* åt sidan. *Därvid skall* valkuvertet ligga i ytterkuvertet. *Anteckning om ogiltigförklaringen* görs i protokollet.

Om det inte framkommer någon brist vid den granskning som *ska* göras enligt 24 § *ska* valkuvertet *läggas* i en valurna. *Det ska också markeras i röstlängden att väljaren har röstat*. I annat fall *ska* rösten *förklaras* ogiltig och ytter- och valkuvert *läggas* åt sidan. *När kuverten läggs åt sidan ska* valkuvertet ligga i ytterkuvertet. *Ogiltigförklaringen ska antecknas* i protokollet.

27 §

Granskningen av brevröstningsförsändelserna *inleds* med att omslagskuverten räknas, *varefter* antalet antecknas i protokollet. Därefter kontrolleras att

1. omslagskuverten inte har blivit öppnade efter *tillslutandet*, och
2. *försändelsen inte har avgetts senare än på valdagen*.

Granskningen av brevröstningsförsändelserna *ska inledas* med att omslagskuverten räknas *och att antalet kuvert* antecknas i protokollet. Därefter *ska det* kontrolleras att omslagskuverten inte har blivit öppnade efter *att de klistrats igen*.

¹⁴ Senaste lydelse 2000:1214.

¹⁵ Senaste lydelse 2000:1214.

Föreligger inte någon brist vid den granskning som avses i första stycket *skall* de godkända försändelserna behandlas vidare enligt vad som föreskrivs i 28 §. I annat fall *läggs* försändelserna åt sidan. Antalet försändelser som har lagts åt sidan antecknas i protokollet.

Om det inte framkommer någon brist vid den granskning som avses i första stycket *ska* de godkända försändelserna behandlas vidare enligt vad som föreskrivs i 28 §. I annat fall *ska* försändelserna *läggas* åt sidan. Antalet försändelser som har lagts åt sidan *ska* antecknas i protokollet.

30 §¹⁶

Föreligger inte någon brist vid den granskning som *skall* göras enligt 29 § *läggs* valkuvertet i en valurna tillsammans med de godkända valkuverten från röstningen i vallokalerna. I annat fall *förklaras rösten* ogiltig och ytter- och valkuvert *läggs* åt sidan. *Därvid skall* valkuvertet ligga i ytterkuvertet. *Anteckning om ogiltigförklaringen* görs i protokollet.

Om det inte framkommer någon brist vid den granskning som *ska* göras enligt 29 § *ska* valkuvertet *läggas* i en valurna tillsammans med de godkända valkuverten från röstningen i vallokalerna. *Det ska också markeras i röstlängden att väljaren har röstat.* I annat fall *ska rösten förklaras* ogiltig och ytter- och valkuvert *läggas* åt sidan. *När kuverten läggs åt sidan ska* valkuvertet ligga i ytterkuvertet. *Ogiltigförklaringen ska antecknas i* protokollet.

Rösträkning

30 a §

När samtliga valkuvert som ska läggas i valurnan har lagts ner i den ska urnan tömmas och räkningen påbörjas. Räkningen ska gå till på följande sätt:

1. *Valkuverten ska räknas. Antalet valkuvert ska jämföras med antalet markeringar i sameröstlängden.*

2. *Valkuverten ska öppnas och innehållet granskas. Vid granskningen ska*

a) *i tillämpliga delar 13 kap. 6 och 7 §§, 8 § första stycket 1 samt andra och tredje styckena vallagen (2005:837) gälla,*

b) *ett namn som har skrivits till på en valsedel eller som inte har registrerats anses obefintligt, och*

¹⁶ Senaste lydelse 2000:1214.

c) en valsedel som har en beteckning som inte har registrerats förklarar ogiltig.

3. De valsedlar som har godkänts ska sorteras och räknas efter beteckning och namnlista.

4. Personrösterna ska räknas. Resultatet av rösträkningen ska antecknas i protokollet.

31 §¹⁷

När *sammanräkningen* är klar *skall* försändelser, ytterkuvert och valkuvert som *skall* läggas åt sidan samt ogiltiga valsedlar läggas in i särskilda omslag som förseglas och förvaras till dess valet har *vunnit* laga kraft.

Godkända valsedlar *läggs* in i särskilda omslag som förseglas och förvaras till utgången av den tid valet gäller.

När *rösträkningen* är klar *ska* försändelser, ytterkuvert och valkuvert som *ska* läggas åt sidan samt ogiltiga valsedlar läggas in i särskilda omslag som förseglas och förvaras till dess valet har *fått* laga kraft.

Godkända valsedlar *ska* läggas in i särskilda omslag som förseglas och förvaras till utgången av den tid valet gäller.

Fördelning av mandat

32 §¹⁸

Vid mandatt fördelningen mellan grupper, partier och liknande sammanslutningar *skall* mandaten fördelas proportionellt på grundval av valresultatet. *Härvid tilldelas mandaten*, ett efter annat, den grupp, det parti eller *motsvarande* som för varje gång uppvisar det största jämförelsetalet. Jämförelsetalet är, så länge *gruppen, partiet* eller *sammanslutningen* ännu inte tilldelats något mandat, röstetalet delat med 1,4. Därefter beräknas jämförelsetalet genom att röstetalet delas med det tal som är ett högre än det dubbla antalet mandat som redan har tilldelats gruppen, partiet eller sammanslutningen.

För varje mandat som en grupp, ett parti eller en liknande sammanslutning har fått *skall* en ledamot

Vid mandatt fördelningen mellan grupper, partier och liknande sammanslutningar *ska* mandaten fördelas proportionellt på grundval av valresultatet. *Mandaten tilldelas*, ett efter annat, den grupp, det parti eller *den liknande sammanslutning* som för varje gång uppvisar det största jämförelsetalet. Jämförelsetalet är, så länge *en grupp, ett parti* eller *en liknande sammanslutning* ännu inte tilldelats något mandat, röstetalet delat med 1,2. Därefter beräknas jämförelsetalet genom att röstetalet delas med det tal som är ett högre än det dubbla antalet mandat som redan har tilldelats gruppen, partiet eller *den liknande sammanslutningen*.

För varje mandat som en grupp, ett parti eller en liknande sammanslutning har fått *ska* en

¹⁷ Senaste lydelse 2000:1214.

¹⁸ Senaste lydelse 2006:803.

utses. När en ledamot utses *skall* reglerna i 14 kap. 9 och 10 §§ vallagen (2005:837) om val till riksdagen tillämpas. För att personligt röstetal *skall* fastställas för en kandidat måste kandidaten dessutom ha fått lägst 25 särskilda personröster.

Sedan länsstyrelsen fördelat mandaten i Sametinget *skall* resultatet av valet offentliggöras genom kungörelse i Post- och Inrikes Tidningar.

Länsstyrelsen *skall utan dröjsmål till Sametinget och regeringen* redovisa resultatet av valet samt utfärda bevis till valda ledamöter och ersättare.

ledamot utses. När en ledamot utses *ska* reglerna i 14 kap. 9 och 10 §§ vallagen (2005:837) om val till riksdagen tillämpas. För att personligt röstetal *ska* fastställas för en kandidat måste kandidaten dessutom ha fått lägst 25 särskilda personröster.

Sedan länsstyrelsen fördelat mandaten i Sametinget *ska* resultatet av valet offentliggöras genom kungörelse i Post- och Inrikes Tidningar.

Länsstyrelsen *ska så snart som möjligt* redovisa resultatet av valet *till Sametinget och regeringen* samt utfärda bevis till valda ledamöter och ersättare.

32 a §¹⁹

Om en ledamot har avgått före utgången av den tid för vilken ledamoten blivit vald, ska länsstyrelsen på anmälan av Sametingets ordförande inkalla en ny ordinarie ledamot enligt de bestämmelser i 14 kap. 21 § vallagen (2005:837) som avser ny ordinarie ledamot i regionfullmäktige.

Om en ersättare för ledamot har inträtt som ordinarie ledamot eller avgått som ersättare av annan orsak, ska länsstyrelsen på anmälan av Sametingets ordförande utse ytterligare ersättare enligt de bestämmelser i 14 kap. 22 § vallagen som avser ersättare för ledamot i regionfullmäktige.

Den förrättning som avses i första och andra styckena är avslutad när protokollet från förrättningen har lagts fram för granskning. Efter *sammanräkningen* ska valsedlarna åter läggas i omslag på det sätt som föreskrivs i 31 §.

Den förrättning som avses i första och andra styckena är avslutad när protokollet från förrättningen har lagts fram för granskning. Efter *rösträkningen* ska valsedlarna åter läggas i omslag på det sätt som föreskrivs i 31 §. *Länsstyrelsen ska utfärda bevis till de ledamöter och ersättare som har utsetts genom förrättningen.*

35 a §

En anmälan enligt 9 § gäller även vid omval i det val som anmälan avser. En grupp, ett parti eller en liknande sammanslutning

¹⁹ Senaste lydelse 2019:881.

får dock ändra anmälan i fråga om kandidater inför omval.

En grupp, ett parti eller en liknande sammanslutning som inte har deltagit i ett val kan inte göra en särskild anmälan enligt 9 § för att delta i ett omval i det valet.

37 §²⁰

För aktualisering, komplettering och kontroll av sameröstlängden får inhämtas uppgifter om namn, personnummer, adress och medborgarskap från register hos Skatteverket avseende uppgifter i folkbokföringen.

För aktualisering, komplettering och kontroll av sameröstlängden får valnämnden och länsstyrelsen i det län där Sametinget har sitt säte hämta in uppgifter från Skatteverkets folkbokföringsregister.

Om det saknas uppgifter i folkbokföringen ska ytterligare efterforskningar göras i rimlig omfattning.

Den som har anmält sig till same-röstlängden och vars uppgifter inte kan verifieras genom åtgärd enligt första eller andra stycket ska inte tas upp i röstlängden.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2024.
 2. Vid tillämpningen av 3 kap. 9 a och 9 b §§ ska en grupp, ett parti eller en liknande sammanslutning som har mandat i Sametinget den 8 mars 2025 anses ha anmält och fått sin beteckning registrerad vid valet 2021.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (2001:183) om behandling av personuppgifter i verksamhet med val och folkomröstningar

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2001:183) om behandling av personuppgifter i verksamhet med val och folkomröstningar

dels att 2 kap. 13 § ska upphöra att gälla,

dels att 2 kap. 12, 17, 18 och 23 §§ och rubrikerna närmast före 2 kap. 12 och 23 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

Gallring

Längsta tid för behandling

12 §

Uppgifter om en person som avses i 2 § 1 *skall gallras senast* en månad efter det att det val eller den folkomröstning som uppgifterna hänför sig till har *vunnit* laga kraft. Om flera val hålls samtidigt *skall* uppgifterna *dock gallras senast* en månad efter det att samtliga val har *vunnit* laga kraft.

Uppgifter om en person som avses i 2 § 2 *skall gallras senast fem år* efter utgången av den valperiod som uppgifterna hänför sig till.

Uppgifter om en person som avses i 2 § 1 *får inte behandlas under längre tid än* en månad efter det att det val eller den folkomröstning som uppgifterna hänför sig till har *fått* laga kraft. Om flera val hålls samtidigt *får* uppgifterna *inte behandlas under längre tid än* en månad efter det att samtliga val har *fått* laga kraft.

Uppgifter om en person som avses i 2 § 2 *får inte behandlas under längre tid än* en månad efter utgången av den valperiod som uppgifterna hänför sig till.

Begränsningarna av hur länge personuppgifter får behandlas hindrar inte att en myndighet arkiverar och bevarar allmänna handlingar eller att arkivmaterial lämnas till en arkivmyndighet.

17 §¹

Beträffande en person som avses i 16 § första stycket 1 *får i databasen behandlas uppgifter om* personnummer, namn *och* adress.

De uppgifter som i databasen får behandlas om en person som avses i 16 § första stycket 1 *är* personnummer, namn, adress, *födelse*tid, folkbokföringsort, medborgarskap, tidpunkt för invandring *och* tidpunkt för utvandring.

¹ Senaste lydelse 2004:539.

18 §²

Beträffande en person som avses i 16 § första stycket 2 får i databasen behandlas uppgifter om personnummer, namn, adress samt partibeteckning och övriga uppgifter som enligt 3 kap. 10 § sametingslagen (1992:1433) skall finnas på valsedlar där personen är upptagen.

De uppgifter som i databasen får behandlas om en person som avses i 16 § första stycket 2 är personnummer, namn, adress, födelsetid, folkbokföringsort, medborgarskap, tidpunkt för invandring, tidpunkt för utvandring, beteckning för gruppen, partiet eller den liknande sammanslutningen och övriga uppgifter som enligt 3 kap. 10 § sametingslagen (1992:1433) ska finnas på valsedlar där personen är upptagen.

Gallring i databasen för sametingsvalet

Längsta tid för behandling i databasen för sametingsvalet

23 §³

Uppgifter som inte längre behövs för ändamålet med behandlingen av personuppgifter i databasen skall gallras om inte något annat följer av andra stycket.

Uppgifter om en person som avses i 16 § första stycket 1 och 2 får inte behandlas längre än en månad efter utgången av den valperiod som uppgifterna hänför sig till.

Den slutliga sameröstlängden från varje sametingsval skall skrivas ut på papper och bevaras. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får föreskriva om ytterligare bevarande.

Begränsningarna av hur länge personuppgifter får behandlas hindrar inte att en myndighet arkiverar och bevarar allmänna handlingar eller att arkivmaterial lämnas till en arkivmyndighet.

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2024.

² Senaste lydelse 2004:539.

³ Senaste lydelse 2004:539.

3 Ärendet och dess beredning

Valmyndigheten har i en hemställan till regeringen (Ku2017/02354) redovisat behov av ändringar i regleringen av val till Sametinget. Med anledning av behoven har inom Kulturdepartementet departementspromemorian Frågor om val till Sametinget (Ds 2023:4) utarbetats.

En sammanfattning av promemorian finns i *bilaga 1*. Promemorians lagförslag finns i *bilaga 2*.

Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. Remissvaren finns tillgängliga i Kulturdepartementet (Ku2023/00151). Sametinget har, enligt lagen (2022:66) om konsultation i frågor som rör det samiska folket, konsulterats i ärendet som företrädare för det samiska folket.

4 Det behövs en tydligare reglering av val till Sametinget

Val till Sametinget hålls den tredje söndagen i maj vart fjärde år. De samer som är upptagna i röstlängden väljer Sametingets ledamöter genom direkta val. Precis som vid allmänna val tillämpas ett proportionellt valsysteem, vilket betyder att valet sker mellan konkurrerande grupper, partier, eller liknande sammanslutningar som tilldelas mandat utifrån hur många röster de får av väljarna vid varje valtillfälle. Betydande likheter finns också i hur röstmottagningen går till och hur rösträkningen genomförs. Samtidigt finns ett antal betydande skillnader. Förutsättningarna för partiernas deltagande och väljarnas möjligheter att rösta regleras på ett annat sätt för sametingsval än för allmänna val.

De administrativa uppgifterna vid valet är uppdelade mellan Sametingets valnämnd, länsstyrelsen i det län där Sametinget har sitt säte (Länsstyrelsen Norrbotten) och den centrala valmyndigheten (Valmyndigheten).

Bestämmelser om val till Sametinget finns i sametingslagen (1992:1433), lagen (2001:183) om behandling av personuppgifter i verksamhet med val och folkomröstningar, förordningen (2008:1280) om val till Sametinget och förordningen (2002:62) om utdrag ur databaser vid val och folkomröstning. Även om de flesta grundprinciper för genomförande av val till Sametinget är desamma som för de allmänna valen är författningsregleringen för sametingsval betydligt mindre omfattande.

Valmyndigheten har i en hemställan till regeringen år 2017 (Ku2017/02354) redovisat behov av ändringar i sametingslagen, lagen om behandling av personuppgifter i verksamhet med val och folkomröstningar samt förordningen om utdrag ur databaser vid val och folkomröstningar. Det handlar om att reglerna om val till Sametinget är otydliga eller ofullständiga vilket försvårar arbetet för valadministrationen och skapar osäkerhet för både röstberättigade och de partier, grupper och liknande sammanslutningar som ställer upp i valet. Det finns därför behov av att förtydliga och i vissa fall förenkla bestämmelserna om val till Sametinget. Denna lagrådsremiss innehåller förslag som syftar till att åtgärda detta samt att göra bestämmelserna om val till Sametinget mer lika vallagens. Lagrådsremissen innehåller även förslag till skydd för beteckningar för grupper, partier eller liknande sammanslutningar som deltar i valet.

5 Grupper, partiers och liknande sammanslutningars anmälan om deltagande i val

5.1 Regleringen av anmälan om deltagande i val förtydligas

Regeringens förslag: En grupp, ett parti eller en liknande sammanslutning som vill delta i ett val ska skriftligen anmäla sin beteckning och sina kandidater till den centrala valmyndigheten senast den 8 mars valåret. Minst tre namn på kandidater i bestämd ordningsföljd ska anmälas. Tillsammans med anmälan ska det lämnas en skriftlig förklaring från varje kandidat att han eller hon samtycker till anmälan.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. I promemorian föreslås inte någon ändring av sista dag för anmälan. I promemorian föreslås att samtyckesförklaringen från en kandidat ska vara egenhändigt undertecknad. Promemorians förslag har även annan språklig och redaktionell utformning.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser tillstyrker eller har inga synpunkter på förslaget. *Valmyndigheten* anser att föreskriften om att anmälan ska ha kommit in senast den 15 mars valåret innebär att tiden för myndighetens prövning av anmälan blir för kort och att det krävs att tiden utökas med i vart fall en vecka. Enligt myndigheten finns det även anledning att överväga att tidigarelägga de tider som rör upprättandet av preliminär och slutlig sameröstslängd.

Skälen för regeringens förslag

En sammanslutning ska anmäla deltagande i ett val senast den 8 mars valåret

Grupper, partier och liknande sammanslutningar som vill delta i val till Sametinget behöver anmäla sina kandidater till den centrala valmyndigheten (Valmyndigheten) som fattar beslut om registrering. Registreringen är i sin tur en förutsättning för att sammanslutningen ska kunna delta i val. Hur en anmälan ska gå till regleras i 3 kap. 9 § sametingslagen. Där framgår bland annat att kandidaterna ska anmälas till Valmyndigheten senast den 15 mars valåret. Regeringen konstaterar att bestämmelsen är otydlig eftersom det inte framgår av dess ordalydelse om anmälan måste avse deltagande i ett visst val. Detta lämnar öppet för en tolkning av om en ny anmälan måste göras för varje enskilt valtillfälle eller om en anmälan kan gälla för flera sådana tillfällen. För att undanröja otydligheten bör bestämmelsen i 3 kap. 9 § första stycket sametingslagen ändras. Bestämmelsen bör formuleras så att en grupp, ett parti eller en liknande sammanslutning som vill delta i ett val skriftligen ska anmäla detta till den centrala valmyndigheten.

Sista dag för anmälan av kandidater till Sametinget är enligt nuvarande reglering den 15 mars valåret. *Valmyndigheten* påtalar att myndigheten efter detta datum ska genomföra prövning av anmälan och förväxlings-

prövning och att tiden fram till att underlaget behöver vara klart för tryckning är mycket kort. Som exempel nämns att tryckeriet vid valet 2021 behövde underlagen redan den 30 mars för att kunna trycka upp valsedlarna i tid. Regeringen anser mot den bakgrunden att tiden för prövningen behöver utökas med en vecka. Föreskriven dag när anmälan om deltagande i ett val senast ska ha kommit in till myndigheten bör därför vara den 8 mars valåret.

Valmyndigheten anför att det även finns anledning att överväga att tidigarelägga de tidpunkter som regleras i 3 kap. 4–6 §§ sametingslagen. Bestämmelserna rör anmälan för att upptas i sameröstlängden och upprättande av preliminär och slutlig sameröstlängd. Den slutliga röstlängden ska upprättas senast den 1 mars valåret, dvs. en vecka innan anmälan om deltagande i val senast ska ha kommit in. Om det finns kandidater till valet som anmält sig för att upptas i röstlängden kan det vara först då som kandidatens grupp, parti eller sammanslutning vet om kandidaten är valbar. Den typen av situation bör dock enligt regeringens bedömning kunna hanteras under tiden fram till och med den 8 mars, genom att anmälan vid behov ändras. Tidpunkterna som rör röstlängden bör dessutom ligga så nära valdagen som möjligt. Tidpunkterna bör därför inte tidigareläggas.

Anmälan ska ske genom att sammanslutningen anmäler sin beteckning och sina kandidater

Enligt nuvarande reglering i sametingslagen ska den grupp, det parti eller den liknande sammanslutning som kandidaterna tillhör framgå av anmälan. Kandidaterna och sammanslutningen ska registreras. Uppgiften om grupp, parti eller sammanslutning lämnas i praktiken genom att det anges en beteckning i anmälan. En beteckning är den gemensamma benämning som en grupp kandidater använder när de ställer upp i val. Förklarat uttryckt är en beteckning det partinamn som står tryckt på valsedeln.

I fråga om allmänna val gäller enligt 2 kap. 14 § vallagen (2005:837) att partiets beteckning ska framgå av anmälan om deltagande i val. Sametingslagen är på denna punkt otydligare då det inte framgår av lagtexten att anmälan ska innehålla en uppgift om beteckning. En sådan uppgift är en förutsättning för att ge beteckningen skydd (se avsnitt 5.2). I linje med vad som gäller enligt vallagen bör det därför föreskrivas i 3 kap. 9 § sametingslagen att en grupp, ett parti eller en liknande sammanslutning som vill delta i ett val, utöver sina kandidater, ska anmäla sin beteckning.

Enligt de nuvarande bestämmelserna om val till Sametinget är det möjligt att vid skilda tillfällen anmäla kandidater till valet under en och samma beteckning. Varje separat anmälan ska innehålla minst tre kandidatnamn i bestämd ordningsföljd. Om en grupp, ett parti eller en liknande sammanslutning har anmält flera olika varianter av kandidatgrupper ska, enligt 3 kap. 12 § sametingslagen, varje gruppvariant tilldelas så många valsedlar som en grupp tilldelas (prop. 1992/93:32 s. 70). Valmyndigheten registrerar i praktiken kandidaterna och den sammanslutning kandidaterna tillhör först efter att anmälningstiden har gått ut.

Sammanslutningar som vill delta i ett val bör anmäla sin beteckning tillsammans med sina kandidater. Skälet till detta är att regeringens förslag om skydd för beteckningar bygger på att registreringen av beteckningen ska hanteras inom ramen för förfarandet för anmälan om deltagande i val

(se avsnitt 5.2). Detta bör emellertid inte hindra att en sammanslutning fram till att tiden för anmälan gått ut gör ändringar i fråga om sina anmälda kandidater.

5.2 Registrering inför val och skydd för beteckningar

Regeringens förslag: Beteckningen för en grupp, ett parti eller en liknande sammanslutning ska registreras om kraven på hur man anmäler deltagande i val och följande villkor är uppfyllda:

1. Beteckningen ska bestå av eller innehålla ord. Beteckningen får också innehålla en symbol.

2. Om en grupp, ett parti eller en liknande sammanslutning inte har mandat i Sametinget ska anmälan ha ett dokumenterat stöd av minst 50 personer som har rösträtt i det kommande valet.

3. Beteckningen ska inte kunna antas bli förväxlad med en beteckning som är registrerad eller som redan har anmälts för samma val.

En beteckning ska avregistreras om en grupp, ett parti eller en liknande sammanslutning

1. begär det, eller

2. inte har gjort en anmälan om deltagande i val för två ordinarie val i följd.

Prövningen av om avregistrering ska ske på grund av att en grupp, ett parti eller en liknande sammanslutning inte har anmält deltagande i val ska göras efter prövningen om registrering.

Kandidaterna för en grupp, ett parti eller en liknande sammanslutning ska registreras för valet om de har anmälts under en registrerad beteckning och kraven på hur man anmäler deltagande i val är uppfyllda.

När en beteckning har registrerats eller avregistrerats ska den centrala valmyndigheten omedelbart kungöra detta genom publicering på myndighetens webbplats.

Promemorians förslag överensstämmer delvis med regeringens. I promemorians förslag anges dock inte att kraven på hur man anmäler deltagande i val ska vara uppfyllda för att beteckning och kandidater ska registreras. Det anges inte heller att kandidaterna ska vara anmälda under en registrerad beteckning. Dessutom föreslås inte någon bestämmelse om avregistrering. Därtill ska enligt promemorians förslag kungörelse även omfatta beslut om registrering av kandidater. Promemorians förslag har även annan språklig och redaktionell utformning.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser tillstyrker eller har inga synpunkter på förslaget. *Valmyndigheten* anför att det av promemorians förslag framstår som att prövningen av frågan om beteckningen är förväxlingsbar ska ske fristående från anmälan om deltagande och att det saknas en reglering av hur prövningen av en anmälan om deltagande i val ska ske. Myndigheten föreslår därför att registreringen ska omfatta både anmälan och beteckningen. Myndigheten föreslår också att förväxlingsprövningen även ska göras mot partier vars beteckningar är skyddade i

allmänna val. Därtill anser myndigheten att det bör införas en bestämmelse om avregistrering.

Skälen för regeringens förslag

Det införs ett skydd för beteckningar i val till Sametinget

I allmänna val finns regler som ger skydd för partibeteckningar. Skyddet innebär förenklat uttryckt att ett parti inte kan delta i ett val under en beteckning som kan förväxlas med andra partiers beteckningar. Valmyndigheten prövar om en beteckning är förväxlingsbar i två skilda sammanhang. En sådan prövning sker i samband med prövningen av registrering av en partibeteckning. För partier som valt att inte registrera sin partibeteckning sker en förväxlingsprövning i samband med prövningen av om en anmälan om deltagande i val ska registreras. En förutsättning för registrering av en anmälan om deltagande i val är att partibeteckningen inte ska kunna antas bli förväxlad med en beteckning som redan är registrerad eller redan har anmälts för registrering. Enligt bestämmelserna i vallagen ska vidare en valsedel ha en partibeteckning. Valsedlar som har en partibeteckning för ett parti som inte har anmält deltagande i val är ogiltiga vid den slutliga rösträkningen.

En registrering av grupper, partier eller liknande sammanslutningar vid sametingsval ger inte ett skydd för beteckningen motsvarande det som finns i allmänna val. Inget hindrar således att beteckningar som liknar varandra anmäls och registreras för samma val, trots att de kan förväxlas av väljarna. Det finns inte heller något skydd mot att en beteckning som använts av en sammanslutning vid flera val anmäls och används av en annan sammanslutning vid nästkommande val. Registreringen ger således inte någon ensamrätt till beteckningen.

Vid bildandet av Sametinget anfördes i propositionen Om samerna och samisk kultur m.m. (prop. 1992/93:32) att beslutet om registrering i realiteten endast innebär ett godkännande av de valsedlar som får förekomma i sametingsvalet. I propositionen anfördes även att några partibildningar i egentlig mening inte finns bland samerna, men att riksorganisationer och andra intressegrupperingar i vissa fall har program som påminner om politiska partiers. Även mindre formella grupperingar skulle därför kunna formeras inför ett visst valtillfälle. Regeringen konstaterar dock att det över tid har skett en utveckling mot mer varaktiga partibildningar i sametingsvalet. Mer varaktiga partibildningar leder till förväntningar hos väljarna att samma sammanslutning står bakom en beteckning från ett val till ett annat. Mot denna bakgrund bedömer regeringen att det bör införas ett skydd för beteckningar vid val till Sametinget.

Enligt vallagens bestämmelse om registrering av partibeteckning ska en sådan bestå av eller innehålla ord. Den får också innehålla en partisymbol. Bestämmelsen om registrering i sametingslagen bör utformas med förebild i vallagens reglering. Eftersom det enligt sametingslagens terminologi inte enbart förekommer partier, utan även andra former av sammanslutningar bör orden ”beteckning” och ”symbol” användas.

Skyddet för beteckningar ska uppkomma utan ett särskilt registreringsförfarande

Det finns två möjliga sätt att utforma förfarandet för att uppnå skydd för beteckningar i sametingsval. Den ena modellen liknar vallagens med skilda förfaranden för registrering av beteckning respektive anmälan om deltagande i val. Den andra modellen innebär att skyddet kopplas till anmälan om deltagande i val och uppstår genom ett och samma registreringsförfarande.

I allmänna val är det frivilligt för partier att registrera sin beteckning, men en sådan registrering ger en möjlighet för partierna att ”låsa” sina listor genom att anmäla samtliga sina kandidater för ett visst val. Ett parti kan på så sätt förhindra att väljare genom tillskrift på valsedlarna röstar på kandidater som partiet inte har nominerat. Registreringen innebär också att beteckningen är skyddad till dess den avregistreras. Avregistrering sker endast om partiet begär det eller inte anmäler kandidater för två ordinarie val i följd.

Till skillnad från registreringen av beteckningen är anmälan om deltagande i allmänna val obligatorisk. Partier som redan har mandat anses dock ha gjort en anmälan om deltagande i val i en omfattning som beror på var partiet har mandat före valet. Partier med registrerad partibeteckning anses dessutom ha gjort en anmälan om deltagande i val i en omfattning som beror på till vilka val partiet anmält samtliga sina kandidater. Valsedlar för partier som inte har gjort en anmälan i enlighet med vallagens bestämmelser förklaras ogiltiga vid den slutliga rösträkningen. Även anmälan om deltagande i val ger ett skydd för beteckningen. Detta skydd gäller dock endast i det val som anmälan avser. Det krävs inte att partiet är en juridisk person för att Valmyndigheten ska registrera en anmälan om deltagande i val, vilket däremot enligt Valprövningsnämndens praxis krävs för registrering av partibeteckningen (VPN 1990:1).

Det finns för- och nackdelar med att införa en modell som bygger på regleringen av allmänna val för sametingsvalet. Några fördelar är att sammanslutningar kan skydda sin beteckning utan att samtidigt behöva anmäla sitt deltagande i val och att förväxlingsprövningen kan göras tidigare vilket frigör administrativa resurser hos Valmyndigheten. Vallagens modell är därtill beprövad. Nackdelar är att regleringen behöver bli relativt omfattande och att ett nytt administrativt förfarande behöver införas.

Även den andra modellen kan innebära nackdelar genom att förväxlingsprövningen kan ta tid i anspråk för valadministrationen under en period då övriga valförberedelser är i full gång. En fördel är att det även fortsättningsvis endast kommer att finnas ett anmälnings- och registreringsförfarande för sametingsval.

Sammanfattningsvis bedömer regeringen att det är en bättre och enklare lösning att införa skydd för beteckningar genom en förväxlingsprövning inom ramen för det befintliga anmälnings- och registreringsförfarandet än att införa ett separat förfarande som bygger på vallagens modell. Skyddet för beteckningar ska därför uppkomma utan ett särskilt registreringsförfarande.

Regeringen anser, i likhet med *Valmyndigheten*, att regleringen behöver utformas så att det blir tydligt att anmälan om deltagande i val och regist-

rering av beteckningen ska prövas inom ramen för ett och samma förfarande. Övriga krav på hur en sammanslutning anmäler sitt deltagande i val bör därför utgöra en förutsättning för registrering av beteckningen. Dessa övriga krav avser bl.a. sista dag för anmälan och minsta antal kandidatanamn (se avsnitt 5.1).

Grunderna för prövningen av registreringsfrågan

Regeringen anser att grunderna för prövningen av frågan om registrering bör framgå av en ny paragraf i sametingslagen som uttömmande reglerar förutsättningarna för registrering. Som nämnts ovan bör kraven på hur en anmälan ska göras vara uppfyllda. Övriga förutsättningar för registrering bör framgå av tre punkter i den nya 3 kap. 9 a §.

I likhet med motsvarande bestämmelser i 2 kap. 3 § 1 och 18 § 2 vallagen bör kravet på utformningen av en beteckning tas upp som en särskild punkt vid prövningen (punkt 1).

För sammanslutningar som saknar mandat i Sametinget krävs enligt nuvarande bestämmelser att anmälan har ett dokumenterat stöd av minst 50 personer som är upptagna i den slutliga röstlängden för det aktuella valet. Denna förutsättning för registrering bör även fortsättningsvis gälla (punkt 2). Regeringen anser inte att, som Sametinget har anfört under konsultationen i lagstiftningsärendet, kravet på dokumenterat stöd borde höjas till minst 100 personer.

Slutligen bör som en särskild punkt regleras hur förväxlingsprövningen ska gå till (punkt 3). Prövningen av om nya beteckningar kan antas bli förväxlade bör göras mot beteckningar som är registrerade. I allmänna val ska det även göras en förväxlingsprövning mot partibeteckningar som redan har anmälts för registrering eller deltagande i val (jfr 2 kap. 3 § 3 a, 3 b och 5 samt 18 § 3 a, 3 b och 5 vallagen). Motsvarande reglering bör finnas även i sametingslagen. Vid prövningen av om en beteckning ska registreras bör det således göras en förväxlingsprövning dels mot registrerade beteckningar, dels mot beteckningar som redan anmälts för valet.

Valmyndigheten föreslår att förväxlingsprövningen även ska göras mot beteckningar som är skyddade i allmänna val. För att ett sådant förslag ska kunna genomföras krävs emellertid ytterligare beredningsunderlag. Det har inte heller framkommit något behov av en sådan reglering. Regeringen avser därför inte att gå vidare med *Valmyndighetens* förslag.

Det bör finnas en bestämmelse om avregistrering av beteckningen

Regeringen delar *Valmyndighetens* uppfattning att det bör finnas en bestämmelse om avregistrering av beteckningar. Bestämmelsen bör utformas med förebild i vallagen. Enligt 2 kap. 7 § vallagen ska en partibeteckning avregistreras på begäran av partiet eller om partiet inte har anmält kandidater för två ordinarie val i följd. Motsvarande regler bör gälla vid sametingsval.

Den ordningsföljd i vilken *Valmyndigheten* prövar frågor om registrering av nya beteckningar och avregistrering av beteckningar, som inte har anmälts vid två ordinarie val i följd, kan få betydelse för vilka nya beteckningar som kommer registreras inför ett val. Det bör därför tydliggöras i lagen att prövningen av avregistrering på grund av utebliven anmälan ska göras efter prövningen om registrering av nya beteckningar.

Registrering av kandidater

Enligt nuvarande bestämmelser i sametingslagen ska en anmälan om deltagande i val göras genom att kandidater anmäls till Valmyndigheten. Till skillnad mot i allmänna val finns det inte någon möjlighet i sametingsval att anmäla deltagande i val, utan att samtidigt anmäla kandidater. Regeringen anser inte att det finns anledning att frånga den ordningen. Enligt regeringens förslag i avsnitt 5.1 ska det framgå av lagen att beteckningen ska anmälas i samband med att kandidaterna anmäls, vilket är ett förtydligande av något som redan sker i praktiken. Anmälan om deltagande i sametingsval kommer med andra ord ske genom att kandidaterna och beteckningen anmäls i föreskriven ordning.

Det finns inte heller anledning att frånga den nuvarande ordningen att kandidaterna ska registreras. Regeringen anser däremot, liksom *Valmyndigheten*, att grunderna för prövningen av om kandidaterna ska registreras bör framgå av sametingslagen.

En förutsättning för registrering av kandidaterna bör vara att kraven på hur man anmäler deltagande i val är uppfyllda, exempelvis när det gäller sista dag för anmälan och minsta antal kandidatnamn. För att skyddet för registrerade beteckningar ska upprätthållas bör det även krävas att kandidaterna har anmälts under en registrerad beteckning. Regeringen föreslår att registrering av kandidater regleras i en ny paragraf, 3 kap. 9 b § same-tingslagen.

Beslut om registrering och avregistrering av en beteckning ska kungöras

Vid allmänna val ska beslut om registrering och avregistrering av parti-beteckning samt anmälan om deltagande i val kungöras (2 kap. 8 och 19 §§ vallagen). Motsvarande behov av kungörelse finns i fråga om sametingsval när det gäller beslut om registrering och avregistrering av beteckningar. En ny bestämmelse om detta, 3 kap. 9 c §, föreslås därför. Regeringen bedömer däremot att det inte finns behov av att kungöra beslut om registrering av kandidater. Detta motsvarar ordningen för allmänna val där namn på kandidater inte kungörs. En ordning där kandidaternas namn kungörs kan bli svårhanterlig. Behovet av att göra kandidaterna kända för väljare kan tillgodoses på andra lämpligare sätt.

När det gäller kungörelsesättet anser regeringen att den lämpligaste ordningen är att besluten kungörs på Valmyndighetens webbplats. För allmänna val gäller visserligen att motsvarande beslut ska kungöras i Post- och Inrikes Tidningar. Frågan om att införa ett enhetligt webbaserat system för Valmyndighetens kungörelser har dock diskuterats i ett annat lagstiftningsärende även om det då saknades beredningsunderlag för en sådan förändring (prop. 2017/18:38 s. 57 ff.). Kungörelse i Post- och Inrikes Tidningar är förhållandevis kostsamt och tidskrävande. På Valmyndighetens webbplats publiceras dessutom redan idag samlad information om myndighetens kungörelser. Beslut om registrering och avregistrering av beteckningar bör därför kungöras där.

I och med att kungörelsen bildar utgångspunkt för tiden för överklagande av beslut om registrering och avregistrering är det lämpligt att sättet och dagen för kungörandet dokumenteras. Om det inte görs finns det en risk för att bevisning saknas om när överklagandetiden börjar löpa. Formerna för dokumentationen behöver dock inte regleras i lag. Rättsföljden av att

Valmyndigheten inte kan visa att ett korrekt kungörande skett blir att överklagandetiden inte kan anses ha löpt ut.

5.3 En anmälan om deltagande i val ska gälla även vid omval

Regeringens förslag: En anmälan om deltagande i val ska gälla även vid omval i det val som anmälan avser. En grupp, ett parti eller en liknande sammanslutning ska dock få ändra anmälan i fråga om kandidater inför omval.

En grupp, ett parti eller en liknande sammanslutning som inte har deltagit i ett val ska inte kunna göra en särskild anmälan för att delta i ett omval i det valet.

Regeringens bedömning: Det behövs ingen bestämmelse om att kandidaters samtycke ska gälla vid omval.

Promemorians förslag överensstämmer delvis med regeringens. I promemorian finns dock även en bestämmelse om att en kandidats samtycke ska gälla även vid omval. I promemorian saknas en bestämmelse om att det inte ska vara möjligt att göra en särskild anmälan om deltagande i ett omval. Promemorians förslag har även annan språklig och redaktionell utformning.

Remissinstanserna tillstyrker eller har inga synpunkter på förslaget.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

En anmälan om deltagande i val till Sametinget ska gälla även vid omval i det val anmälan avser

Det saknas tydliga bestämmelser i sametingslagen om vilka regler som ska gälla i fråga om anmälan av deltagande i val och kandidater vid omval. I 3 kap. 34 och 35 §§ föreskrivs hur valdagen ska bestämmas och att röstlängden från det ordinarie valet ska användas vid omval. Enligt 36 § gäller i övrigt sametingslagens bestämmelser om ordinarie val ”i tillämpliga delar” vid omval. I förarbetena utvecklas inte hur denna bestämmelse ska tillämpas. Det har inte heller gjorts någon bedömning av behovet av särskilda regler om anmälan om deltagande i val vid omval (jfr prop. 2003/04:86 s. 29 och 35).

I vallagen finns det, till skillnad från i sametingslagen, bestämmelser som särskilt reglerar de aktuella frågorna. Enligt 2 kap. 9 § tredje stycket och 2 kap. 16 § första stycket vallagen gäller anmälan av kandidater och anmälan om deltagande i val för ett visst val även för omval i det valet. Av andra stycket i den sistnämnda paragrafen framgår att ett parti som inte anmält deltagande i ett ordinarie val inte kan anmäla sig särskilt till omvalet. Att inga nya partier ska kunna anmälas till omvalet motiverades i förarbetena med att det dels är av stor betydelse att ett eventuellt omval kan hållas så nära inpå det ordinarie valet som möjligt, dels att förutsättningarna vid ett eventuellt omval bör – så långt det är praktiskt möjligt – vara desamma som i det ordinarie valet (prop. 2017/18:38 s. 31). Dessa argument har bäring även på sametingsval. Regeringen anser därför

att motsvarande regler bör införas även för omval till Sametinget. Reglerna bör införas i en ny paragraf, 3 kap. 35 a §, i sametingslagen.

En grupp, ett parti eller en liknande sammanslutning ska göra en anmälan på ett visst sätt för att delta i ett val (se avsnitt 5.1). Regeringen föreslår att en sådan anmälan ska gälla även vid omval i det val som anmälan avser. Därmed behöver varken beteckning eller kandidater anmälas på nytt. Det behöver inte heller ges in några nya samtyckesförklaringar från kandidaterna. Valmyndigheten behöver som utgångspunkt inte fatta några nya registreringsbeslut.

Det ska vara möjligt att ändra anmälan i fråga om kandidater inför omval

Vid allmänna val har ett parti enligt 2 kap. 9 § tredje stycket vallagen möjlighet att ändra sin anmälan av kandidater vid ett omval. Av förarbetena framgår att lagstiftarens tanke var att de kandidatnomineringar som gjorts inför det ordinarie valet som utgångspunkt skulle gälla i ett omval, men att det skulle vara möjligt såväl att anmäla nya namn som att stryka namn i anmälan. Enligt förarbetena kan möjligheten att anmäla nya kandidater bli en viktig fråga bl.a. när omvalet bara gäller en valkrets och många kandidater på listan redan har blivit valda i andra valkretsar och därmed blivit dubbelvalsavvecklade (dvs. kandidaten tillträder endast ett av mandatet och övriga mandat behöver tillsättas med andra kandidater). Även i andra fall kan det enligt förarbetena finnas behov av att anmäla nya kandidater, t.ex. om en kandidat har avlidit mellan ordinarie val och omval. Det kan även finnas behov av att stryka kandidater som bytt parti sedan de anmälts inför det ordinarie valet (prop. 2017/18:38 s. 33 ff.). Även vid val till Sametinget kan det finnas behov av att kunna ändra en anmälan i fråga om kandidater inför ett omval. Regeringen anser därför att en sådan möjlighet bör införas i den nya 3 kap. 35 a § sametingslagen.

Till skillnad från allmänna val registreras kandidaterna inför sametingsval. En ändring av anmälan i fråga om kandidater inför omval till Sametinget innebär därför att Valmyndigheten behöver pröva frågor om registrering eller avregistrering av kandidater. En sådan prövning bör myndigheten kunna göra med stöd av den nya 3 kap. 35 a § sametingslagen. Om anmälan ändras på så sätt att nya namn tillkommer bör det för att det ska vara fråga om en ändring i fråga om kandidater krävas att samtyckesförklaringar ges in från de nya kandidaterna.

Vid sametingsval krävs även att anmälan om deltagande i val innehåller namn på minst tre kandidater, vilket skiljer sig från reglerna för allmänna val. De nu föreslagna bestämmelserna innebär en uttömmande reglering av vad som gäller vid anmälan inför omval. Därför kommer kravet på minst tre kandidatnamn inte bli tillämpligt vid omval. Regeringen konstaterar att möjligheten att ändra anmälan inför ett omval visserligen kommer möjliggöra för en sammanslutning att stryka så många namn att färre än tre kandidater är anmälda. För att upprätthålla kravet på minsta antal namn skulle det emellertid behöva införas en befogenhet för Valmyndigheten att avregistrera sådana sammanslutningar. En sådan befogenhet bör inte införas. Vid omval bör det därför inte gälla något krav på att anmälan ska innehålla namn på minst tre kandidater.

Det behövs ingen bestämmelse om att kandidaters samtycke ska gälla vid omval

Till en anmälan om deltagande i sametingsval ska det enligt 3 kap. 9 § första stycket sametingslagen bifogas en skriftlig förklaring från varje kandidat om att denne har gett sitt samtycke till anmälan. I promemorian föreslås att det införs en bestämmelse om att kandidaters samtycke inför ett ordinarie sametingsval ska gälla även vid omval.

När det gäller allmänna val finns det i 2 kap. 9 § tredje stycket och 20 § tredje stycket vallagen bestämmelser om att kandidaters samtycke ska gälla även vid omval. Samtycke från kandidaterna är ett krav för att en röst på en kandidat ska bli giltig. Av 13 kap. 8 § första stycket 4 vallagen framgår att ett kandidatnamn ska anses obefintligt om kandidaten inte har samtyckt till kandidaturen enligt 2 kap.

Bestämmelsen i 13 kap. 8 § första stycket 4 vallagen är inte tillämplig för sametingsval (jfr 3 kap. 22 § sametingslagen). Det finns inte heller någon bestämmelse i sametingslagen enligt vilken bristande samtycke från en kandidat innebär att kandidatens namn ska anses obefintligt. I förarbetena till sametingslagen sägs endast att en förklaring om att kandidaten ger sitt tillstånd ska bifogas för att undvika ”onödiga missförstånd och liknande problem” (prop. 1992/93:32 s. 69). Att det ska finnas bifogade samtyckesförklaringar från kandidaterna är således enligt nuvarande regler endast ett krav på vad som ska ingå i anmälan inför registreringen. Eftersom beslutet om registrering redan kommer att vara fattat vid omvalet kommer en regel om att kandidaternas samtycke ska gälla även för omval inte att fylla någon funktion. Till skillnad från allmänna val bygger reglerna för sametingsval på att alla kandidater har anmälts i förväg. Sådana kandidater registreras, om de har lämnat ett skriftligt samtycke, och namn på oregistrerade kandidater ska anses obefintliga vid rösträkningen. Reglerna ger således redan ett skydd mot ofrivillig kandidatur. Den i promemorian föreslagna regeln att kandidaternas samtycke ska gälla även för omval behövs därmed inte och bör enligt regeringen därför inte införas.

Sammanslutningar som inte deltagit i det ordinarie valet ska inte få delta i omvalet

Regeringen föreslår också att den nya paragrafen ska innehålla en bestämmelse om att ett parti, en grupp eller en liknande sammanslutning som inte har deltagit i ett val inte ska kunna göra en särskild anmälan om deltagande i ett omval i det valet. En sådan bestämmelse finns i 2 kap. 16 § andra stycket vallagen. Av promemorian framgår att avsikten var att en sådan särskild anmälan, i likhet med för allmänna val, inte ska vara möjlig vid sametingsval. Visserligen skulle detta kunna anses följa redan av att sista dag för anmälan är utskrivet i sametingslagen och att den kommer vara passerad vid ett omval. För att det inte ska råda någon tvekan om vad som gäller bör emellertid en bestämmelse motsvarande 2 kap. 16 § andra stycket vallagen även införas i den nya 3 kap. 35 a § sametingslagen.

5.4 Beslut i ärenden om registrering ska kunna överklagas

Regeringens förslag: Ett beslut som rör registrering eller avregistrering av beteckning eller registrering av kandidater ska få överklagas hos Valprövningsnämnden. Överklagandet ska ha kommit in till nämnden inom en vecka från den dag det överklagade beslutet kungjordes. Om beslutet inte har kungjorts ska det ha kommit in inom en vecka från den dag klaganden fick del av beslutet.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. I promemorians förslag finns en bestämmelse om vem som har rätt att överklaga beslutet.

Remissinstanserna tillstyrker eller har inga synpunkter på förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen anser, i linje med vad som anförs i promemorian, att det bör införas en möjlighet att få beslut om registrering överprövade hos Valprövningsnämnden. Regeringen föreslår att överklagandemöjligheten regleras i en ny paragraf, 3 kap. 9 d §, i samlingslagen.

Valmyndigheten ska enligt regeringens förslag dels besluta om registrering och avregistrering av beteckningar, dels, som tidigare, besluta om registrering av kandidater inför val. Registreringsbesluten får betydelse vid rösträkningen genom att valsedlar med oregistrerade beteckningar blir ogiltigförklarade och genom att namn på kandidater som inte registrerats ska anses obefintliga (se avsnitt 8.2). Överklagandemöjligheten bör därför avse båda formerna av registrering.

Vem som har rätt att överklaga följer av förvaltningslagen (2017:900). Enligt 42 § förvaltningslagen får ett beslut överklagas av den som beslutet angår, om det har gått honom eller henne emot.

I de fall där Valmyndigheten beslutar att registrera eller avregistrera en beteckning ska beslutet enligt regeringens förslag kungöras (se avsnitt 5.2). Överklagandetiden bör i sådana fall räknas från kungörelsetidpunkten. I övriga fall bör tiden räknas från dagen då klaganden fick del av beslutet.

När det gäller överklagandetidens längd konstaterar regeringen att det i allmänna val gäller en överklagandetid om tre veckor för överklagande av beslut i ett ärende om registrering av partibeteckning. Däremot gäller en överklagandetid om en vecka för överklagande i beslut i ett ärende om anmälan om deltagande i val (se 15 kap. 6 § första stycket 1 och 4 vallagen). Enligt 2 kap. 1 § andra stycket vallagen ska en partibeteckning, för att registreringen ska gälla från och med ett visst val, anmälas senast den sista februari valåret. Partibeteckningar ska således anmälas lång tid före valdagen. En anmälan om deltagande i val får däremot, enligt 2 kap. 17 § vallagen, göras senast 30 dagar före valdagen i det val som anmälan avser.

När det gäller överklagande av beslut om registrering i sametingsval kan tiden mellan beslutet och valdagen komma att bli relativt kort eftersom sista dag för anmälan av beteckning och kandidater kommer vara den 8 mars och valdagen är den tredje söndagen i maj. Under tiden mellan att registreringsbesluten, efter eventuella överklaganden, har fått laga kraft och valdagen ska valsedlar hinna tryckas och distribueras. Av Valmyndighetens remissvar framgår exempelvis att tryckeriet vid valet 2021 behövde

underlagen redan den 30 mars. Det är inte lämpligt att tidigarelägga sista dag för anmälan om deltagande i val ytterligare eftersom det innebär att tidpunkterna för upprättande av röstlängden då måste skjutas bakåt (jfr avsnitt 5.1). Regeringen gör sammanfattningsvis bedömningen att det finns starka skäl för en kort överklagandetid. Tiden för överklagande bör därför vara en vecka.

6 Röstning

6.1 Tydligare reglering om hur en röst görs i ordning

Regeringens förslag: En valsedel ska inte få vikas när den stoppas in i valkuvertet. Den väljare som vill lämna en särskild personröst ska markera det på valsedeln genom att fylla i det särskilda utrymmet för personröst som finns vid den kandidat som väljaren helst vill se vald.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Promemorians förslag har dock en annan språklig och redaktionell utformning.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna tillstyrker eller har inga synpunkter på förslaget. *Länsstyrelsen i Norrbottens län, Länsstyrelsen Stockholms län, Länsstyrelsen Västerbottens län och Valmyndigheten* anser att det med anledning av det lämnade förslaget om att 7 kap. 3 § vallagen (2005:837) ska gälla även vid val till sametinget, finns anledning att förtydliga bestämmelsen i 40 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) så att den även omfattar sekretess för en uppgift om hur en väljare röstat vid val till Sametinget som framkommit då biträde lämnats åt väljaren vid röstningen.

Skälen för regeringens förslag: För de allmänna valen regleras i 7 kap. 2 och 3 §§ vallagen hur väljarna ska göra i ordning sin röst. Här regleras själva grundprocessen, dvs. att väljaren tar en valsedel, går bakom en skärm, lägger in valsedeln utan att vika den i ett valkuvert och försluter kuvertet. Det finns även en instruktion om hur de väljare som önskar personrösta ska göra för att markera en personröst på valsedeln.

I 3 kap. 15 § sametingslagen (1992:1433) finns övergripande instruktioner om vad väljaren ska göra för att rösta. Där framgår att väljaren själv ska lägga sin valsedel i ett valkuvert och tillsluta kuvertet. Av 3 kap. 17 § sametingslagen framgår genom en hänvisning till 7 kap. 3 § vallagen att väljaren ska göra i ordning sin röst bakom en valskärm. Några ytterligare instruktioner om hur en röst görs i ordning finns inte. Av 3 kap. 10 § andra stycket sametingslagen framgår att valsedlar ska vara utformade så att väljarna kan lämna en särskild personröst. Genom den bestämmelsen tydliggörs det att väljarna ska ges en möjlighet att personrösta. Däremot saknas anvisningar i sametingslagen om hur väljarna ska göra för att avge en personröst. Det finns heller ingen uppgift om att en valsedel som läggs i ett valkuvert inte får vikas. Att valsedeln inte får vikas beror på att det då kan se ut som om det ligger fler än en valsedel i valkuvertet. För allmänna val finns därför en instruktion i vallagen om att valsedeln inte får vikas. Både instruktioner om personröstning och att valsedeln inte får vikas utgör väsentliga upplysningar för hur väljarna ska rösta på ett korrekt sätt och få sitt valkuvert godkänt vid granskning.

Att det finns instruktioner om hur en röst ska göras i ordning för att vara korrekt och samtidigt spegla väljarens intention utgör en grundförutsättning för alla valförfaranden. Det ska vara tydligt vad väljaren behöver göra för att rösten ska bli godkänd och räknas. Utan en sådan tydlighet finns risk att väljarens intention inte fullt ut framgår av den inlämnade

rösten och att väljarnas opinion därmed inte får fullt genomslag i valresultatet. Det är därför viktigt att reglera alla steg som ett iordningsställande av rösten innebär. Eftersom röstningsförfarandet för val till Sametinget går till på samma sätt som vid de allmänna valen finns goda skäl att införa motsvarande reglering för sametingsval som vid de allmänna valen. Regeringen föreslår därför att det av 3 kap. 15, 15 a och 19 §§ sametingslagen ska framgå dels hur en personröst görs i ordning, dels att valedeln inte får vikas när den läggs in i valkuvertet. Regeringen föreslår även mindre språkliga och redaktionella ändringar så att bestämmelserna både innehållsmässigt och språkligt motsvarar vad som gäller vid allmänna val.

Länsstyrelsen i Norrbottens län, Länsstyrelsen Stockholms län, Länsstyrelsen Västerbottens län och Valmyndigheten anser att sekretess, i likhet med vad som gäller vid val enligt vallagen, bör gälla för uppgift om hur en väljare har röstat vid val till Sametinget enligt sametingslagen och som framkommit då biträde lämnats åt väljaren vid röstningen. Det saknas beredningsunderlag för att överväga frågan ytterligare i det här lagstiftningsärendet. Regeringen avser dock att återkomma i frågan.

6.2 Tidsperioden för brevröstning

Regeringens förslag: Bestämmelsen om att en brevröst ska avges senast på valdagen ska upphöra att gälla.

Regeringens bedömning: Det bör inte införas en bestämmelse om när brevröstning tidigast får ske i sametingslagen.

Promemorians förslag överensstämmer inte med regeringens. I promemorian föreslås att en brevröstningsförsändelse ska ha kommit in till länsstyrelsen i det län där Sametinget har sitt säte innan en förrättning enligt 3 kap. 22 § sametingslagen påbörjats.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser tillstyrker eller har inga synpunkter på förslaget. *Sametinget* föreslår att ett vittne ska intyga att en brevröst har färdigställts senast valdagen och att brevröstförsändelser som är undertecknade senare än på valdagen inte ska godkännas. Vidare föreslår Sametinget att länsstyrelsen eller valnämnden före valdagen löpande ska kontrollera brevröstningsförsändelserna.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Det bör inte införas nya kriterier för att bedöma om en brevröst är avgiven inom föreskriven tid

Av promemorian framgår att Valmyndigheten har påtalat att det saknas tydliga kriterier i sametingslagen för att bedöma om en brevröst är avgiven inom föreskriven tid och att det inte finns någon reglering om när en brevröst tidigast får avges.

Vid val till Sametinget kan väljarna antingen rösta i vallokal på valdagen eller brevrösta. Att brevrösta innebär att väljaren skickar in rösten med vanlig postbefordran till länsstyrelsen, där rösten räknas. Brevröstningen regleras genom bestämmelser i 3 kap. 19–21 §§ sametingslagen. Av

bestämmelserna framgår hur en brevröst görs i ordning, när den senast får avges, att inkomna brevröster ska protokollföras och att de inkomna rösterna ska förvaras på ett betryggande sätt. Det framgår också av 3 kap. 26 och 27 §§ sametingslagen att alla brevröster som kommit in till länsstyrelsen innan förrättningen för rösträkningen har börjat ska granskas och att brevröster som kommit in efter förrättningens början ska läggas åt sidan utan vidare åtgärd. Det framgår dessutom att en kontroll ska göras av att brevrösterna inte har avgetts senare än på valdagen. Den möjlighet som erbjuds för att kontrollera om brevrösten är avgiven i tid är någon form av stämpel som visar ett datum som senast får vara valdagen för det aktuella valet. Om brevrösten avgivits på valdagen, som alltid är en söndag, men fått en post- eller annan datumstämpel för dag därefter kommer den att underkännas eftersom stämpeln visar ett senare datum än valdagens.

Att brevrösta innebär att väljaren gör i ordning sin röst, får processen bevittnad och skickar rösten med posten. Att skicka sin röst som postförsändelse har både för- och nackdelar. Den största fördelen är att det är enkelt för väljarna att rösta. Väljarna kan rösta där de befinner sig och behöver inte ta sig till en vallokal. En nackdel är att rösten skickas med ordinarie postgång och att det därmed finns omständigheter som inte kan förutses av väljaren, till exempel när postlådan töms och hur snabbt en försändelse levereras till sin slutdestination. Samtidigt behöver det finnas regler om vad som gäller för att brevrösten ska godkännas för räkning efter det att den har anlänt till rätt instans.

Vid val till Sametinget finns en specifik tidpunkt angiven för brevröstning. Enligt 3 kap. 20 § sametingslagen ska en brevröst avges senast på valdagen. Brevrösterna skickas till länsstyrelsen i det län där Sametinget har sitt säte, och det är upp till den att avgöra om brevrösten avgetts i rätt tid. För brevröster som postas fram till och med fredagen innan valdagen finns det möjlighet att få en poststämpel som anger ett datum innan valdagen. Men för brevröster som avges dagen före valdagen (lördag) eller på själva valdagen (söndag) finns det risk att poststämpeln anger påföljande vardag, dvs. ett datum efter valdagen. Det blir dessutom allt vanligare att postlådor töms med relativt långa intervaller. Detta ökar risken för att även en röst som avgetts under en vardag i valveckan ändå inte blir datumstämplad på rätt sida om valdagen.

Det är av grundläggande betydelse att de röster som avgivits i tid också kommer med i rösträkningen. Det bör i varje valsysteem finnas ett ramverk kring röstningen som möjliggör att alla röster som avges korrekt också kommer med i rösträkningen. Utan ett väl fungerande ramverk riskeras själva legitimiteten i valsystemet. Regeringen anser att det är otillfredsställande med en tidsfrist vars efterlevnad i praktiken inte kan kontrolleras fullt ut. Den nuvarande ordningen behöver därför förändras. Det kan göras antingen genom att introducera andra sätt att kontrollera när brevrösten avgetts eller genom att förändra bestämmelsen om tidsfristen.

Regeringen konstaterar att möjligheterna att komplettera förfarandet vid datumkontrollen är begränsade. Kontrollen kan endast göras om en datumstämpel har satts på själva brevröstförsändelsen. Den datumstämpel som förekommer vid brevröstning till sametingsval är den stämpel som brev får när de skickas med ordinarie post. Det finns emellertid andra möjligheter att skicka försändelser, till exempel som värdeförsändelse. Dessa försändelser datumstämplas alltid direkt vid inlämningen. Att låta väljarna

skicka brevrösten som värdeförsändelse skulle dock innebära nya problem. Varje väljare som vill brevrösta skulle behöva hitta ett öppet postkontor som erbjuder tjänsten värdeförsändelse. Det skulle därmed väsentligt minska väljarnas frihet att avge brevrösten när som helst under brevröstningsperioden och ställa betydligt högre krav på själva avlämnandet av rösten. Utifrån ett väljarperspektiv bör en sådan ordning inte införas.

Sammantaget anser regeringen att det inte bör införas nya kriterier för att bedöma om en brevröst är avgiven inom föreskriven tid. Då återstår åtgärden att förändra bestämmelsen om tidsfrist på ett sådant sätt att det möjliggör en effektiv kontroll av att kraven efterlevs.

Regeln att en brevröst ska avges senast på valdagen ska upphöra att gälla

Det är nödvändigt att brevröstningen sker inom en definierad tidsperiod. Vid allmänna val kopplas dessa perioder till specifika processer, såsom upprättandet av utlandsröstkort för utlandssvenskar och när en röst senast måste ha kommit in för att tas med i rösträkningen. Enligt 7 kap. 12 § vallagen får en brevröst göras i ordning tidigast 45 dagar före valdagen. En kontroll av datum behöver därmed göras för att avgöra om rösten är avgiven inom föreskriven tid. Motsvarande svårigheter att bedöma om kravet är uppfyllt som beskrivs för sametingsval gäller således också vid de allmänna valen. Utöver detta anges i 12 kap. 1 § andra stycket vallagen att endast en brevröst som har kommit kommunens valnämnd tillhanda innan valurnorna töms vid valnämndens uppsamlingsräkning ska beaktas. Det finns en liknande bestämmelse i 3 kap. 26 § sametingslagen där det regleras att enbart brevröster som kommit in till länsstyrelsen före röst-räkningsförrättningens början ska granskas och att brevröster som kommer in efter förrättningens början utan vidare åtgärd ska läggas åt sidan.

Tidpunkten som regleras i 3 kap. 20 § sametingslagen, att en brevröst ska avges senast på valdagen, har ingen motsvarighet i regleringen av brevröstning vid de allmänna valen. Regleringen i sametingslagen har funnits med sedan sametingslagen först trädde i kraft 1992, men kommenteras varken i propositionen eller övriga förarbeten. I propositionen Om samerna och samisk kultur m.m. (prop. 1992/93:32 s. 48 ff.) finns en hänvisning, gällande förfarandet för brevröstning, till den då gällande lagen (1991:189) om brevröstning i Förbundsrepubliken Tyskland och Schweiz. I den lagen föreskrevs att en brevröst måste vara avgiven senast dagen före valdagen och att detta skulle kontrolleras genom poststämpeln.

Bestämmelsen om att en brevröst inte får avges efter valdagen är en säkerhetsåtgärd som ska motverka taktikröstning efter att det preliminära valresultatet presenterats på valkvällen. Vid de allmänna valen räknas alla rösterna i vallokalerna en första gång på valkvällen och resultaten presenteras efterhand de är klara under valkvällen och valnatten. Trots detta är det inte reglerat i vallagen att brevrösterna måste vara avgivna senast på valdagen. I stället ska alla brevröster som kommit in före en viss tidpunkt ingå i rösträkningen. Denna tidpunkt inträffar innan valurnorna öppnas för den uppsamlingsräkning som kommunerna genomför med början på onsdagen efter valdagen. Eftersom brevröstning endast får ske från utlandet har det antagits att en brevröst i de allra flesta fall behöver avges från utlandet före valdagen för att hinna fram i tid innan uppsamlingsräkningen.

För val till Sametinget är situationen annorlunda jämfört med de allmänna valen. Även om ett specifikt datum för valdagen är reglerat i sametingslagen, är röstningen i vallokal på valdagen utformad som vid förtidsröstning vid de allmänna valen. De mottagna rösterna stoppas inte i urnan i vallokalen, utan rösterna skickas in till länsstyrelsen där de granskas, läggs i urnan och räknas. Denna räkning inträffar enligt 3 kap. 22 § sametingslagen vid en offentlig förrättning som påbörjas så snart det kan ske sedan en vecka förflutit från valdagen, dvs. på måndagen den åttonde dagen efter valdagen. Det förekommer således inget preliminärt resultat redan på valkvällen eller valnatten. Det finns därför inte någon risk för taktikröstning. Att reglera valdagen som ett sista datum för när en brevröst ska kunna avges fyller därmed inte någon annan funktion än att utgöra en markering om en sista dag för röstningsförfarandet.

Med hänsyn till svårigheterna att utgå från en datumstämpel vid kontrollen av om en röst är avgiven inom föreskriven tid finns det starka skäl som talar för att brevröstning vid sametingsval ska regleras på motsvarande sätt som vid allmänna val. Regeringen anser därför att regeln att en brevröst ska avges senast på valdagen bör tas bort. Med anledning av detta bör 3 kap. 20 och 27 §§ första stycket 2 sametingslagen upphöra att gälla. Även utan en reglering om när en brevröst senast ska avges får 3 kap. 26 § sametingslagen dock till följd att väljaren måste avge sin brevröst i så god tid att den kommer in till länsstyrelsen före den offentliga förrättningen för granskning och räkning av avgivna röster har påbörjats, eftersom brevröster som kommer in efter denna tidpunkt ska läggas åt sidan.

Det bör inte införas något tidigaste datum för att göra i ordning en brevröst

Tanken med ett tidigaste datum för när en brevröst får göras i ordning följer av att det kan anses lämpligt att ha specifikt angivna perioder då röstning får ske. För brevröstning vid allmänna val finns ett föreskrivet tidigaste datum i vallagen. Grundidén är att röstningsperioden ska infalla då väljarna rimligen kan bilda sig en uppfattning om vilka partier och kandidater som ställer upp och därmed göra ett informerat val. Det kan dock diskuteras i vilken utsträckning ett tidigaste datum är nödvändigt för brevröstning.

Vid brevröstning behövs särskilt material som tillhandahålls av valadministrationen. Vid allmänna val får de utlandssvenskar som har en adress noterad i folkbokföringen brevröstningsmaterial tillsänt till sig tillsammans med utlandsröstkortet. För övriga som vill brevrösta från utlandet vid allmänna val behöver brevröstningsmaterialet beställas. Vid sametingsval får samtliga röstberättigade brevröstningsmaterial sänt till sig tillsammans med röstkortet. Både vid allmänna val och vid sametingsval finns angivet i lag när röstkort senast ska skickas till de röstberättigade. Samtliga röstberättigade i sametingsval får brevröstningsmaterialet genom röstkortsförsändelsen. Detta regleras genom bestämmelsen i 3 kap. 7 § sametingslagen, där det framgår att röstkort och de kuvert som behövs för röstning ska skickas till de röstberättigade senast 30 dagar före valdagen. Genom bestämmelsen blir det tydligt att en brevröst inte kan göras i ordning innan röstkortsförsändelsen med brevröstningsmaterial nått de

röstberättigade. Tidsangivelsen i bestämmelsen bör vara tillräcklig för att väljarna ska kunna avgöra när en brevröst tidigast kan avlämnas. Eftersom brevröstningsmaterial vid sametingsval skickas till samtliga röstberättigade tillsammans med röstkortet behandlas alla lika. Det som kan skilja de röstberättigade åt är vilken dag som försändelsen delas ut. För att undvika ytterligare ett datum som behöver kontrolleras anser regeringen därför att inget tidigaste datum bör införas för brevröstning i sametingsval.

Ett generösare och mer rättssäkert system skapas

Regeringen anser att förslaget att ta bort regeln om när en brevröst senast ska avges innebär generösare och mer rättssäkra villkor för väljarna att få sin brevröst godkänd och medräknad i resultatet. Fler korrekt iordninggjorda röster kommer att kunna tas med i rösträkningen. Det ger samtidigt länsstyrelsen en enklare och säkrare kontrollmöjlighet eftersom postens datumstämplar inte längre blir avgörande för om brevrösten godkänns eller underkänns. Det är dessutom en modell som kan fungera över tid, eftersom det är svårt att förutse och skapa regelverk som tar hänsyn till de villkor och förutsättningar som kan komma att råda kring postförsändelser i framtiden.

Sametinget har i sitt remissyttrande föreslagit att ett vittne ska intyga att en brevröst har färdigställts senast på valdagen och att brevröstförsändelser som är undertecknade senare inte ska godkännas. Förslaget motiveras med att postgången från många orter i Sápmi är begränsad och en brevröst som skickas på valdagen kan komma in sent till rösträkningen. Sametinget har vidare anfört att valnämnden eller länsstyrelsen före valdagen löpande ska kontrollera brevröstningsförsändelserna och snarast sända ett dubblett-röstkort och dubblettytterkuvert till de väljare vars kuvert inte uppfyller kraven och meddela att röstningen får göras om. Anledningen till att Sametinget anser att valnämnden ska ha den här uppgiften är att tinget föreslår att de ska granska och räkna de avgivna rösterna.

Regeringens förslag att ta bort regeln om när en brevröst senast ska avges innebär att länsstyrelsen inte behöver kontrollera vilket datum rösten har avgetts. Regeringen anser att detta innebär mer rättssäkra villkor än Sametingets förslag att behålla regeln. Sametingets förslag om löpande kontroller av brevröstningsförsändelser innebär betydande förändringar som kan medföra säkerhetsrisker och konsekvenser för valhemligheten. Det finns inom ramen för detta lagstiftningsärende inte underlag för att överväga sådana större förändringar som Sametinget föreslår. Sametingets förslag bör därför inte genomföras.

6.3 Förtydligande av vilka kuvert som måste vara igenklistrade

Regeringens förslag: Uttrycket ”försluta” ska användas för stängning av kuvert utan krav på igenklistring. Uttrycket ”klistra igen” ska användas för stängning av kuvert med krav på igenklistring.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker eller har inga synpunkter på förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Det svenska valsystemet bygger på en modell där väljarna lägger in en valsedel i ett valkuvert och ”försluter” det. Valkuvertet skyddar väljarens val, men är samtidigt utformat så att röstmottagarna genom en liten öppning kan kontrollera att endast en valsedel lagts in i valkuvertet och att den är av rätt färg. Motsvarande system gäller för röstning i sametingsval.

För röstning i vallokal vid de allmänna valen är det endast en typ av kuvert som behövs, valkuvertet. Rösten läggs i väljarens närvaro i valurnan, där den blandas med övriga röster. För förtidsröstning, brevröstning och budröstning behövs dock ytterligare kuvert för att skydda väljarens röst, eftersom rösten måste transporteras innan den läggs ner i valurnan i väljarens vallokal. Dessa kuvert kallas fönsterkuvert, ytterkuvert och omslagskuvert. För att säkerställa att rösten inte kan förvanskas eller bytas ut längs vägen finns ett krav på att ytter-, fönster- och omslagskuverten måste vara ”igenklistrade”. Kravet på igenklistring är absolut och utgör en förutsättning för att valhemligheten ska kunna bevaras.

I vallagen finns två olika uttryck som beskriver hur ett kuvert ska stängas. Antingen ska kuvertet ”förslutas” eller ”klistras igen”. Enligt 7 kap. 2 § första stycket 3 vallagen ska det valkuvert som väljaren använder vid röstning ”förslutas”. Med det avses att det stängs antingen genom att klistra igen det eller genom att vika in fliken. Det finns således inget krav på att dessa kuvert måste vara igenklistrade. Övriga kuvert som används vid röstning ska enligt vallagens bestämmelser ”klistras igen”.

I sametingslagen används uttrycken ”förslutning” och ”tillslutning” för att beskriva hur ett kuvert som används vid val ska stängas. Valmyndigheten har i sin hemställan pekat på att uttrycken blandas och att det saknas tydlighet vad som avses med de olika uttrycken.

Enligt 3 kap. 15 § sametingslagen ska väljaren ”tillsluta” valkuvertet. I samma paragraf framgår att röstmottagaren ska lägga valkuvertet i ett ytterkuvert och ”tillsluta” ytterkuvertet. Samma uttryck, ”tillslutning”, används således för att beskriva hur stängningen av valkuvertet ska gå till som för att beskriva hur ytterkuvertet ska stängas. Den skillnad som finns i vallagen att valkuvert ska ”förslutas” (dvs. inget krav på igenklistring) och att övriga kuvert ska ”klistras igen” kan inte utläsas av sametingslagens bestämmelser.

Vidare anges i 3 kap. 18 § sametingslagen att röstmottagarna ska sända de mottagna förslutna ytterkuverten till länsstyrelsen i det län där Sametinget har sitt säte. Här beskrivs de kuvert som enligt 15 § ska vara ”tillslutna” som ”förslutna”, dvs. den benämning av stängning som vallagen anger för valkuvert som inte måste vara igenklistrade. Motsvarande kuvert ska enligt vallagens bestämmelser vara igenklistrade.

Det kan konstateras att innebörden i uttrycken ”förslutning” och ”tillslutning” inte är tydlig i sametingslagen. Eftersom röstningsprocessen går till på samma sätt vid sametingsval som vid allmänna val bör uttrycken justeras i sametingslagen för att tydliggöra vilka kuvert som måste vara igenklistrade för att godkännas. Ordet ”förslutning” ska användas för stängning av valkuvert utan krav på igenklistring för att harmonisera med begreppets användning och betydelse i vallagen. Dessutom ska ordet ”tillsluta” ersättas av uttrycket ”klistra igen” för övriga kuvert, för att tydliggöra vad som egentligen avses. På så sätt harmoniseras sametingslagens bestämmelser med vallagens för stängning av olika typer av kuvert. Regeringen föreslår därför att begreppen i 15, 18, 19, 24 och 27 §§ ändras.

7 Röstmottagning och utformning av vallokaler

7.1 Förbud mot propaganda

Regeringens förslag: Förbud mot propaganda ska gälla vid sametingsvalen.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker eller har inga synpunkter på förslaget.

Skälen för regeringens förslag: I 3 kap. 17 § sametingslagen (1992:1433) finns en hänvisning till 8 kap. 4 § vallagen (2005:837). Där framgår att röstmottagarna ansvarar för ordningen på röstmottagningsstället och att den som befinner sig i lokalen eller i ett utrymme intill lokalen måste rätta sig efter de anvisningar som röstmottagarna ger för att röstmottagningen ska kunna genomföras. Om det uppstår oordning som inte kan avstyras får röstmottagningen avbrytas. Bestämmelserna reglerar ansvaret för ordningen i vid bemärkelse, dvs. inte bara avstyrandet av den oordning som kan uppkomma genom personers agerande utan även upprätthållandet av den ordning som behövs i lokalen så att väljarna kan göra i ordning sina röster tryggt och i ordnade former. Att hålla ordning bakom valskärmarna och bland valsedlarna ingår i detta ansvar och omfattas av bestämmelserna.

I 8 kap. 3 § vallagen anges att det på ett röstmottagningsställe eller i ett utrymme intill detta inte får förekomma propaganda eller annat som syftar till att påverka eller hindra väljarna i deras val. Det saknas dock bestämmelser i sametingslagen om propaganda. Förbudet i vallagen ger röstmottagarna ytterligare ett verktyg för att säkerställa ordningen i den bemärkelsen att väljarna inte ska kunna utsättas för propaganda eller annat som syftar till att påverka dem vid valet. Att väljarna ska kunna göra i ordning sina röster utan påverkan utgör ett fundament för det fria valet som behöver värnas även vid sametingsval. Regeringen föreslår därför att det i 3 kap. 17 § första stycket sametingslagen införs en hänvisning till 8 kap. 3 § vallagen om förbud mot propaganda.

7.2 Tillhandahållande av valsedlar

Regeringens förslag: Valnämnden ska under den tid som röstmottagningen i vallokalen pågår tillhandahålla valsedlar för de grupper, partier eller liknande sammanslutningar vars kandidater har registrerats för valet.

I anslutning till vallokalen ska det ordnas en lämplig avskärmad plats där valsedlarna ska läggas ut och där väljarna var för sig kan ta sina valsedlar utan insyn. Om en sådan plats inte kan anordnas i anslutning till vallokalen får den i stället ordnas inne i lokalen.

Väljare som på grund av funktionsnedsättning eller liknande inte själva kan ta sina valsedlar på den avskärmade plats där valsedlarna finns utlagda, ska på begäran få hjälp med detta av röstmottagarna i den utsträckning som behövs. En sådan väljare får också anlita någon annan person som hjälper honom eller henne med detta.

Valsedlarna ska presenteras på ett likformigt sätt.

Regeringens bedömning: Det bör överlåtas till den centrala valmyndigheten att bedöma hur tillhandahållandet av valsedlar för brevröstning ska ske.

Promemorians förslag överensstämmer delvis med regeringens. I promemorian finns dock inte något förslag om möjligheten till biträde åt väljare vid valet av valsedlar. Promemorians förslag har även en annan språklig och redaktionell utformning.

Remissinstanserna tillstyrker eller har inga synpunkter på förslaget.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Enligt 3 kap. 10 § sametingslagen utfärdar den centrala valmyndigheten valsedlar. Av 3 kap. 12 § samma lag framgår att varje grupp, parti eller sammanslutning ska tilldelas valsedlar till det antal som bestäms av den centrala valmyndigheten, lika för alla. Samtliga grupper, partier eller sammanslutningar har således rätt till gratis valsedlar upp till ett visst antal i syfte att de ska kunna dela ut eller skicka ut valsedlarna till de röstberättigade. De behöver dock inte själva lägga ut valsedlar i vallokalerna.

I Valmyndighetens generella ansvar för att utfärda valsedlar för samedingsval ingår att distribuera valsedlarna till de instanser som behöver dem, dvs. till grupper, partier eller sammanslutningar och till vallokalerna. Samtidigt är det Sametingets valnämnd som genom sina röstmottagare ansvarar för röstmottagningen, och är den instans som möter väljarna i vallokalen. Det är således valnämnden som tar emot valsedlarna och tillhandahåller dem under tiden som röstmottagningen pågår.

Tillhandahållandet av valsedlar vid röstmottagning i samedingsval är inte författningsreglerat. I propositionen Om samerna och samisk kultur m.m. (prop. 1992/93:32 s. 57) anförts att valsedlar lämpligen kan skickas till de röstberättigade i samband med utskicket av röstkortet.

Valsedlar i vallokalen

Enligt 3 kap. 15 § sametingslagen ska väljaren vid röstning i vallokal lägga in sin valsedel i ett valkuvert. Var väljaren får tag på denna valsedel finns däremot inte reglerat. I praktiken kan väljare som röstar i vallokal få till-

gång till valsedlar på två sätt. Antingen kan väljaren ta med sig de valsedlar som skickats till denne tillsammans med röstkortet och brevrostningsmaterialet, eller kan han eller hon använda de valsedlar som finns i vallokalen. Valnämnden tillhandahåller samtliga gällande valsedlar i vallokalen, trots att det saknas reglering för den ordningen. Detta kan möjligen tala för att en reglering av tillhandahållandet av valsedlar inte är nödvändig. Det skulle även kunna hävdas att väljarna redan har tillgång till samtliga valsedlar genom röstkorts- och brevrostningsförsändelsen.

Tillgången till valsedlar vid val utgör dock en grundförutsättning för att röstning ska kunna genomföras. Detta talar för en lagreglering. Att utsträcka valnämndens ansvar vid röstmottagning i vallokal till att också omfatta tillhandahållandet av valsedlar ter sig naturligt eftersom det redan fungerar så i praktiken. En författningsreglering blir därmed en formalisering av en redan utarbetad praxis. Samtidigt blir ansvaret för tillhandahållande av valsedlar i vallokal tydligt. Röstmottagarnas ansvar för valsedlarna stärks, samtidigt som väljarna kan vara säkra på att samtliga valsedlar finns i lokalen och att det endast finns valsedlar där som gäller för valet. Det bör därför framgå av lagen att valsedlar för de grupper, partier eller liknande sammanslutningar vars kandidater registrerats för valet ska tillhandahållas av valnämnden under röstmottagning i vallokal under den tid som röstmottagningen pågår. Regeringen föreslår att detta ska regleras i första stycket i en ny 3 kap. 12 a § i sametingslagen.

Valsedlarna ska läggas ut på en lämplig avskärmad plats

Förutsättningarna för hur valsedlar ska tillhandahållas väljarna i röstningslokaler vid de allmänna valen förändrades år 2019 för att förstärka skyddet för valhemligheten. Förändringen infördes i 8 kap. 2 § vallagen och innebär att det ska anordnas en lämplig avskärmad plats där valsedlar kan läggas ut. För val till Sametinget saknas motsvarande reglering.

Sametingsval omfattas av samma grundprinciper som de allmänna valen. Att valen ska vara fria, direkta och hemliga utgör grundläggande förutsättningar för att skapa legitimitet för valsystemet och förtroende för att resultatet korrekt återspeglar väljarnas röster. Det är därför viktigt att se till att det vid sametingsval finns motsvarande skydd för valhemligheten som vid de allmänna valen. Det bör därför införas en bestämmelse i sametingslagen om att valsedlarna i vallokalen ska placeras på en avskärmad plats så att väljarna utan insyn kan ta den valsedel de önskar innan röstningen sker bakom valskärmen. Regeringen föreslår att detta ska regleras i andra stycket i en ny 3 kap. 12 a § i sametingslagen.

Biträde åt väljare vid valet av valsedlar

Enligt den ordning som gäller i dag ska väljare som på grund av funktionsnedsättning eller liknande inte själva kan göra i ordning sina röster på begäran få hjälp med detta av röstmottagarna i den utsträckning som behövs. En sådan väljare får också anlita någon annan person som hjälper honom eller henne vid röstningen (3 kap. 17 § första stycket sametingslagen och 7 kap. 3 § andra stycket vallagen). Någon motsvarande rätt för väljare som behöver hjälp med att ta sina valsedlar från den avskärmade platsen där valsedlar ska läggas ut framgår inte uttryckligen av sametingslagen. Det finns dock en sådan bestämmelse i vallagen (8 kap.

2 a §). Av den bestämmelsen följer att väljare som på grund av funktionsnedsättning eller liknande inte själva kan ta sina valsedlar på den avskärmade plats där valsedlarna finns utlagda på begäran ska få hjälp med detta av röstmottagarna i den utsträckning som behövs. Det framgår dessutom av bestämmelsen att en sådan väljare också får anlita någon annan person som hjälper honom eller henne med detta. Regeringen föreslår att motsvarande bör gälla vid sametingsval genom att det införs en hänvisning till 8 kap. 2 a § vallagen i 3 kap. 17 § första stycket sametingslagen.

Regeringens förslag innebär att det i sametingsval införs en rätt för väljare med funktionsnedsättning eller liknande att få hjälp av röstmottagarna i en vallokal även då väljaren förser sig med sina valsedlar på den avskärmade plats där valsedlarna finns utlagda. Förslaget bidrar till att ytterligare stärka skyddet för valhemligheten och får anses ligga väl i linje med reformen med avskärningar av valsedelställ. I likhet med vad som gäller vid allmänna val framstår det som en lämplig ordning att sådan hjälp ska lämnas i den utsträckning som behövs.

Förslaget innebär dessutom att väljaren får anlita inte bara röstmottagarna utan även någon annan person som hjälper honom eller henne att ta sina valsedlar på den avskärmade plats där dessa finns utlagda.

Valsedlarna bör presenteras på ett likformigt sätt

För de allmänna valen finns en bestämmelse i 8 kap. 2 § tredje stycket vallagen som anger att valsedlarna ska presenteras på ett likformigt sätt. Bestämmelsen trädde i kraft år 2022 och i förarbetena till bestämmelsen anges bl.a. att det utgör en viktig del i att stärka förtroendet för valsystemet att valsedlarna presenteras på ett likformigt sätt för de röstande. Det konstaterades vidare att förslaget förtydligar vad som i praktiken redan ansetts gälla. Det ansågs dock inte kunna uteslutas att avsikten av en sådan bestämmelse i vallagen kunde innebära en klarhet för valnämnder, röstmottagare, väljare eller partiföreträdare som ytterst kan påverka förtroendet för valsystemets opartiskhet (prop. 2021/22:52 s. 21 f.).

Riksdagens ombudsmän (JO) har även uttalat sig i frågan om hur valsedlar ska läggas ut. JO har bl.a. anfört att bestämmelserna om hur val förrättas utgör demokratins grundläggande spelregler och att även smärre avvikelser som riskerar att störa väljarnas fria och självständiga val måste tas på allvar. Enligt JO är det på grund av objektivitetshänsyn angeläget att någon åtskillnad mellan placeringen av partiernas valsedlar inte sker utan att alla valsedlar tillhandahålls på ett likformigt sätt, på en och samma plats. Exakt hur det ska ske är enligt JO en praktisk fråga, men utgångspunkten ska vara att valsedelspresentationen för de röstande framstår som likformig (JO 2010/11 s. 284, dnr 3270-2009 och JO 2012/13 s. 490, dnr 5161-2010, jfr dnr 5127-2010, 5668-2010 och 5260-2010).

Att valsedlarna presenteras på ett likformigt sätt för de röstande är enligt regeringen en viktig del i att stärka förtroendet för systemet även vid sametingsval och det minimerar risken att väljarnas fria och självständiga val störs. Regeringen föreslår därför att det i tredje stycket i en ny 3 kap. 12 a § i sametingslagen ska regleras att valsedlar ska presenteras på ett likformigt sätt.

Tillgången till valsedlar för brevröstning

Vid sametingsval kan väljarna rösta på två sätt, antingen genom att rösta i vallokal eller genom att skicka in sin röst med postförsändelse (brevröstning). För att kunna brevrösta behövs särskilt material, som skickas till väljarna av den centrala valmyndigheten tillsammans med röstkortet. Enligt 3 kap. 7 § sametingslagen ska den som är upptagen i sameröstlängden få ett röstkort i form av ett ytterkuvert, ett valkuvert och ett omslagskuvert. Hur valsedlarna ska komma väljarna till handa för brevröstning är inte reglerat. I propositionen Om samerna och samisk kultur m.m. (prop. 1992/93:32 s. 57) framgår att röstlängden bör få användas av ansvarig myndighet till att sända ut valsedlar och information om valet, och att sådana utskick borde kunna ske samtidigt som röstkortet skickas ut. I praktiken är det också så det går till. Valmyndigheten skickar ut samtliga gällande valsedlar för valet tillsammans med röstkortsförsändelsen.

En sådan ordning skulle kunna författningsregleras om det finns skäl att formalisera den praxis som redan råder. En förutsättning för en författningsreglering är dock att ordningen är praktiskt genomförbar över tid. Den praxis som finns i dag bygger på att antalet valsedlar som gäller för valet är hanterbart och ryms i röstkortsförsändelsen. Regeringen anser därför att det är en rimligare ordning att det även fortsättningsvis överläts till den centrala valmyndigheten att bedöma hur tillhandahållandet av valsedlar för brevröstning bäst kan ske. Detta innefattar både möjligheten att göra som i dag och att hitta andra lösningar. Regeringen föreslår därför inte någon lagreglering i den delen.

7.3 Krav på antal och utbildning av röstmottagare

Regeringens förslag: Uttrycket ”valförrättare” ska ersättas med ”röstmottagare” i sametingslagen.

Den centrala valmyndigheten ska inför varje val ta fram utbildningsmaterial om valet. Materialet ska tillhandahållas valnämnden och länsstyrelsen i det län där Sametinget har sitt säte.

Röstmottagare ska förordnas av valnämnden. Som röstmottagare får endast den förordnas som har fått en sådan utbildning som behövs för uppdraget.

Valnämnden ska ansvara för utbildningen av röstmottagare. Vid utbildningen ska det utbildningsmaterial som tillhandahålls av den centrala valmyndigheten användas. Valnämnden får dock ersätta delar av materialet eller komplettera det om det behövs med hänsyn till lokala förhållanden.

För varje vallokal ska det utses minst fyra röstmottagare, varav en ordförande och en ersättare för ordföranden.

Vid röstmottagning ska minst tre av röstmottagarna vara närvarande. En av dessa ska vara ordföranden eller ordförandens ersättare.

I bestämmelsen om att mottagna förslutna ytterkuvert omgående ska sändas till länsstyrelsen i det län där Sametinget har sitt säte ersätts uttrycket ”omgående” med ”skyndsamt”.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. I promemorian föreslås dock inte att uttrycket ”omgående” ska ersättas med ”skyndsamt”.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna tillstyrker eller har inga synpunkter på förslaget. *Länsstyrelsen i Jämtlands län, Länsstyrelsen i Norrbottens län, Länsstyrelsen i Västerbottens län och Valmyndigheten* instämmer i huvudsak med det lämnade förslaget men anser att det finns anledning att i den föreslagna regleringen förtydliga det ansvar som vilar på Valmyndigheten i fråga om val till Sametinget på så sätt som framgår i vallagen.

Myndigheten för delaktighet ser positivt på promemorians förslag men anser att det finns ett behov av att förslaget kompletteras med krav på utbildning som ger röstmottagare god förståelse för vad det innebär att bistå och ta emot röster från väljare med särskilda behov.

Skälen för regeringens förslag

Röstning i val till Sametinget kan antingen ske genom brevröstning eller röstning i vallokal. Röstmottagningen i vallokal sköts enligt 3 kap. 2 § sametingslagen av valförrättare som utses av valnämnden. Valförrättarnas uppgifter regleras i 3 kap. 15–18 §§ sametingslagen. Där framgår vilka kontroller och moment som valförrättarna ska genomföra under och efter röstmottagningen. Hur många valförrättarna ska vara, och vilka formella krav som ställs på dem är inte reglerat.

Av promemorian framgår att Valmyndigheten har framfört att sametingslagen bör ses över med anledning av ett antal författningsändringar som skett för de allmänna valen. Det har bl.a. införts krav på minsta antalet röstmottagare och att alla röstmottagare måste ha

genomgått utbildning för uppdraget. Valmyndigheten anser att motsvarande krav bör ställas för val till Sametinget.

Valförrättare bör ersättas med röstmottagare

Vid sametingsval har benämningen "valförrättare" använts för den person som arbetar med röstmottagning. Denna benämning användes tidigare för de allmänna valen, men har sedan 2005 års vallag ersatts av ordet "röstmottagare".

Ordet "röstmottagare" har redan införts på ett ställe i sametingslagen genom en ändring 2018 av 3 kap. 15 § andra stycket. På andra ställen i sametingslagen finns den ursprungliga benämningen "valförrättare" emellertid kvar. För att undvika skillnader i tolkning mellan benämningarna, och skapa en harmonisering i språkanvändningen mellan vallagen och sametingslagen anser regeringen att ordet "valförrättare" genomgående bör ersättas med ordet "röstmottagare" i sametingslagen. Regeringen förslår därför att bestämmelsen om att valnämnden förordnar valförrättare flyttas från 3 kap. 2 § till första stycket i den nya 3 kap. 14 a § sametingslagen samt att "valförrättare" byts ut mot "röstmottagare" i den bestämmelsen, i det nya tredje stycket i 3 kap. 15 §, i den nya 3 kap. 15 a § och i 18 §§ sametingslagen.

Antalet röstmottagare i vallokal bör regleras

För de allmänna valen är antalet röstmottagare reglerat i vallagen. Enligt 3 kap. 6 § vallagen ska det på varje röstmottagningsställe finnas så många röstmottagare som behövs för att röstmottagningen ska kunna genomföras. Enligt samma paragraf ska minst tre röstmottagare vara närvarande för röstning i vallokal, och minst två röstmottagare vid förtidsröstning. Av 3 kap. 4 § vallagen framgår att det för varje valdistrikt ska utses minst fyra röstmottagare, varav en ordförande och en ersättare för ordföranden. Reglerna har tillkommit för att säkerställa att det alltid finns flera röstmottagare på plats samtidigt under hela röstmottagningen så att röstmottagningen kan genomföras säkert och under ordnade former. Ingen röstmottagare ska ensam behöva ansvara för både mottagna röster och att hålla ordning på valsedlar och övrigt material. Mottagna röster får aldrig lämnas utan tillsyn.

För val till Sametinget är det inte reglerat hur många röstmottagare som ska finnas i en vallokal. I praktiken finns dock redan utarbetade riktlinjer och instruktioner i en handledning om antalet röstmottagare i vallokal. Där framgår att antalet röstmottagare ska motsvara det antal som gäller för vallokal vid allmänna val.

Röstmottagning vid val ska genomföras säkert och i god ordning. Att reglera grundläggande funktioner för genomförandet av röstmottagningen är av stor vikt för tilliten till och förtroendet för valsystemet. Vissa enskilda och grundläggande moment vid röstmottagningen är redan reglerade för val till Sametinget, såsom granskning av en mottagen röst och säkerställandet av väljarens identitet. Att dessa moment finns reglerade utgör grundförutsättningar för att röstningen genomförs korrekt och säkert.

Regeringen anser att vikt även bör läggas vid den övergripande organisationen, där antalet röstmottagare är en betydelsefull komponent för att säkerställa att röstmottagningen har tillräckligt goda förutsättningar att

genomföras säkert, korrekt och med god ordning. Även transparensen och möjligheten till kontroll ökar genom att processer tydliggörs och kan granskas utifrån ett regelverk. Regeringen föreslår därför att det i en ny 3 kap. 14 b § i sametingslagen införs en reglering av antalet röstmottagare i vallokal för val till Sametinget som motsvarar den som gäller för allmänna val.

Röstmottagare behöver genomgå utbildning

Att arbeta som röstmottagare är ett uppdrag som utförs sällan. En röstmottagares uppgift är att förbereda inför, genomföra och slutföra mottagningen av väljarnas röster. Att genomföra röstmottagning är ett omfattande administrativt förfarande och det är röstmottagarnas ansvar att röstmottagningen fungerar väl enligt gällande regelverk. För den som inte har tidigare erfarenhet är instruktioner om vad som ska göras och varför det ska göras en nödvändighet. Även för den som har tidigare erfarenhet är instruktioner nödvändiga eftersom det går flera år innan uppdraget upprepas. Det regelverk som styr förfarandet förändras dessutom oftast i någon del mellan varje val.

Vid allmänna val får endast den som fått utbildning för uppdraget förordnas till röstmottagare. Detta framgår av 3 kap. 5 § vallagen. Utbildningskravet infördes som en garanti för att alla röstmottagare ska ha tillräckliga kunskaper för att röstmottagningen ska ske under korrekta former. Genom att införa ett krav på utbildning öppnades även en möjlighet för den rekryterande instansen att kvalitetssäkra kunskapsnivån och därigenom förordna lämpliga personer för uppdraget. I propositionen Ökad effektivitet, säkerhet och tillgänglighet i valförandet (prop. 2013/14:124 s. 14) som låg till grund för förändringen, framhölls särskilt att en förutsättning för ett korrekt genomförande av allmänna val och därmed för väljarnas förtroende för valförandet är att röstmottagarna är väl insatta i de bestämmelser som gäller för val.

Vid sametingsval finns inga författningskrav på utbildning för röstmottagarna. Det betyder emellertid inte att det saknas utbildning för röstmottagarna. Genom valnämndens försorg utbildas inför varje val både ordföranden och vice ordföranden. Det finns en handledning gemensamt framtagen av valnämnden och Valmyndigheten som ger anvisningar om hur röstmottagningen ska gå till. Enligt utbildningsmaterialet har ordföranden ansvar för att utbilda övriga röstmottagare.

På samma sätt som vid allmänna val genomförs sametingsval med flera års mellanrum. Röstmottagningen sker i vallokal och endast under en dag, valdagen. Dessa förhållanden gör att det är viktigt att säkerställa att röstmottagarna är väl insatta i vilka bestämmelser som gäller. Dels behöver det finnas kunskap om valet ur ett generellt perspektiv, dels behöver det finnas särskild och aktuell kunskap om hur röstmottagningen ska gå till. Dessa omständigheter talar för att ett krav på utbildning bör införas också för val till Sametinget. Även om valnämnden kan genomföra utbildning på eget initiativ och utan reglering, innebär ett krav inskrivet i lagen att det görs tydligt för väljarna att alla som arbetar med att ta emot röster har relevant utbildning för ändamålet. Eftersom valnämnden ansvarar för rekrytering av röstmottagare, liksom för röstmottagningens genomförande, föreslår regeringen att valnämnden ska ansvara för att tillhandahålla och

genomföra utbildningen. Detta bör regleras i andra stycket i en ny 3 kap. 14 a § i sametingslagen.

För allmänna val är det reglerat i 3 kap. 1 § vallagen att den centrala valmyndigheten inför varje val ska ta fram utbildningsmaterial avseende valet. Motsvarande reglering saknas för sametingsvalen. Valmyndigheten tar dock fram utbildningsmaterial även för dessa val. Det bör framgå av sametingslagen att den centrala valmyndigheten har detta ansvar. Regeringen anser därför att det i en ny 3 kap. 2 a § i sametingslagen bör införas ett förtydligande om att Valmyndigheten inför varje val ska ta fram utbildningsmaterial.

Av 3 kap. 5 § vallagen framgår att det utbildningsmaterial som tillhandahålls av den centrala valmyndigheten ska användas vid utbildningen av röstmottagare. Valnämnden får dock ersätta delar av materialet eller komplettera detta om det behövs med hänsyn till lokala förhållanden. Regeringen anser att det utbildningsmaterial som tillhandahålls av den centrala valmyndigheten bör användas även vid utbildning av röstmottagare för sametingsvalen. Valnämnden ska på samma sätt som för allmänna val få ersätta delar av materialet eller komplettera detta om det behövs med hänsyn till lokala förhållanden. Detta bör regleras i andra stycket i en ny 3 kap. 14 a § i sametingslagen.

Länsstyrelsen i Jämtlands län, Länsstyrelsen i Norrbottens län, Länsstyrelsen i Västerbottens län och Valmyndigheten föreslår att det ansvar som vilar på Valmyndigheten i fråga om val till Sametinget bör förtydligas på samma sätt som det i vallagen framgår att Valmyndigheten i allmänna val har ansvaret för att ta fram utbildningsmaterial till valadministrationen, informera väljarna om hur och var man röstar och att fastställa valresultat.

Regeringen anser att det förslag som nu lämnas innebär att Valmyndighetens utbildningsansvar förtydligas på samma sätt som gäller vid val enligt vallagen. Det saknas beredningsunderlag för att gå vidare med ytterligare förslag om Valmyndighetens ansvar inom ramen för detta lagstiftningsärende.

Vad gäller *Myndigheten för delaktighets* förslag om hur kravet på utbildning ska utformas anser regeringen att det inte behövs ytterligare förtydliganden av vad som ska ingå i utbildningen av röstmottagare och att tillgänglighetsperspektivet kan tillgodoses genom den reglering som regeringen föreslår.

"Omgående" bör ersättas med "skyndsamt"

I 3 kap. 18 § sametingslagen anges bl.a. att valförrättaren omgående ska sända de mottagna förslutna ytterkuverten till länsstyrelsen i det län där Sametinget har sitt säte tillsammans med förteckningen över de väljare som röstat i vallokalen.

I förarbetena till lagen (2023:407) om viktigt meddelande till allmänheten (prop. 2022/23:77 s. 29) anförs att begreppet "omgående" eller något därmed jämförbart begrepp som "genast" eller "omedelbart" används när det är fråga om något som måste ske inom en mycket kort tidsrymd och att uttrycket "skyndsamt" i författningssammanhang används även för längre tidsrymder. Av propositionen om samerna och samisk kultur m.m. (prop. 1992/93:32 s. 50) framgår att röstmottagarna

efter valförrättningen skyndsamt ska sända valförsändelserna vidare för granskning och rösträkning. Regeringens förslår därför att begreppet ”omgående” ersätts med ”skyndsamt” i bestämmelsen. Avsikten är inte att göra någon ändring i sak utan att bättre uttrycka det krav som redan gäller.

7.4 Tillgängliga vallokaler

Regeringens förslag: Valnämnden ska se till att det finns lämpliga lokaler som kan användas som vallokaler och som i fråga om läge och tillgänglighet ger väljarna goda möjligheter att rösta. En vallokal ska vara tydligt avgränsad och även i övrigt lämpad för ändamålet så att väljaren inte hindras eller störs under röstningen.

Det ska vara möjligt för röstmottagarna att ta emot en väljares röst utanför vallokalen om lokalen under röstmottagningen tillfälligt inte är tillgänglig för väljare med funktionsnedsättning.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Promemorians förslag har en annan språklig utformning.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna tillstyrker eller har inga synpunkter på förslaget. *Myndigheten för delaktighet* tillstyrker förslaget men anser att det finns ett behov av att förslaget förtydligas ytterligare vad gäller inkludering av olika tillgänglighetsaspekter, t.ex. genom en reglering om tydlig skyltning i lokalen. *Sametinget* och *Myndigheten för delaktighet* förslår att sametingslagen ska utökas med bestämmelser om ambulerande röstmottagare som kan bistå väljare med funktionsnedsättning som inte kan ta sig till vallokalen. Sametinget förslår även att väljare, i tillägg till vallokals- och brevröstning, ska få förtidsrösta i röstningslokaler.

Skälen för regeringens förslag

Vallokalerna ska vara tillgängliga och ändamålsenliga

Vid sametingsval är det reglerat i 3 kap. 14 § sametingslagen att det är valnämnden som beslutar på vilka orter röstning kan ske i vallokal. I samma paragraf regleras att vallokalerna ska hållas öppna mellan klockan 8 och 20 på valdagen. Utöver dessa bestämmelser finns ingenting angivet om vad som i övrigt gäller för vallokaler vid sametingsval. Bestämmelser som reglerar vallokalernas beskaffenhet, dvs. att lokalerna ska vara lämpliga för ändamålet och att de ska vara tillgängliga, saknas.

Enligt 4 kap. 20 och 22 §§ vallagen ska kommunerna se till att det vid allmänna val finns lämpliga lokaler som kan användas som val- och röstningslokaler och som i fråga om lokalisering, tillgänglighet och öppet-hållanden ger väljarna goda möjligheter att rösta. Dessa bestämmelser utgör grundförutsättningar för att väljarna ska ges goda möjligheter att rösta och bör gälla vid alla typer av val. För att säkerställa att röstningsprocessen är ändamålsenlig och tillgänglig även för väljarna vid sametingsval anser regeringen att det bör införas bestämmelser i sametingslagen med en sådan innebörd. Valnämnden bör se till att lämpliga och tillgängliga lokaler erbjuds som ger väljarna goda möjligheter att rösta.

Regeringen föreslår att detta ska regleras i ett nytt andra stycke i 3 kap. 14 § sametingslagen.

Vad gäller *Myndigheten för delaktighet*s förslag om ytterligare åtgärder för att tillgängliggöra vallokaler anser regeringen att den föreslagna regleringen är tillräcklig för att tillgängligheten i vallokaler ska kunna anpassas så att väljarna ges goda möjligheter att rösta.

Både *Sametinget* och *Myndigheten för delaktighet* har framfört förslag om ambulerande röstmottagare. Sametinget har även föreslagit att det ska införas en möjlighet att förtidsrösta i röstningslokaler.

Att införa andra former av röstning kräver ett stort arbete som måste ställas i proportion till i vilken utsträckning valdeltagandet förväntas öka och antalet ogiltiga brev röster förväntas minska. Vid sametingsval är det förhållandevis få som röstar i vallokaler och det är en stor andel som brev-röstar. Det är osäkert hur många väljare som skulle besöka röstnings-lokalerna eller använda sig av ambulerande röstmottagare om brev röstning ändå kvarstod som ett alternativ. Om motsvarande skydd för väljaren och valförfarandet som gäller vid allmänna val ska kunna garanteras krävs omfattande logistik för hanteringen till betydande kostnader. Regeringen avser därför inte att gå vidare med de förslagen.

Möjligheten att ta emot röster utanför vallokalen bör införas

Bestämmelser om röstning och röstmottagning i vallokal vid sametingsval finns i 3 kap. 15–18 §§ sametingslagen. Av bestämmelserna framgår hur väljarna ska göra i ordning sina röster och hur mottagningen av rösterna går till. Om en väljare inte kan ta sig in i lokalen finns det inga bestämmelser som anger om, och i så fall hur, denne väljares röst kan tas emot.

Vid allmänna val finns enligt 8 kap. 7 a § vallagen en möjlighet för röstmottagarna att ta emot en väljares röst utanför val- eller förtidsröstningslokalen om lokalen vid någon tidpunkt under röstmottagningen inte är tillgänglig för väljare med funktionsnedsättning. Röster får dock endast tas emot utanför lokalen under förutsättning att det kan ske under betryggande former. Möjligheten utgör inte ett alternativ till att tillhandahålla tillgängliga vallokaler, utan utgör en reglerad process för att ta emot en röst om, till exempel, hissen eller rampen som leder in till vallokalen går sönder och väljaren därmed tillfälligt inte kan ta sig in i lokalen. Regeringen föreslår att det i 3 kap. 17 § första stycket sametingslagen införs en hänvisning till 8 kap. 7 a § vallagen för att garantera att alla väljare som tar sig till en vallokal kan avlämna sin röst, även om tillgängligheten till lokalen tillfälligt är satt ur spel.

8 Rösträkning och mandatfördelning

8.1 Reglerna om gransknings- och rösträkningsförrättningen förtydligas

Regeringens förslag: Ordet ”sammanräkning” ska ersättas med ”rösträkning” i sametingslagen.

Länsstyrelsen ska kungöra tid och plats för förrättningen genom publicering på myndighetens webbplats senast dagen före förrättningen.

När förrättningen börjar ska den tjänsteman från länsstyrelsen som leder rösträkningen visa de närvarande att valurnan är tom. Därefter ska granskningen och räkningen av avgivna röster börja.

Antalet ytterkuvert som har kommit in från vallokalerna ska jämföras med antalet avgivna röster enligt förteckningarna från vallokalerna. Uppgifterna ska antecknas i protokollet.

När ett valkuvert läggs i valurnan ska det markeras i röstlängden att väljaren har röstat.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. I promemorian benämns ”rösträkning” i stället ”sammanräkning”.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser tillstyrker eller har inga synpunkter på förslaget. *Länsstyrelsen i Jämtlands län, Länsstyrelsen i Norrbottens län, Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Västerbottens län* och *Valmyndigheten* anser att lagtexten bör formuleras i omvänd ordning så att det först anges att det ska markeras att väljaren har röstat i röstlängden och att det sedan anges att valsedelns ska läggas ned i valurnan. *Sametinget* pekar i sitt remissvar på förslag i en tidigare hemställan om bl.a. att ansvaret för röstmottagningen och rösträkningen ska föras över från länsstyrelsen till Sametinget.

Skälen för regeringens förslag

Det finns behov av att förtydliga bestämmelserna om gransknings- och rösträkningsförrättningen

I 3 kap. sametingslagen (1992:1433) finns bestämmelser om rösträkning vid val till Sametinget. Jämfört med allmänna val är sametingsval sparsamt reglerade. Av promemorian framgår att Valmyndigheten, liksom Sametinget, har framfört att det finns behov av att regelverket för sametingsval i mer generell bemärkelse anpassas till vad som gäller vid allmänna val eftersom val till Sametinget till stor del bygger på det valsystem som gäller vid de allmänna valen. Språket i sametingslagen behöver även moderniseras.

Sametinget pekar i sitt remissvar på förslag i en tidigare hemställan om bl.a. att ansvaret för röstmottagningen och rösträkningen ska föras över från länsstyrelsen till Sametinget. I hemställan anfördes att det var fel att Sametinget framtogs ansvaret för dessa uppgifter på grund vissa avvikelser från den föreskrivna ordningen för rösträkningen (jfr prop. 2003/04:86). Sametinget anförde i hemställan att det inte framkommit några upprepade felaktigheter i Sametingets handläggning vid de fyra val som genomförts.

Dessutom pekar man i hemställen på att svenska staten handhar sina egna val samt på att man som urfolk har rätt att bl.a. behålla och utforma sina egna beslutsfattande institutioner.

Regeringen konstaterar att ett genomförande av förslaget skulle innebära att valets utgång skulle fastställas av samma organisation som valet gäller. En sådan ordning kan ifrågasättas ur ett rättssäkerhetsperspektiv. Ordningen skulle avvika från det som gäller vid allmänna val, där den slutliga rösträkningen och mandatfördelningen sköts av särskilda myndigheter. Regeringen anser därför att förslaget av principiella skäl inte bör genomföras.

Ordet "sammanräkning" ska ersättas med "rösträkning" i sametingslagen

I sametingslagen betecknas räkningen av rösterna "sammanräkning" eller i något fall "slutlig sammanräkning". Uttrycket "slutlig rösträkning" används däremot i förordningen (2008:1280) om val till Sametinget. I vallagen används i stället uttrycken "rösträkning" respektive "slutlig rösträkning" om den räkning av rösterna som förekommer före mandatfördelningen. "Sammanräkning" används för att beteckna den process då man, med utgångspunkt i resultatet av rösträkningen, beräknar mandatfördelningen och utser ledamöter. Motsvarande språkliga förändring bör även genomföras i sametingslagen. Till skillnad från vid allmänna val förekommer vid sametingsval endast en räkning av rösterna. Uttrycket "rösträkning", utan kvalificeringen "slutlig", bör därför användas genomgående vid val till Sametinget.

Länsstyrelsen ska kungöra tid och plats för rösträkningen

I 3 kap. 22 § sametingslagen anges vilken dag länsstyrelsen ska påbörja granskningen och sammanräkningen av avgivna röster. Förrättningen är enligt bestämmelsen offentlig och ska påbörjas så snart det kan ske sedan en vecka förflutit från valdagen. Det saknas emellertid en föreskrift om skyldighet för länsstyrelsen att kungöra tid och plats för förrättningen. En sådan föreskrift finns för allmänna val i 13 kap. 4 § vallagen. Syftet med kungörelsen är att det ska vara möjligt för den som vill närvara att snabbt och enkelt hitta information om tid och plats. En sådan kungörelse stärker transparensen i valsystelet. Motsvarande reglering bör därför införas i sametingslagen.

När det gäller kungörelsesättet gäller för allmänna val att kungörelsen om tid och plats för förrättningen ska anslås på kommunernas anslags tavlor och senast dagen före det att förrättningen börjar införas i en ortstidning inom länet. Förutsättningarna i sametingsvalet skiljer sig emellertid åt eftersom landet i det fallet utgör en valkrets. De samiska väljarna finns över hela landet, även om majoriteten är bosatta i de nordligaste länen. Regeringen bedömer med hänsyn till detta att det lämpligaste kungörelsesättet bör vara att uppgifterna om tid och plats för förrättningen publiceras på myndighetens webbplats.

Den tomma valurnan ska visas upp innan granskning och rösträkning börjar

För allmänna val gäller ett antal säkerhetsbestämmelser i vallagen som syftar till att motverka vissa typer av manipulation. En sådan bestämmelse är 9 kap. 3 § som gäller vid röstmottagning i en vallokal. Enligt bestämmelsen ska den av röstmottagarna som är ordförande visa för de närvarande att valurnan är tom innan röstmottagningen börjar. På så sätt kan det offentligt presenteras, och protokollföras, att det inte otillåtet lagts valkuvert i valurnan innan röstmottagningen börjar. En motsvarande bestämmelse saknas i sametingslagen och bör därför införas.

Vid sametingsval finns det, till skillnad från vid allmänna val, inte någon valurna i vallokalen. Rösterna räknas inte heller i vallokalen. De mottagna rösterna skickas i stället till länsstyrelsen, som granskar alla inkomna röster, lägger valkuverten i valurnan och räknar samman rösterna till ett slutligt valresultat. Den säkerhetsbestämmelse motsvarande 9 kap. 3 § vallagen som bör införas i sametingslagen ska därför avse förrättningen vid länsstyrelsen.

Det ska markeras i röstlängden när valkuvert läggs i valurnan

Regleringen i sametingslagen och vallagen skiljer sig åt i fråga om markeringar i röstlängden. Vid sametingsval ska det enligt 3 kap. 23 § sametingslagen göras en markering i röstlängden för de väljare som röstat i vallokal. Markeringen ska göras innan granskningen, trots att rösten eventuellt senare kan komma att förklaras ogiltig. I fråga om de väljare som röstat genom brevröstning, vilket i sametingsval är merparten av väljarna, saknas det en bestämmelse om markering i röstlängden. Vid allmänna val ska det däremot enligt vallagens bestämmelser i samtliga fall göras en markering i röstlängden för de väljare vars valkuvert läggs ner i urnan. Markeringen ska med andra ord alltid göras efter föreskriven granskning och när eventuella ogiltiga röster lagts åt sidan.

Markeringarna i röstlängden och antalet valkuvert i valurnan är en viktig förutsättning för kontroll i allmänna val, bl.a. av att endast de som lämnat godkända valkuvert är med och påverkar mandatfördelningen. Det görs därför endast en markering i röstlängden om väljaren lämnat ett godkänt valkuvert. Övriga kuvert räknas och redovisas i särskild ordning och är en del av det officiella valresultatet, även om dessa röster inte är med och påverkar mandatfördelningen. Alla lämnade röster redovisas i det protokoll som förs vid sammanräkningsförrättningen. Därigenom kan valdeltagandet räknas ut och det kan öppet redovisas hur många röster som underkändes och orsaken till det.

Det har inte framkommit några skäl till att reglerna om markering i röstlängden vid sametingsval behöver skilja sig från reglerna för allmänna val. Enligt promemorian har en anpassning av förfarandet vid sametingsvalen dessutom redan skett i praktiken. Regeringen anser därför, i likhet med förslaget i promemorian, att sametingslagens bestämmelser om markeringar i röstlängden bör kompletteras och förändras så att de stämmer överens med vad som gäller vid allmänna val.

Valmyndigheten och ett antal länsstyrelser anför att lagtexten bör formuleras i omvänd ordning så att det först anges att det ska markeras att väljaren har röstat i röstlängden och sedan att valsedeln ska läggas ned i

valurnan. Myndigheterna anser att förslaget skrivning möjligen kan riskera att röstmottagare missar att markera i röstlängden trots att valkuvertet lagts i urnan. Regeringen konstaterar att motsvarande bestämmelse i 9 kap. 7 § vallagen är uppställd i samma ordning som den föreslagna bestämmelsen. Det finns inte skäl att ha en annan ordningsföljd i sametingslagen.

Regeringen anser att det även bör framgå av lagen att uppgifter om antalet ytterkuvert från vallokalerna och antal avgivna röster enligt förteckningarna från vallokalerna ska antecknas i det protokoll som förs vid förrättningen.

8.2 Det införs tydliga regler för tillvägagångssättet vid rösträkningen

Regeringens förslag: När samtliga valkuvert som ska läggas i valurnan har lagts ner i den ska urnan tömmas och räkningen påbörjas. Räkningen ska gå till på följande sätt:

1. Valkuverten ska räknas. Antalet valkuvert ska jämföras med antalet markeringar i sameröstlängden.

2. Valkuverten ska öppnas och innehållet granskas. Vid granskningen ska

a) i tillämpliga delar 13 kap. 6 och 7 §§, 8 § första stycket 1 samt andra och tredje styckena vallagen gälla,

b) ett namn som har skrivits till på en valsedel eller som inte har registrerats anses obefintligt, och

c) en valsedel som har en beteckning som inte har registrerats förklaras ogiltig.

3. De valsedlar som har godkänts ska sorteras och räknas efter beteckning och namnlista.

4. Personrösterna ska räknas.

Resultatet av rösträkningen ska antecknas i det protokoll som förs vid förrättningen.

Bestämmelsen om att andra än kandidater för registrerade grupper, partier eller liknande sammanslutningar inte är valbara ska upphävas.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. I promemorians förslag benämns dock ”rösträkning” i stället ”sammanräkning”. I promemorian finns inte något förslag om att namn som avser en kandidat som inte har registrerats ska anses obefintligt eller att en valsedel som har en beteckning för en grupp, ett parti eller en sammanslutning som inte har registrerats ska förklaras ogiltig.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inga synpunkter på förslaget.

Skälen för regeringens förslag: I 3 kap. 22–30 §§ sametingslagen regleras hur räkningen av röster ska gå till vid sametingsval. Där framgår vilka moment och kontroller som ska göras vid granskningen av rösterna fram till dess att valkuverten läggs i valurnan. Det saknas däremot bestämmelser om hur räkningen ska gå till efter det.

För de allmänna valen finns det i 11 kap. 2 § vallagen detaljerade regler om hur räkningen av de röster som lagts i valurnan ska gå till. Där regleras

bl.a. att valurnan ska tömmas, att valkuverten ska räknas och att valsedlarna ska sorteras i viss ordning. Trots att det inte finns någon motsvarande reglering för sametingsval genomförs enligt promemorian förrättningen i praktiken på samma sätt som vid de allmänna valen.

Regeringen instämmer i bedömningen i promemorian att det är av stor betydelse att reglerna om granskning och rösträkning är sammanhållna och tydliga samt att de är reglerade i författning. Gransknings- och rösträkningsförfarandet bör därför regleras tydligare i sametingslagen, och anpassas till motsvarande bestämmelser som gäller för de allmänna valen. Det bör införas en ny paragraf, 3 kap. 30 a §, i sametingslagen, som sammanhållet reglerar denna del av rösträkningsprocessen.

Den nya paragrafen bör delas in i fyra punkter som reglerar olika moment i processen. Den första punkten bör vara att valkuverten ska räknas och att antalet valkuvert ska jämföras med antalet markeringar i röstlängden (jfr 3 kap. 23 § sametingslagen). Den andra punkten bör vara att valkuverten ska öppnas och innehållet granskas. I fråga om granskningen bör vissa bestämmelser i vallagen i tillämpliga delar, genom hänvisning från sametingslagen, även fortsättningsvis gälla. De aktuella bestämmelserna är 13 kap. 6 och 7 §§, 8 § första stycket 1 samt andra och tredje styckena vallagen, i vilka det anges grunder för när valsedlar ska förklaras ogiltiga och kandidatnamn ska anses obefintliga. Även bestämmelsen i sametingslagen, om att ett namn som skrivits till på en valsedel ska anses obefintligt, bör gälla fortsättningsvis. Som en tredje punkt bör gälla att de valsedlar som godkänts ska sorteras och räknas efter beteckning och namnlista. Den fjärde och sista punkten bör vara att personrösterna ska räknas. Avslutningsvis bör det i den nya bestämmelsen föreskrivas att resultatet av rösträkningen ska antecknas i protokollet.

Enligt lagförslaget i promemorian ska bestämmelsen i nuvarande 3 kap. 9 § fjärde stycket sametingslagen upphävas. Enligt bestämmelsen är andra än kandidater för registrerade grupper, partier eller liknande sammanslutningar inte valbara. Namn på kandidater som inte är valbara ska anses obefintliga vid rösträkningen med stöd av hänvisningen från sametingslagen till 13 kap. 8 § första stycket 1 vallagen. Regeringen bedömer att regeln fyller en funktion då kravet på att anmäla kandidater för valet annars kan kringgås. Det bör emellertid inte vara nödvändigt att bygga regeln på begreppet valbarhet. En sådan konstruktion är onödig och skiljer sig från vallagens struktur. Bestämmelsen i 3 kap. 9 § fjärde stycket sametingslagen bör därför ersättas med en bestämmelse i andra punkten i den nya 3 kap. 30 a § första stycket sametingslagen om att namn på kandidater som inte har registrerats ska anses obefintliga vid rösträkningen.

Regeringen lämnar i avsnitt 5 förslag till ändringar i bestämmelserna om gruppers, partiets och liknande sammanslutningars anmälan om deltagande i val och registrering. Ett skydd för beteckningar införs genom att beteckningar förväxlingsprövas och registreras. För att inte den regleringen ska kunna kringgås bör det i andra punkten i den nya 3 kap. 30 a § sametingslagen införas en bestämmelse om att valsedlar som har en beteckning som inte har registrerats ska förklaras ogiltiga.

8.3 Bestämmelserna om mandatfördelning och bevis till ledamöter och ersättare justeras

Regeringens förslag: Vid mandatfördelningen ska jämförelsetalet för en grupp, ett parti eller en liknande sammanslutning som ännu inte tilldelats något mandat vara 1,2.

Länsstyrelsen ska utfärda bevis för ledamöter och ersättare som väljs in under mandatperiodens gång.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker eller har inte några synpunkter på förslaget. *Sametinget* pekar i sitt remissvar på förslag i en tidigare hemställan om bl.a. att Sametingets valnämnd ska få ansvar för mandatfördelningen och utfärda bevis för ledamöter och ersättare, samt att det ska införas en småpartispärr om fyra procent.

Skälen för regeringens förslag: Mandatfördelningen vid sametingsval regleras i 3 kap. 32 § sametingslagen. Den går till på samma sätt som vid de allmänna valen. Mandaten fördelas proportionellt på grundval av valresultatet och tilldelas ett efter annat till den grupp, det parti eller den liknande sammanslutning som fått högst jämförelsetal. Regleringarna skiljer sig dock på så sätt att den så kallade första divisorn som används vid mandatfördelningen är 1,2 i allmänna val och 1,4 i sametingsval. Med den första divisorn avses det första delningstal som används för samtliga partier som deltar i mandatfördelningen. Det totala röstetalet för varje parti delas med detta delningstal. På så sätt får partierna ett så kallat jämförelsetal som är mindre än själva röstetalet. Ju högre den första divisorn är, desto mindre blir jämförelsetalet och desto svårare blir det för små partier att få mandat.

Av promemorian framgår att både Sametinget och Valmyndigheten har förespråkats en anpassning av den första divisorn. Regeringen anser liksom Valmyndigheten att divisorn för sametingsval bör vara densamma som i allmänna val med hänsyn till att mandatfördelningsreglerna i övrigt är desamma.

Efter ett val ska länsstyrelsen enligt 3 kap. 32 § sametingslagen utfärda ett bevis till de valda ledamöterna och ersättarna. Ledamöter och ersättare kan emellertid avgå innan mandatperioden är slut. Då ska nya ledamöter inkallas och ersättare utses enligt ett särskilt förfarande som regleras i 3 kap. 32 a § sametingslagen. Vid motsvarande situation i allmänna val ska det utfärdas bevis även till sådana ledamöter och ersättare. Det saknas emellertid en bestämmelse i sametingslagen om att länsstyrelsen ska utfärda bevis i sådana situationer. Regeringen anser därför att sametingslagen bör kompletteras med en sådan bestämmelse.

Sametinget pekar i sitt remissvar på förslag i en tidigare hemställan om bl.a. att Sametingets valnämnd ska få ansvar för mandatfördelningen och utfärda bevis för ledamöter och ersättare. I hemställan anfördes att det var fel att Sametinget framtogs ansvaret för mandatfördelningen på grund vissa avvikelser från den föreskrivna ordningen för rösträkningen (jfr prop. 2003/04:86). Sametinget anförde i hemställan att det inte framkommit några upprepade felaktigheter i Sametingets handläggning vid de fyra val som genomförts. Dessutom pekar man i hemställan på att svenska staten

handhar sina egna val samt på att man som urfolk har rätt att bl.a. behålla och utforma sina egna beslutsfattande institutioner.

Regeringen konstaterar att ett genomförande av förslaget skulle innebära att valets utgång skulle fastställas av samma organisation som valet gäller. En sådan ordning kan ifrågasättas ur ett rättssäkerhetsperspektiv. Ordningen skulle avvika från det som gäller vid allmänna val, där den slutliga rösträkningen och mandatfördelningen sköts av särskilda myndigheter. Regeringen anser därför att förslaget av principiella skäl inte bör genomföras.

Sametinget föreslår även att det införs en småpartispärr om fyra procent. Regeringen konstaterar att det skulle bli fråga om en förändring som kan innebära stora konsekvenser för mandatfördelningen och representationen i Sametinget. Den typen av förändring behöver föregås av en noggrann analys och vara väl förankrad i det samiska samhället. Frågan kan inte hanteras inom ramen för detta lagstiftningsärende, vars syfte är att åstadkomma förändringar av valteknisk karaktär. Förslaget bör därför inte genomföras.

9 Frågor om personuppgiftsbehandling samt fastställande av rösträtt och valbarhet

9.1 EU:s dataskyddsförordning och dataskyddslagen

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning), i det följande kallad EU:s dataskyddsförordning, utgör den generella regleringen av personuppgiftsbehandling inom EU. Förordningen är direkt tillämplig i alla EU:s medlemsstater men förutsätter och möjliggör samtidigt kompletterande bestämmelser i nationell rätt.

I EU:s dataskyddsförordning finns bl.a. grundläggande principer för behandling av personuppgifter och bestämmelser om t.ex. rättslig grund för behandling av personuppgifter, den registrerades rättigheter, personuppgiftsansvar och tillsyn över personuppgiftsbehandling. Där finns också bestämmelser om när det är tillåtet att behandla s.k. känsliga personuppgifter. För att behandling av personuppgifter ska vara laglig enligt EU:s dataskyddsförordning krävs att det finns en rättslig grund för behandlingen. De rättsliga grunderna räknas upp i artikel 6.1 i förordningen. Där anges att behandlingen är tillåten om den är nödvändig bl.a. för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige (c) och för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning (e). Enligt artikel 6.3 första stycket i förordningen ska grunden för behandlingen enligt artikel 6.1 c och e fastställas i unionsrätten eller en medlemsstats nationella rätt som den personuppgiftsansvarige omfattas av. I artikel 6.3 andra stycket anges bl.a. att syftet med behandlingen ska fastställas i den rättsliga grunden eller, i fråga om behandling enligt punkt 1 e, ska vara nödvändigt för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning. I samma stycke anges även att unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt ska uppfylla ett mål av allmänt intresse och vara proportionell mot det legitima mål som eftersträvas.

Kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning finns i lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning (dataskyddslagen) och förordningen (2018:219) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning. Enligt 2 kap. 2 § dataskyddslagen får personuppgifter behandlas med stöd av artikel 6.1 e i EU:s dataskyddsförordning, om behandlingen är nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse som följer av lag eller annan författning, av kollektivavtal eller av beslut som har meddelats med stöd av lag eller annan författning. För att en sådan uppgift av allmänt intresse ska anses finnas är det tillräckligt att det framgår av författningen att en viss behandling av personuppgifter är tillåten.

När det gäller vissa typer av uppgifter ställs det särskilt höga krav i EU:s dataskyddsförordning för att de ska få behandlas. Enligt artikel 9.1 är det som huvudregel förbjudet med behandling av personuppgifter som avslöjar ras eller etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse eller medlemskap i fackförening och behandling av genetiska uppgifter, biometriska uppgifter för att entydigt identifiera en fysisk person, uppgifter om hälsa eller uppgifter om en fysisk persons sexualliv eller sexuella läggning. Sådana uppgifter benämns i EU:s dataskyddsförordning särskilda kategorier av personuppgifter. I dataskyddslagen benämns de i stället känsliga personuppgifter (3 kap. 1 §). Det finns undantag från förbudet i artikel 9.2 a–j. Av artikel 9.2 g följer att behandling av känsliga personuppgifter får utföras om behandlingen är nödvändig av hänsyn till ett viktigt allmänt intresse, på grundval av unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt, vilken ska stå i proportion till det eftersträfvade syftet, vara förenligt med det väsentliga innehållet i rätten till dataskydd och innehålla bestämmelser om lämpliga och särskilda åtgärder för att säkerställa den registrerades grundläggande rättigheter och intressen. Enligt 3 kap. 3 § första stycket dataskyddslagen får en myndighet behandla känsliga personuppgifter med stöd av artikel 9.2 g i EU:s dataskyddsförordning om uppgifterna har lämnats till myndigheten och behandlingen krävs enligt lag, om behandlingen är nödvändig för handläggningen av ett ärende, eller i annat fall, om behandlingen är nödvändig med hänsyn till ett viktigt allmänt intresse och inte innebär ett otillbörligt intrång i den registrerades personliga integritet.

I 1 kap. 6 § dataskyddslagen anges att om en annan lag eller förordning innehåller någon bestämmelse som avviker från den lagen, tillämpas den bestämmelsen.

9.2 Fler typer av uppgifter ska få behandlas för val till Sametinget

Regeringens förslag: För röstberättigade ska personuppgifter om födelsetid, folkbokföringsort, medborgarskap, tidpunkt för invandring och tidpunkt för utvandring få behandlas vid val till Sametinget.

För kandidater ska personuppgifter om födelsetid, folkbokföringsort, medborgarskap, tidpunkt för invandring, tidpunkt för utvandring och beteckning för grupp, parti eller liknande sammanslutning få behandlas vid val till Sametinget.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna tillstyrker eller har inga synpunkter på förslaget. *Integritetsskyddsmyndigheten* anser att det saknas en analys utifrån dataskyddsbestämmelserna i promemorian och att ytterligare överväganden måste göras. *Länsstyrelsen i Norrbottens län* anser att det inte har gjorts någon avvägning mellan behovet av personuppgiftsbehandlingen och integritetsintrånget för den enskilde.

Skälen för regeringens förslag

Personuppgiftsbehandlingen vid val till sametinget

Bestämmelser om behandling av personuppgifter vid val och folkomröstningar finns i lagen (2001:183) om behandling av personuppgifter i verksamhet med val och folkomröstningar. Lagen omfattar bl.a. behandlingen av personuppgifter vid den centrala valmyndighetens, Sametingets och länsstyrelsens verksamhet vid sametingsval om behandlingen är helt eller delvis automatiserad eller om uppgifterna ingår i eller är avsedda att ingå i en strukturerad samling av personuppgifter som är tillgängliga för sökning eller sammanställning enligt särskilda kriterier (1 kap. 1 § 2).

Den centrala valmyndigheten, Sametinget och länsstyrelserna är var för sig personuppgiftsansvariga för den behandling av personuppgifter som respektive myndighet ska utföra (1 kap. 6 §). Myndigheterna får behandla uppgifter för tillhandahållande av information som behövs för framställning av röstlängder och röstkort inför ett val eller en folkomröstning, framställning av valsedlar och sammanräkning av valresultat, och tillsyn, kontroll, uppföljning och planering av verksamheten (1 kap. 4 §). Sametingets valnämnd ansvarar bl.a. för att ta fram den preliminära röstlängden och upprätta den slutliga sameröstlängden. Länsstyrelsen i Norrbottens län genomför rösträkningen, utser ledamöter och ersättare och avgör eventuella överklaganden som gäller den preliminära röstlängden. Valmyndigheten har ett övergripande ansvar för valet och skickar bl.a. röstkort, registrerar grupper, partier och liknande sammanslutningar och deras kandidater, samt trycker valsedlar. Vid genomförandet av uppgifterna krävs det att personuppgifter behandlas.

I lagen om behandling av personuppgifter i verksamhet med val och folkomröstningar föreskrivs även att det ska finnas databaser för allmänna val, val- och folkomröstningsdatabasen, och för sametingsval, databasen för sametingsvalet (2 kap. 1 och 15 §§). Uppgifter får behandlas i databaserna för att tillgodose samhällets behov av uppgifter i samband med val och folkomröstningar (1 kap. 5 §).

Personuppgifter får även behandlas för andra ändamål, under förutsättning att uppgifterna inte behandlas på ett sätt som är oförenligt med det ändamål för vilket uppgifterna samlades in (1 kap. 5 a §). Bestämmelsen, som är ett uttryck för den s.k. finalitetsprincipen, är utformad i nära anslutning till artikel 5.1 b i EU:s dataskyddsförordning och bör tolkas på samma sätt. Detta innebär bl.a. att behandling för arkivändamål av allmänt intresse, vetenskapliga eller historiska forskningsändamål eller statistiska ändamål i enlighet med artikel 89.1 i förordningen inte ska anses vara oförenlig med insamlingsändamålen, (prop. 2017/18:115 s. 39).

Med anledning av det som *Integritetsskyddsmyndigheten* och *Länsstyrelsen i Norrbottens län* har fört fram om att det saknas en analys utifrån dataskyddsbestämmelserna i promemorian och att det inte har gjorts någon avvägning mellan behovet av personuppgiftsbehandlingen och integritetsintrånget för den enskilde görs analyser i detta avsnitt samt i avsnitt 9.5 av vilken rättslig grund som blir aktuell för den personuppgiftsbehandling som förslagen innebär. En kartläggning av

riskerna med personuppgiftsbehandlingen samt en samlad integritets- och proportionalitetsbedömning av samtliga förslag finns i avsnitt 9.6.

Behandling av personuppgifter för fastställande av rösträtt och valbarhet

Vilka personuppgifter som får behandlas i val- och folkomröstningsdatabasen och databasen för sametingsvalet framgår av lagen om behandling av personuppgifter i verksamhet med val och folkomröstningar. I databasen för sametingsval får uppgifter behandlas om personer som har tagits upp i sameröstlängden, eller är kandidater till Sametinget. Uppgifter om andra personer får behandlas om det behövs för handläggningen av ett ärende (2 kap. 16 §).

Långt färre personuppgifter får behandlas i databasen för sametingsvalet jämfört med val- och folkomröstningsdatabasen, både vad gäller röstberättigade och kandidater. Av promemorian framgår att Valmyndigheten har framfört att behoven av att behandla personuppgifter för att säkerställa rösträtt och valbarhet i stort är desamma för de olika valtyperna och att avsaknaden av möjlighet till behandling av vissa uppgifter i databasen för sametingsvalet leder till tillämpningssvårigheter.

Vid en jämförelse mellan vilka personuppgifter som får behandlas i de två databaserna kan följande skillnader noteras. För röstberättigade får i val- och folkomröstningsdatabasen uppgifter om födelsetid, personnummer, namn, adress, folkbokföringsort, fastighetsbeteckning, valdistrikt, medborgarskap och tidpunkt för invandring behandlas. För en person som inte är folkbokförd i Sverige får dessutom uppgift om tidpunkt för utvandring och anmälan enligt 5 kap. 2 § vallagen (2005:837) behandlas. I databasen för sametingsvalet får uppgifter om personnummer, namn och adress behandlas. För kandidater får i val- och folkomröstningsdatabasen uppgifter om födelsetid, personnummer, namn, adress, folkbokföringsort, medborgarskap, födelseort, partibeteckning, liksom övriga uppgifter som avses i 6 kap. 1–3 § vallagen och i bilagan till valförordningen (2005:874) på valsedlar där personen är upptagen behandlas. I databasen för sametingsvalet får uppgifter om personnummer, namn, adress, partibeteckning och övriga uppgifter som enligt 3 kap. 10 § sametingslagen (1992:1433) och bilagan till förordningen (2008:1280) om val till Sametinget ska finnas på valsedlar där personen är upptagen behandlas.

Bestämmelser om behandling av personuppgifter vid val till Sametinget infördes i enlighet med förslagen i propositionen *Ändringar i sametingslagen, m.m.* (prop. 2003/04:86). I propositionen anförs att de föreslagna tilläggen i lagen om behandling av personuppgifter i verksamhet med val och folkomröstningar sammanfattningsvis innebär att samma regler om personuppgiftsbehandling ska tillämpas vid val till Sametinget som vid allmänna val (s. 30). Några skäl för varför en åtskillnad görs av vilka uppgifter som får finnas i databaserna för sametingsval och allmänna val anges inte i propositionen.

Av promemorian framgår att Valmyndigheten har framfört att det finns behov av att vid sametingsval lagra och behandla i stort sett samma uppgifter som vid allmänna val, med undantag för uppgifter om valdistrikt och fastighetsbeteckning. Det finns inte heller något behov av att behandla uppgifter om födelseort. Den begränsade möjligheten att behandla

personuppgifter vid sametingsval leder till svårigheter att avgöra frågor om rösträtt och valbarhet.

Eftersom grundsyftet med att införa automatiserad databehandling av personuppgifter vid sametingsval motsvarar det som gäller vid allmänna val saknas skäl att göra någon större åtskillnad mellan vilka uppgifter som får lagras och behandlas i de två databaserna. Med undantag för valdistrikt, fastighetsbeteckning och födelseort bör därför samma typ av personuppgifter få lagras och behandlas för val till Sametinget som vid allmänna val. Regeringen föreslår därför att det i 2 kap. 17 och 18 §§ lagen om behandling av personuppgifter i verksamhet med val och folkomröstningar ska framgå att även dessa personuppgifter får behandlas.

Rättslig grund

I propositionen Anpassning till EU:s dataskyddsförordning av lagen om behandling av personuppgifter i verksamhet med val och folkomröstningar (prop. 2017/18:115) gjorde regeringen följande bedömning. Den behandling av personuppgifter som regleras i lagen om behandling av personuppgifter i verksamhet med val och folkomröstningar är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse, för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning. Behandlingen kan således ske med stöd av artikel 6.1 c och e i EU:s dataskyddsförordning. Den rättsliga grunden för behandlingen fastställs genom dels regleringen av verksamheten vid val som finns i vallagen och sametingslagen, dels genom lagen om behandling av personuppgifter i verksamhet med val och folkomröstningar (s. 14).

Regeringens förslag innebär att de personuppgiftsansvariga myndigheterna får behandla fler typer av personuppgifter. Detta medför dock inte att regeringen nu gör någon annan bedömning än tidigare beträffande den rättsliga grunden för den personuppgiftsbehandling som de ansvariga myndigheterna utför vid sametingsval. Den föreslagna bestämmelsen om att fler typer av uppgifter ska få behandlas för val till Sametinget är nödvändig för att underlätta och förtydliga avgörandet av frågor om rösträtt och valbarhet, vilket är en förutsättning för att sametingsval ska kunna genomföras. Enligt 1 kap. 4 § 1 och 2 lagen om behandling av personuppgifter i verksamhet med val och folkomröstningar får uppgifter behandlas för tillhandahållande av information som behövs för bl.a. framställning av röstlängder och röstkort inför ett val samt framställning av valsedlar. Den aktuella behandlingen av personuppgifter är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse, för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning. Den rättsliga grunden är fastställd i nationell rätt i enlighet med artikel 6.3 i EU:s dataskyddsförordning.

9.3 Längsta tid för behandling av uppgifter i val- och folkomröstningsdatabasen

Regeringens förslag: Uppgifter om personer som kan antas komma att vara röstberättigade den dag som ett val eller en folkomröstning ska hållas ska inte få behandlas längre i databasen än en månad efter det att det val eller den folkomröstning som uppgifterna hänför sig till har fått laga kraft. Om flera val hålls samtidigt ska längsta tid för behandling vara en månad efter det att samtliga val har fått laga kraft.

Personuppgifter om kandidater i val ska inte få behandlas längre än en månad efter utgången av den valperiod som uppgifterna hänför sig till.

Det ska i lagen upplysas om att bestämmelserna om längsta tid för behandling inte hindrar att en myndighet arkiverar och bevarar allmänna handlingar eller att arkivmaterial lämnas till en arkivmyndighet.

Regeringens bedömning: Det bör inte införas någon generell gallringsbestämmelse.

Promemorians förslag och bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Remissinstanserna tillstyrker eller har inga synpunkter på förslaget och bedömningen.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Dataskyddsregler bör användas när syftet är att skydda den enskildes personliga integritet

I lagen om behandling av personuppgifter i verksamhet med val och folkomröstningar finns bestämmelser om gallring av personuppgifter i val- och folkomröstningsdatabasen och i databasen för sametingsvalet. Gallring är ett uttryck som används dels i det arkivrättsliga regelverket, dels i vissa registerförfattningar som reglerar hur personuppgifter får behandlas. I det arkivrättsliga regelverket finns bestämmelser om myndigheters skyldighet att bevara allmänna handlingar, på vilket sätt bevarande ska ske och om gallring. Bestämmelserna finns i arkivlagen (1990:782), arkivförordningen (1991:446) och Riksarkivets föreskrifter (RA-FS och RA-MS). Huvudprincipen enligt arkivlagstiftningen är att allmänna handlingar ska bevaras. Det kommer till uttryck i 3 § arkivlagen, som anger att myndigheternas arkiv som huvudregel ska bevaras, hållas ordnade och vårdas så att de tillgodoser rätten att ta del av allmänna handlingar, behovet av information för rättskipningen och förvaltningen samt forskningens behov. Av 10 § arkivlagen framgår att allmänna handlingar under vissa förutsättningar får gallras. Med gallring avses att en handling förstörs på ett eller annat sätt. Grundprincipen i arkivlagstiftningen är således att allmänna handlingar ska bevaras. Några särskilda hänsyn till vilken risk som bevarandet kan medföra ur integritetshänseende ska inte tas. Arkivregleringen skiljer inte på personuppgifter eller andra uppgifter, men avser endast allmänna handlingar.

En av de grundläggande principerna för dataskydd är principen om lagringsminimering. Enligt denna princip får personuppgifter inte lagras

under en längre tid än som är nödvändigt för de ändamål för vilka personuppgifterna behandlas (artikel 5.1 e i EU:s dataskyddsförordning). Genom att begränsa lagringstiden kan den risk för den personliga integriteten som en viss behandling av personuppgifter innebär minska. Bestämmelser som tydliggör hur länge personuppgifter får behandlas inom en verksamhet innebär därmed ofta en form av skyddsåtgärd. Principen om lagringsminimering hindrar inte att personuppgifter lagras under längre perioder i den mån som personuppgifterna enbart behandlas för arkivändamål av allmänt intresse, vetenskapliga eller historiska forskningsändamål.

Medan gallring enligt det arkivrättsliga regelverket syftar till att begränsa arkivens omfattning bl.a. för att öka deras tillgänglighet, syftar gallring enligt registerförfattningarna till att skydda enskildas personliga integritet. Till skillnad från arkivregleringen, gäller regleringen för personuppgiftsbehandling inte heller enbart uppgifter i allmänna handlingar. Utgångspunkten för den nu gällande regleringen av personuppgiftsbehandlingen har varit den omvända i förhållande till arkivlagen, dvs. gallring är huvudregel och bevarande av personuppgifter ett undantag.

Sedan ikraftträdandet av EU:s dataskyddsförordning har det skett en viss renodling av terminologin i registerförfattningarna med syftet att särskilja de arkivrättsliga reglerna från reglerna om dataskydd. Uttrycken ”bevarande” och ”gallring” används då i den betydelse som de har i arkivlagstiftningen och uttrycken ”längsta tid för behandling” och ”upphörande av behandling” används när bestämmelserna tar sikte på skyddet för den personliga integriteten och ändamålen med behandlingen. Som exempel på dataskyddsreglering där uttrycken längsta tid för behandling används kan 20 § lagen (2021:319) om Transportstyrelsens olycksdatabas, 7 kap. 8 § lagen (2021:890) om skydd för personer som rapporterar om missförhållanden och 4 kap. 2 och 3 §§ lagen (2023:457) om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten nämnas.

Längsta tid för behandling av uppgifter om rösträtt

Av 2 kap. 12 § lagen om behandling av personuppgifter i verksamhet med val och folkomröstningar framgår att uppgifter om personer som kan antas komma att vara röstberättigade den dag som ett val eller en folkomröstning ska hållas, ska gallras senast en månad efter det att det val eller den folkomröstning som uppgifterna hänför sig till har vunnit laga kraft. Om flera val hålls samtidigt ska uppgifter dock gallras senast en månad efter det att samtliga val har vunnit laga kraft. Uttrycket ”gallring” används i bestämmelserna men syftet är att skydda den personliga integriteten. Regeringen föreslår därför att 2 kap. 12 § första stycket lagen om behandling av personuppgifter i verksamhet med val och folkomröstningar ändras och att uttrycket ”längsta tid för behandling” används för att särskilja de arkivrättsliga uttrycken från de dataskyddsrättsliga.

När bestämmelserna infördes uttalade regeringen i propositionen *Behandling av personuppgifter inom skatt, tull och exekution* (prop. 2000/01:33) bl.a. följande. Behovet av uppgifter för fastställande av rösträtt är i huvudsak begränsat till själva valet eller folkomröstningen. Någon anledning att behandla uppgifter i perioder mellan valen finns således normalt inte. Som huvudregel bör uppgifterna därför gallras när

det val eller den folkomröstning för vilka de behandlats är genomfört. Det torde i normalfallet vara tillräckligt att uppgifterna bevaras i en månad efter att det eller de val eller folkomröstningar som uppgifterna avser har fått laga kraft (s. 155).

Det resonemang som fördes i tidigare förarbeten gör sig gällande även i dag. Regeringen föreslår därför att den tid som uppgifter om röstberättigade ska få behandlas i val- och folkomröstningsdatabasen inte förändras. Längsta tid för behandling av uppgifter om röstberättigande bör därför vara en månad efter det val eller den folkomröstning som uppgifterna hänför sig till har fått laga kraft. Om flera val hålls samtidigt bör längsta tid för behandling vara en månad efter det att samtliga val har fått laga kraft.

Längsta tid för behandling av uppgifter om kandidater

Uppgifter om personer som är kandidater i val, ska enligt 2 kap. 12 § lagen om behandling av personuppgifter i verksamhet med val och folkomröstningar gallras senast fem år efter utgången av den valperiod som uppgifterna hänför sig till. För att särskilja den arkivrättsliga begrepps-användningen från den dataskyddsrättsliga föreslår regeringen att 2 kap. 12 § andra stycket lagen om behandling av personuppgifter i verksamhet med val och folkomröstningar ändras och att uttrycket ”längsta tid för behandling” används.

När det gäller uppgifter om kandidater uttalade regeringen i ovan nämnda proposition bl.a. följande. För uppgifter om kandidater i val är förhållandet annorlunda. Där kan förändringar komma att ske under hela mandatperioden. Uppgifterna måste därför bevaras under hela den mandatperiod för vilken de kandiderar vid det aktuella valet. Länsstyrelserna får ofta förfrågningar från massmedia, forskare m.fl. om personer som varit upptagna på valsedlar under tidigare val. För att på ett enkelt sätt få fram dessa uppgifter bör uppgifter om kandidater få bevaras i databasen under mer än en mandatperiod. Det är av vikt att forskare m.fl. kan få uppgifter om kandidater i tidigare val. Uppgifterna bör därför få bevaras fram till och med därefter kommande val, dvs. i fem år efter utgången av den mandatperiod för vilken uppgifterna behandlades.

Resonemangen i förarbetena är aktuella än i dag. Anpassningen av bestämmelsen till dataskyddsreglerna innebär dock att behovet av att behandla uppgifterna i val- och folkomröstningsdatabasen inte sträcker sig under lika lång tidsperiod som tidigare eftersom uppgifterna sedan kan föras över till ett arkivsystem. Behovet av att behandla uppgifter i databasen är kopplat till den aktuella valperioden då förändringar av kandidater kan komma att ske under denna period. Efter valperiodens slut finns det behov av att bevara uppgifterna för t.ex. framtida forskning. Som framgår nedan hindrar inte bestämmelser om längsta tid för behandling i val- och folkomröstningsdatabasen att uppgifterna får fortsätta att behandlas automatiserat för bl.a. arkivändamål efter de tidpunkter som anges i bestämmelsen. Genom att uppgifterna får arkiveras kan förfrågningar från till exempel massmedia och forskare tillgodoses samtidigt som principen om lagringsminimering upprätthålls. Regeringen föreslår därför att det i 2 kap. 12 § andra stycket lagen om behandling av personuppgifter i verksamhet med val och folkomröstningar ska föreskrivas att person-

uppgifter om kandidater i val inte får behandlas längre än en månad efter utgången av den valperiod som uppgifterna hänför sig till.

Bestämmelserna om längsta tid för behandling hindrar inte att allmänna handlingar arkiveras

Principen om lagringsminimering hindrar inte att personuppgifter lagras under längre perioder om personuppgifterna enbart behandlas för arkivändamål av allmänt intresse, vetenskapliga eller historiska forskningsändamål eller statistiska ändamål (artikel 5.1 e i EU:s dataskyddsförordning). Bestämmelserna om att personuppgifter får behandlas i val- och folkomröstningsdatabasen under en viss tid hindrar därför inte att uppgifterna därefter fortsatt behandlas automatiserat för bl.a. arkivändamål efter de tidpunkter som anges i bestämmelserna. När personuppgiftsbehandlingen i val- och folkomröstningsdatabasen upphör ska därför uppgifterna avskiljas från verksamhetssystemet och i stället föras över till ett arkivsystem. Att personuppgifter upphör att behandlas innebär inte att handlingar gallras, dvs. förstörs. Allmänna handlingar som inte ska gallras med stöd av gällande arkivrättsligt regelverk ska bevaras i enlighet med arkivlagstiftningens krav.

För att tydliggöra att personuppgifter får arkiveras när den längsta tiden för behandling i databasen har passerat anser regeringen att det i ett nytt tredje stycke i 2 kap. 12 § lagen om behandling av personuppgifter i verksamhet med val och folkomröstningar ska föreskrivas att begränsningarna av hur länge personuppgifter ska få behandlas inte hindrar att en myndighet arkiverar och bevarar allmänna handlingar eller att arkivmaterial lämnas till en arkivmyndighet.

Det bör inte införas någon generell gallringsbestämmelse

Enligt 2 kap. 13 § lagen om behandling av personuppgifter i verksamhet med val och folkomröstningar hindrar inte bestämmelserna om gallring att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om att uppgifter eller handlingar ska bevaras under längre tid än som anges i 12 §. Som exempel kan nämnas uppgifter om unionsmedborgare som haft rösträtt vid det senaste valet till Europaparlamentet. Sådana uppgifter måste nämligen vara tillgängliga när röstlängder ska upprättas inför följande parlamentsval. I detta och andra fall får alltså undantag föreskrivas (prop. 2000/01:33 s. 155).

Med anledning av att bestämmelserna föreslås reglera längsta tid för behandling i val- och folkomröstningsdatabasen och då bevarande och gallring av uppgifter regleras i det arkivrättsliga regelverket, där bevarande är huvudregeln, anser regeringen att det inte finns något behov av att ha kvar bestämmelsen. 2 kap. 13 § bör därför upphöra att gälla.

Av 14 § arkivförordningen framgår att statliga myndigheter får gallra allmänna handlingar endast i enlighet med föreskrifter eller beslut av Riksarkivet, om inte särskilda gallringsföreskrifter finns i lag eller förordning. Vid bedömningen av om uppgifter i allmänna handlingar ska gallras är uppgifternas informations- och bevarandevärde avgörande och hänsyn ska bl.a. tas till rättsskipningens, förvaltningens och den framtida forskningens behov av information. Behovet av att gallra uppgifter bör avgöras

av Riksarkivet tillsammans med berörda myndigheter. Regeringen anser därför att det inte bör införas någon generell gallringsbestämmelse i lagen.

9.4 Längsta tid för behandling av uppgifter i databasen för sametingsvalet

Regeringens förslag: Personuppgifter i sameröstlängden och om kandidater till Sametinget ska inte få behandlas längre än en månad efter utgången av den valperiod som uppgifterna hänför sig till.

Det ska i lagen upplysas om att bestämmelserna om längsta tid för behandling inte hindrar att myndigheter arkiverar och bevarar allmänna handlingar eller att arkivmaterial lämnas till en arkivmyndighet.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: En övervägande majoritet av remissinstanserna tillstyrker eller har inga synpunkter i sak på förslaget. *Sametinget* föreslår att valnämnden ska ges ett tydligt författningsstöd för automatiserad behandling av personuppgifter i en ny databas för upprättande av preliminär röstlängd. *Länsstyrelsen i Norrbottens län* framför att det finns anledning att särskilt uppmärksamma behovet av gallringsföreskrifter för ärenden då känsliga personuppgifter hanteras utanför val- och folkomröstningsdatabasen eller databasen för sametingsvalet. Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om digital bevaring av röstlängden men påtalar att det ställer höga krav på att hanteringen uppfyller EU:s dataskyddsförordnings krav på tillräckliga säkerhetsåtgärder.

Skälen för regeringens förslag

Uppgifter i Sameröstlängden ska få behandlas elektroniskt mellan valen

I databasen för sametingsvalet behandlas bl.a. uppgifter om personer som har tagits upp i sameröstlängden. Enligt 2 kap. 23 § lagen om behandling av personuppgifter i verksamhet med val och folkomröstningar ska den slutliga sameröstlängden från varje sametingsval skrivas ut på papper och bevaras. Uppgifterna i databasen som legat till grund för röstlängden ska gallras.

Vid införandet av bestämmelserna i lagen om behandling av personuppgifter i verksamhet med val och folkomröstningar angavs att samma regler om personuppgiftsbehandling ska tillämpas vid val till Sametinget som vid allmänna val (prop. 2003/04:86 s. 30). Det finns dock en tydlig skillnad mellan sametingsval och allmänna val så till vida att den slutgiltiga sameröstlängden måste bevaras eftersom den som anser sig vara same kan åberopa att någon av dennes föräldrar har varit upptagen i same-röstlängden som grund för att bli upptagen i sameröstlängden. För att valnämnden ska kunna kontrollera detta påstående måste de slutliga same-röstlängderna finnas bevarade. Det finns ytterligare ett skäl till att den slutliga sameröstlängden måste bevaras. Enligt 3 kap. 5 § sametingslagen ska valnämnden upprätta en preliminär röstlängd inför varje valtillfälle innehållande bl.a. de same som tidigare varit upptagna i sameröstlängden och som fortfarande uppfyller villkoren för rösträtt. Uppgifter behöver således föras över från den senast bevarade röstlängden till den databas

som ligger till grund för upprättandet av den röstlängd som skapas för det nya valet.

Bestämmelsen om att den slutgiltiga röstlängden ska bevaras på papper motsvarar den reglering som tidigare fanns i kapitel 4 i sametingslagen, ett kapitel som togs bort år 2004 samtidigt som bestämmelserna om hantering av personuppgifter vid sametingsval infördes i lagen om hantering av personuppgifter i verksamhet med val och folkomröstningar. I den numera borttagna bestämmelsen i sametingslagen om bevarande av röstlängden fanns inget författningskrav på att den skulle bevaras på papper. Detta lades till när bestämmelsen flyttades över till lagen om behandling av personuppgifter i verksamhet vid val och folkomröstningar. I förarbetena saknas motivering för tillägget att bevarandet skulle ske på papper.

Uppgifterna i den bevarade röstlängden förs över från den senast bevarade papperskopian av den slutliga röstlängden till den databas som upprättas inför nästkommande sametingsval. Av promemorian framgår att Valmyndigheten har begärt att valadministrationen mellan valen ska få bevara elektroniska uppgifter om de röstberättigade för val till Sametinget. Det skulle dels effektivisera den praktiska hanteringen av personuppgifter vid upprättandet av en ny röstlängd, dels kan fel undvikas med anledning av den manuella överföringen av personuppgifter. Även Sametinget har påtalat riskerna med den manuella överföringen. Därutöver har Sametinget uttryckt ett behov av att kunna behandla personuppgifter elektroniskt för handläggningen av anmälningar och avanmälningar till röstlängden även mellan valen.

Behovet av att behandla personuppgifter i röstlängden uppstår framför allt i samband med att en ny röstlängd ska upprättas inför ett val men behovet finns även mellan valen när anmälningar och avanmälningar till röstlängden behöver handläggas. Regeringen anser därför att uppgifter om personer bör få behandlas i databasen även mellan två val.

Som framgår av redogörelsen ovan om val- och folkomröstningsdatabasen bör uttrycket längsta tid för behandling användas när bestämmelser tar sikte på skyddet för den personliga integriteten. Regeringen föreslår därför att det i 2 kap. 23 § första stycket lagen om behandling av personuppgifter i verksamhet med val och folkomröstningar ska föreskrivas att längsta tid för behandling av uppgifter i sameröstlängden ska vara en månad efter nästkommande val, dvs. en månad efter utgången av den aktuella valperioden.

Sametinget har föreslagit att valnämnden ska ges ett tydligt författningsstöd för automatiserad behandling av personuppgifter i en ny databas för upprättande av preliminär röstlängd och att bl.a. uppgifter om personer som är eller har varit upptagna i sameröstlängden, deras far- och morföräldrar samt deras far- och morföräldrars föräldrar ska få behandlas om det behövs för handläggningen av en anmälan. Regeringen anser att förslaget om att uppgifter i sameröstlängden ska få behandlas elektroniskt mellan valen kommer att underlätta valnämndens arbete med att avgöra frågor om rösträtt samt att det genom 1 kap. 4 § 1 lagen om behandling av personuppgifter i verksamhet med val och folkomröstningar redan finns ett författningsstöd för valnämnden att behandla de personuppgifter som behövs för att framställa röstlängder. Regeringen anser därför att det inte behövs ytterligare författningsstöd för valnämndens behandling av personuppgifter vid arbetet med att upprätta den preliminära röstlängden.

Behandling av uppgifter om kandidater

Bestämmelsen om gallring i 2 kap. 23 § lagen om behandling av personuppgifter i verksamhet med val och folkomröstningar gäller även uppgifter om kandidater. Uppgifter som inte längre behövs för ändamålet med behandlingen av personuppgifter i databasen ska gallras. För att tydliggöra hur länge uppgifter om kandidater till Sametinget får behandlas i databasen bör längsta tid för behandling av uppgifterna framgå av lagen.

Eftersom samma avvägningar behöver göras vid sametingsval som vid allmänna val anser regeringen att personuppgifter om kandidater bör få behandlas under samma tid i sametingsval som i allmänna val. Regeringen föreslår därför att det ska föreskrivas i 2 kap. 23 § andra stycket att längsta tid för behandling av uppgifter om kandidater ska vara en månad efter utgången av den valperiod som uppgifterna hänför sig till.

Det ska upplysas om att bestämmelserna om längsta tid för behandling inte hindrar att allmänna handlingar arkiveras

Enligt artikel 5.1 e i EU:s dataskyddsförordning får personuppgifter behandlas under längre perioder om det sker för arkivändamål av allmänt intresse, vetenskapliga eller historiska forskningsändamål. Bestämmelserna om att personuppgifter får behandlas i databasen för sametingsvalet under en viss tid hindrar därför inte att uppgifterna fortsatt behandlas automatiserat för bl.a. arkivändamål efter de tidpunkter som anges i bestämmelserna. När personuppgiftsbehandlingen i databasen för sametingsvalet upphör ska därför uppgifterna avskiljas från verksamhetssystemet och i stället föras över till ett arkivsystem. Att personuppgifter upphör att behandlas innebär inte att handlingar gallras, dvs. förstörs. Allmänna handlingar som inte ska gallras med stöd av gällande regelverk ska bevaras i enlighet med arkivlagstiftningens krav.

För att tydliggöra att personuppgifter får arkiveras när de inte längre behövs för något av de tillåtna ändamålen anser regeringen att det i ett nytt tredje stycke i 2 kap. 23 § lagen om behandling av personuppgifter i verksamhet med val och folkomröstningar ska föreskrivas att begränsningarna av hur länge personuppgifter ska få behandlas inte hindrar att en myndighet arkiverar och bevarar allmänna handlingar eller att arkivmaterial lämnas till en arkivmyndighet.

Av 2 kap. 23 § andra stycket lagen om behandling av personuppgifter i verksamhet med val och folkomröstningar framgår vidare att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får föreskriva om ytterligare bevarande. Med anledning av att bestämmelserna nu föreslås reglera längsta tid för behandling i databasen för sametingsvalet och då bevarande och gallring av uppgifterna regleras i det arkivrättsliga regelverket, där bevarande är huvudregeln, anser regeringen att det inte finns något behov av att ha kvar bestämmelsen i dess nuvarande form.

Länsstyrelsen i Norrbottens län har framfört att det finns anledning att särskilt uppmärksamma behovet av gallringsföreskrifter för ärenden då känsliga personuppgifter hanteras utanför val- och folkomröstningsdatabasen eller databasen för sametingsvalet, inte minst i samband med prövningar av ärenden om upptagande i röstlängden.

Som framförts i avsnitt 9.3 anser regeringen att det inte bör införas någon generell gallringsbestämmelse i lagen och att behovet av att gallra

uppgifter bör avgöras av Riksarkivet tillsammans med berörda myndigheter. Principen om lagringsminimering innebär att personuppgifter i verksamhet med sätingsval, som inte behandlas i databaserna, inte får bevaras längre än vad som behövs för något av de ändamål som anges i 1 kap. 4 och 5 a §§ lagen om behandling av personuppgifter i verksamhet med val och folkomröstningar.

9.5 Uppgifter om personer måste kunna verifieras för att tas upp i sameröstlängden

Regeringens förslag: För aktualisering, komplettering och kontroll av sameröstlängden ska valnämnden och länsstyrelsen i det län där Sametinget har sitt säte få hämta in uppgifter från Skatteverkets folkbokföringsregister.

Om det saknas uppgifter i folkbokföringen ska ytterligare efterforskningar göras i rimlig omfattning.

Den som har anmält sig till sameröstlängden och vars uppgifter inte kan verifieras genom uppgifter från folkbokföringsregistret eller genom ytterligare efterforskningar i rimlig omfattning ska inte tas upp i röstlängden.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna: *Länsstyrelsen i Jämtlands län, Länsstyrelsen i Norrbottens län* och *Valmyndigheten* tillstyrker i huvudsak det lämnade förslaget men anser att det finns skäl att tydliggöra vad efterforskningar i rimlig omfattning avser. Länsstyrelsen i Norrbottens län framhåller även att det inte framgår om det har beaktats att uppgiften att någon är same är en känslig personuppgift. *Sametinget* anser att valnämnden ska få ansvar för överprövning och rättelse av sameröstlängden. Övriga remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inga synpunkter på förslaget.

Skälen för regeringens förslag

Kontroll av uppgifter till sameröstlängden

Kriterierna för att bli upptagen i sameröstlängden framgår av bestämmelser i 3 kap. 3 § sätingslagen. I sameröstlängden tas den same upp som anmäler sig till valnämnden och som är svensk medborgare och på den samiska valdagen fyllt eller fyller 18 år. Under samma förutsättningar kan även utlänningar som enligt folkbokföringsdatabasen har varit folkbokförda i landet tre år i följd före valdagen bli upptagen i sameröstlängden. Sametingets valnämnd ansvarar för att ta emot anmälan till röstlängden, liksom för bedömningen om den anmälda personen uppfyller kriterierna för att bli upptagen i röstlängden. Valnämndens beslut om en person blir upptagen eller inte i den preliminära röstlängden kan överklagas till länsstyrelsen i det län där Sametinget har sitt säte. Länsstyrelsens beslut får inte överklagas.

För att kunna besluta om en person uppfyller kriterierna för rösträtt behöver uppgifter i anmälan kunna verifieras. För aktualisering, komplettering och kontroll av sameröstlängden får uppgifter om namn, person-

nummer, adress och medborgarskap hämtas in från folkbokföringsregistret. Detta regleras i 3 kap. 37 § sametingslagen.

Av promemorian framgår att Valmyndigheten har framfört att det finns en diskrepans mellan å ena sidan de villkor som finns för att vara röstberättigad och därmed bli upptagen i röstlängden och å andra sidan hur myndigheterna ska hantera en person vars uppgifter inte går att verifiera eller härleda. Eftersom krav på folkbokföring saknas som kriterium för rösträtt för svenska samer bosatta i Sverige verifieras de uppgifter som lämnas in vid anmälan till sameröstlängden genom den kontroll gentemot folkbokföringen som möjliggörs av bestämmelserna i 3 kap. 37 § sametingslagen. Vid några val har det vid framställningen av röstlängden påträffats enstaka personer som uppfyllt kriterierna för rösträtt men vars uppgifter saknats i folkbokföringen. Uppgifterna har därmed varken kunnat verifieras eller konstaterats felaktiga, och Valmyndigheten anser att det i dessa fall har varit otydligt om personerna ska finnas med i röstlängden.

Det är Sametingets valnämnd som enligt 3 kap. 4–6 §§ tar emot anmälan till röstlängden och upprättar både en preliminär och en slutlig röstlängd. Den preliminära röstlängden läggs ut för granskning och den som anser sig felaktigt nekad att bli upptagen i röstlängden liksom den röstberättigade som anser att någon annan blivit felaktigt upptagen i röstlängden kan överklaga detta till länsstyrelsen i det län där Sametinget har sitt säte. Överklagandena prövas av länsstyrelsen och Sametinget upprättar därefter senast den 1 mars valåret en slutlig röstlängd.

Vid upprättandet av den preliminära röstlängden inför ett val förs röstlängdsuppgifterna från det senaste genomförda sametingsvalet över till en ny röstlängd. Därefter görs kontroller av de uppgifter som angetts i nya anmälningar till röstlängden. Kontrollerna görs utifrån de kriterier som finns i sametingslagen för rösträtt, men omfattar även kontroll av uppgifter gentemot folkbokföringen. Denna kontroll omfattar inte bara nya anmälningar utan även dem som ingick i den slutliga röstlängden vid det föregående valet. Vid kontrollen säkerställs bl.a. att avlidna personer inte tas med i den nya röstlängden. Även uppgifter om namn, personnummer, adress och medborgarskap kontrolleras.

Inför fastställandet av den slutliga röstlängden görs motsvarande kontroll gentemot folkbokföringen. Om det vid denna kontroll upptäcks någon person, som uppfyller kraven för rösträtt men som inte kan hittas i folkbokföringen, kan personen inte tas bort från röstlängden. Detta beror på att frågan om att upptas i röstlängden ska avgöras i ett tidigare skede, inför upprättande av den preliminära röstlängden. Ett beslut om att inte upptas i röstlängden har stor inverkan. Det är därför särskilt viktigt att det finns tydliga bestämmelser som anger vilka kriterier som ska vara uppfyllda för rösträtt, vilka instanser som bedömer och hanterar ärenden om rösträtt, när i processen bedömningen sker, och vilka möjligheter som finns att klaga på ett beslut om att upptas eller inte upptas i röstlängd. Sådana bestämmelser finns redan i sametingslagen.

Därutöver behöver det finnas kontrollverktyg för de instanser som hanterar ärenden om rösträtt. Ur ett demokrati- och rättssäkerhetsperspektiv är det nödvändigt att röstlängden innehåller uppgifter som är korrekta och verifierbara. Det ska vara möjligt för de beslutande instanserna att kontrollera att angivna uppgifter är korrekta, så att ingen upptas i, eller

utesluts från, röstlängden på felaktiga grunder. Det verktyg som sametingslagen erbjuder för kontroll av namn, personnummer, adress och medborgarskap är folkbokföringsregistret.

För de samer som inte är svenska medborgare men som i övrigt uppfyller kriterierna för rösträtt finns ett folkbokföringskrav i sametingslagen. Kravet motsvarar det som gäller vid allmänna val för medborgare i andra länder än Norge, Island och den Europeiska unionens medlemsstater. Personen ska ha varit folkbokförd i minst tre år i följd före valdagen. Något särskilt folkbokföringskrav för samer som är svenska medborgare finns inte, och har inte heller ansetts nödvändigt för rösträtt till Sametinget. I de allra flesta fall kan uppgifter om namn, personnummer, adress och medborgarskap ändå kontrolleras via folkbokföringen. För det fåtal personer vars uppgifter inte finns i folkbokföringen ger sametingslagen inga ytterligare verktyg för kontroll.

Efterforskningar i rimlig omfattning bör göras vid kontroll av uppgifter

En möjlighet att tydliggöra gränserna för rösträtt är att införa ett krav på att personen ska finnas i folkbokföringen för att bli upptagen i röstlängden. Att finnas i folkbokföringen är inte detsamma som att vara folkbokförd. De flesta svenska medborgare som har ett personnummer finns i folkbokföringen, liksom de som utvandrat men som någon gång varit bosatta i Sverige. Att införa ett sådant krav skulle dock innebära en begränsning av nuvarande ordning, eftersom det skulle kunna finnas folkbokföringstekniska skäl till att det inte finns uppgifter om en person i folkbokföringen.

En annan möjlighet är att tydliggöra att Sametingets valnämnd och länsstyrelsen är skyldiga att göra efterforskningar i rimlig omfattning i de enstaka fall där personen inte finns i folkbokföringen, och först därefter besluta om personen ska upptas i, eller avföras från, röstlängden. Dessa efterforskningar bör dock endast göras inför upprättandet av den preliminära röstlängden och vid överklaganden av röstlängden till länsstyrelsen, för att säkerställa att beslutet om personen ska upptas i, eller avföras från, röstlängden kan bli föremål för prövning. Därefter bör inga ändringar av röstlängden kunna göras. På så sätt skapas en större möjlighet till kontroll, och det blir möjligt att överklaga det beslut som fattas efter kontrollen som görs inför upprättandet av den preliminära röstlängden. Något ytterligare kriterium för rösträtt behöver då inte införas.

Om detta bör författningsregleras är en bedömningsfråga. De möjligheter till kontroll gentemot folkbokföringen som anges i 3 kap. 37 § sametingslagen är inte tillräckliga för att ålägga Sametinget och länsstyrelsen att göra ytterligare efterforskningar i rimlig utsträckning för att verifiera en persons identitet och uppgivna uppgifter. Som bestämmelserna nu är formulerade kan Sametinget och länsstyrelsen efter kontroll gentemot folkbokföringen både inkludera och utesluta dem som anmält sig till röstlängden. Om myndigheterna önskar göra ytterligare efterforskningar för kontroll och verifiering av uppgifter görs det på eget initiativ utan stöd i författning. För en fråga av sådan betydelse för den enskilde kan avsaknaden av bestämmelser om ytterligare efterforskningar tyckas otillfredsställande. Samtidigt är ett författningskrav på rimliga efterforskningar svårt att göra tydligt. Det kan dels finnas olika faktiska

möjligheter att göra efterforskningar över tid, dels riskera att bli godtyckligt vad som utgör rimliga efterforskningar. Det blir då upp till de beslutande myndigheterna att i varje enskilt fall redovisa vilka efterforskningar som gjorts innan beslut kan fattas om en person ska tas upp i röstlängden eller inte. Genom att valnämndens beslut kan överklagas kommer med tiden en praxis att etableras som visar vägen för vad som kan anses vara rimliga efterforskningar.

Vid en avvägning mellan att ha kvar den frivilliga möjlighet till efterforskningar som ges inom ramen för nuvarande lagstiftning, och att införa en reglering som visserligen ställer krav på ytterligare efterforskningar men inte kan göras precis, anser regeringen att det senare alternativet är att föredra. För den enskilde kan sådana efterforskningar visa sig vara nödvändiga för att kunna tas upp i sameröstlängden. För myndigheterna ges både en tydlig skyldighet att försöka hitta andra källor än folkbokföringen för verifiering av uppgifter och en transparens i hur kontroll och verifiering har skett när inga uppgifter finns i folkbokföringen. En sådan ordning bedöms därför bäst lösa problemet, utan att kriterierna för rösträtt behöver ändras. Regeringen föreslår därför att det i ett nytt andra stycke i 3 kap. 37 § sametingslagen ska föreskrivas att ytterligare efterforskningar ska göras i rimlig omfattning om det saknas uppgifter i folkbokföringen. Regeringen föreslår även att det föreskrivs i ett nytt tredje stycke att den som anmält sig till sameröstlängden, och vars uppgifter inte kan verifieras genom uppgifter från folkbokföringsregistret eller ytterligare efterforskningar i rimlig omfattning, inte ska tas upp i röstlängden.

Länsstyrelsen i Jämtlands län, Länsstyrelsen i Norrbottens län och Valmyndigheten anser att det finns skäl att tydliggöra vad efterforskningar i rimlig omfattning avser och att efterforskningen bör begränsas till att i rimlig utsträckning avse kontakt med annat lands folkbokföring eller annan myndighet i Sverige eller i utlandet. Regeringen anser att kontakter med grannländers folkbokföring för att verifiera dödsfall, medborgarskap eller andra uppgifter som kan avgöra en persons rösträtt är några exempel på rimliga efterforskningar för att verifiera uppgifter som avgör en persons rösträtt men att det kan finnas flera olika möjligheter till efterforskningar som kan ändras över tid. Regeringen anser därför inte att det bör anges i lagtexten vad rimliga efterforskningar avser eller att efterforskningen bör begränsas till att i rimlig utsträckning avse kontakt med annat lands folkbokföring.

Vad gäller *Sametingets* förslag om att valnämnden ska få ansvar för överprövning och rättelse av sameröstlängden anser regeringen att det av rättssäkerhetsskäl inte är lämpligt att den myndighet som beslutar i ett ärende överprövar samma ärende. Regeringen anser därför att förslaget inte ska genomföras.

Rättslig grund

Syftet med regeringens förslag, att myndigheterna under vissa förutsättningar ska göra rimliga efterforskningar för aktualisering, komplettering och kontroll av röstlängden, är att införa ett kontrollverktyg för de myndigheter som hanterar ärenden om rösträtt. Kontrollverktyget är nödvändigt för att underlätta och förtydliga avgörandet av frågor om

rösträtt och valbarhet. I likhet med bedömningen i avsnitt 9.2 anser regeringen att den aktuella behandlingen av personuppgifter är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse, för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning. Den rättsliga grunden kommer att vara fastställd i nationell rätt i enlighet med 6.3 i EU:s dataskyddsförordning.

Behandling av känsliga personuppgifter

Vad gäller behandlingen av känsliga personuppgifter i sametingsval ska det särskilt noteras att det bara är samer som kan tas upp i sameröstlängden och vara röstberättigade och valbara till Sametinget (3 kap. 3 och 8 §§ sametingslagen). Såsom *Länsstyrelsen i Norrbottens län* påpekar behandlas alltså uppgifter som avslöjar etniskt ursprung och därmed är känsliga personuppgifter vid verksamheten med val till Sametinget.

I 1 kap. 7 § lagen om behandling av personuppgifter i verksamhet med val och folkomröstningar anges att personuppgifter som avses i artikel 9.1 i EU:s dataskyddsförordning (känsliga personuppgifter) och personuppgifter som avses i artikel 10 i förordningen får behandlas endast om uppgifterna har lämnats i ett ärende eller är nödvändiga för handläggningen av det. Det finns även ett förbud mot att söka på känsliga personuppgifter i databasen för sametingsvalet (2 kap. 10, 11 och 22 §§).

Regeringens förslag att valnämnden och länsstyrelsen i det län där Sametinget har sitt säte, för det fall uppgifter saknas i folkbokföringen, ska göra rimliga efterforskningar om uppgifterna för aktualisering, komplettering och kontroll av röstlängden innebär en ny administrativ uppgift som kräver personuppgiftshantering. Antalet sådana ärenden bedöms vara mycket lågt men innebär ändå en utökad personuppgiftsbehandling. De ansvariga myndigheternas hantering av känsliga personuppgifter kommer därför att öka något.

Syftet med regeringens förslag är att underlätta och förtydliga avgörandet av frågor om rösträtt och valbarhet vilket är en förutsättning för att sametingsvalen ska kunna genomföras på ett effektivt och rättssäkert sätt. Behandlingen av känsliga personuppgifter som möjliggörs genom regeringens förslag i detta avsnitt får därmed anses nödvändig av hänsyn till ett sådant viktigt allmänt intresse som avses i artikel 9.2 g i EU:s dataskyddsförordning. Den utökade behandlingen av känsliga personuppgifter som förslaget medför får endast ske när uppgifterna har lämnats i ett ärende eller är nödvändiga för handläggningen av det.

En kartläggning av riskerna med personuppgiftsbehandlingen som regeringens förslag innebär samt en samlad integritets- och proportionalitetsbedömning av samtliga förslag finns i avsnitt 9.6.

9.6 Samlad dataskydds- och integritetsbedömning

Regeringens bedömning: Den personuppgiftsbehandling som möjliggörs av förslagen utgör en proportionerlig inskränkning av skyddet för den personliga integriteten. Förslagen är förenliga med kravet på proportionalitet i EU:s dataskyddsförordning.

Promemorian saknar en samlad dataskydds- och integritetsbedömning.

Skälen för regeringens bedömning

Kartläggning av risker med den personuppgiftsbehandling som regeringens förslag innebär

Regeringens förslag innebär att fler typer av personuppgifter än tidigare ska få behandlas vid val till Sametinget, nämligen röstberättigades och kandidaters uppgifter om födelsetid, folkbokföringsort, medborgarskap, tidpunkt för invandring och tidpunkt för utvandring (avsnitt 9.2). Vidare innebär regeringens förslag om längsta tid för behandling av uppgifter i databasen för sametingsvalet att personuppgifter i sameröstlängden ska få behandlas elektroniskt mellan valen i stället för att sameröstlängden enbart skrivs ut på papper och bevaras (avsnitt 9.4). Regeringens förslag att valnämnden och länsstyrelsen i det län där Sametinget har sitt säte, för det fall uppgifter saknas i folkbokföringen, ska göra rimliga efterforskningar om uppgifterna för aktualisering, komplettering och kontroll av röstlängden (avsnitt 9.5) innebär en ny administrativ uppgift som kräver personuppgiftshantering. Antalet sådana ärenden bedöms vara mycket lågt men innebär ändå en utökad personuppgiftsbehandling.

Även om varje enskild uppgift som behandlas i databasen för sametingsvalet i stort sett kan framstå som harmlös kan sammanställningar och urval av personuppgifterna som hanteras i databasen vara integritetskränkande. Med anledning av att regeringens förslag innebär att fler typer av personuppgifter än tidigare kommer att behandlas och att personuppgiftsbehandlingen utökas kan förslagen medföra en ökad risk för integritetskränkningar.

Syftet med förslagen är att underlätta och förtydliga avgörandet av frågor om rösträtt och valbarhet, vilket är en förutsättning för att sametingsvalen ska kunna genomföras på ett effektivt och rättssäkert sätt. Det finns flera bestämmelser i lagen om behandling av personuppgifter i verksamhet med val och folkomröstningar som syftar till att minska integritetsriskerna, bl.a. bestämmelserna om ändamålen med behandlingen (1 kap. 4–5 a §§), begränsningen av behandlingen av känsliga personuppgifter till uppgifter som lämnats i ett ärende eller är nödvändiga för handläggningen av det (1 kap. 7 §), förbudet mot att söka på känsliga personuppgifter i databasen för sametingsvalet (2 kap. 10, 11 och 22 §§) samt de föreslagna bestämmelserna om längsta tid för behandling av personuppgifter i databasen för sametingsvalet som behandlas i avsnitt 9.4. I 2 kap. 9, 20–22 §§ finns bestämmelser om vilka personuppgiftsansvariga som får ha direktåtkomst till databaserna och vilka uppgifter de har åtkomst till. Risken för integritetsintrång begränsas därmed.

Personuppgiftsbehandlingen bedöms vara proportionerlig

I propositionen Ny dataskyddslag (prop. 2017/18:105) gjorde regeringen bedömningen att det är ett viktigt allmänt intresse att myndigheternas ärendehandläggning kan ske på ett effektivt och rättssäkert sätt samt att ärendebegreppet i de allra flesta fall är förhållandevis tydligt och bör kunna användas som avgränsning (s. 87 f.). Med hänvisning till den ovanstående bedömningen gjorde regeringen, i propositionen Anpassning till EU:s dataskyddsförordning av lagen om behandling av personuppgifter i verksamhet med val och folkomröstningar (prop. 2017/18:115), bedömningen att den behandling av känsliga personuppgifter som möjliggörs genom lagen om behandling av personuppgifter i verksamhet med val och folkomröstningar får anses nödvändig av hänsyn till ett sådant viktigt allmänt intresse som avses i artikel 9.2 g i EU:s dataskyddsförordning. I lagen finns särskilda bestämmelser som är ägnade att värna den enskildes personliga integritet, t.ex. en begränsning till uppgifter som lämnats i ett ärende eller är nödvändiga för handläggningen av det och regler om förbud mot att söka på känsliga personuppgifter i databaser. Regeringen bedömde att regleringen uppfyllde dataskyddsförordningens krav på lämpliga och särskilda åtgärder för att säkerställa den registrerades grundläggande rättigheter och intressen och att behandlingen av känsliga personuppgifter som möjliggörs genom lagen får anses nödvändig av hänsyn till ett sådant viktigt allmänt intresse som avses i artikel 9.2 g i EU:s dataskyddsförordning. Dessutom bedömde regeringen att lagstiftningen var proportionell mot det legitima mål som eftersträvas, i enlighet med artikel 6.3 i EU:s dataskyddsförordning (s. 14 och 20).

Regeringen gör inte någon annan bedömning nu än den som gjordes i propositionen Anpassning till EU:s dataskyddsförordning av lagen om behandling av personuppgifter i verksamhet med val och folkomröstningar, även med beaktande av den utökade personuppgiftsbehandling som förslagen i denna lagrådsremiss föranleder. De personuppgifter som föreslås få behandlas bedöms vara adekvata, relevanta och inte för omfattande i förhållande till de ändamål för vilka de behandlas (jfr artikel 5.1 c i EU:s dataskyddsförordning). Regeringen bedömer att lagstiftningen är proportionell mot det legitima mål som eftersträvas och att det finns regler som är tillräckliga för att säkerställa att uppgifterna behandlas på ett säkert sätt. Regleringen uppfyller dataskyddsförordningens krav på lämpliga och särskilda åtgärder för att säkerställa den registrerades grundläggande rättigheter och intressen (jfr artikel 9.2 g i EU:s dataskyddsförordning).

Sammantaget anser regeringen att de integritetsrisker som följer av förslaget är begränsade, och inte mer omfattande än vad som är nödvändigt för att nå syftet att underlätta och förtydliga avgörandet av frågor om rösträtt och valbarhet. Utöver förslagen om längsta tid för behandling av personuppgifter i val- och folkomröstningsdatabasen och databasen för sametingsval behöver ytterligare dataskyddsreglering inte införas till skydd för den personliga integriteten.

10 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag: Lagändringarna ska träda i kraft den 1 augusti 2024.

Vid tillämpningen av bestämmelserna om registrering och avregistrering av beteckningar samt registrering av kandidater ska en grupp, ett parti eller en liknande sammanslutning som har mandat i Sametinget den 8 mars 2025 anses ha anmält och fått sin beteckning registrerad vid valet 2021.

Promemorians förslag överensstämmer inte med regeringens förslag. Enligt promemorians förslag ska lagändringarna träda i kraft den 1 januari 2024. I promemorian görs bedömningen att det inte behövs några särskilda övergångsbestämmelser.

Remissinstanserna tillstyrker eller har inte några synpunkter på förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Det är angeläget att lagändringarna kan tillämpas inför och vid nästa val till Sametinget som infaller år 2025. För att valadministrationen ska få tid att förbereda sig bör ändringarna träda i kraft så tidigt som möjligt, vilket bedöms vara den 1 augusti 2024.

Enligt regeringens förslag ska det införas ett skydd för beteckningar för grupper, partier och liknande sammanslutningar som deltar i val till Sametinget (se avsnitt 5). Skyddet föreslås uppkomma när den centrala valmyndigheten beslutar att registrera beteckningen med stöd av den nya 3 kap. 9 a § sametingslagen. Skyddet innebär ett hinder mot registrering av andra beteckningar som är förväxlingsbara med den registrerade beteckningen. Skyddet gäller till dess beteckningen avregistreras, vilket sker antingen om sammanslutningen begär det eller om sammanslutningen inte har gjort en anmälan om deltagande i val för två ordinarie val i följd. En registrerad beteckning är även en förutsättning för att kandidater ska registreras med stöd av den nya 3 kap. 9 b §.

När lagändringarna träder i kraft kommer ett antal partier, grupper eller liknande sammanslutningar redan vara representerade i Sametinget. Sammanslutningarna är registrerade enligt nuvarande bestämmelser och har i samband med registreringen uppgett en beteckning. Regeringen bedömer att det mest ändamålsenliga är att dessa sammanslutningar behandlas som om de redan har ett skydd för sin beteckning vid kommande val. Det bör därför införas en övergångsbestämmelse som innebär att dessa sammanslutningar anses ha anmält och fått sin beteckning registrerad vid valet 2021. Vid tillämpningen av de nya reglerna i valen 2025 och 2029 kommer det därmed inte ske någon förväxlingsprövning av dessa beteckningar. Övergångsbestämmelsen bör knyta an till den sista dagen för anmälan om deltagande i val, som enligt regeringens förslag ska vara den 8 mars valåret. Grupper, partier eller liknande sammanslutningar som är representerade i Sametinget denna dag bör därför omfattas av bestämmelsen.

11 Konsekvenser

11.1 Förslagens övergripande konsekvenser

Val till Sametinget genomförs i maj vart fjärde år. De administrativa uppgifterna vid valet är uppdelade mellan Sametingets valnämnd, Länsstyrelsen i Norrbottens län och Valmyndigheten. Valnämnden ansvarar för röstlängden och röstmottagningen i vallokalerna. Länsstyrelsen ansvarar för prövningen av överklaganden av den preliminära röstlängden och rösträkningen. Valmyndigheten ansvarar för tillhandahållandet av röstkort, registreringen av grupper, partier och liknande sammanslutningar och deras kandidater samt framställningen av valsedlar, kuvert och annat valmaterial.

Sametingsval omgärdas av samma grundprinciper som de allmänna valen. Att valen ska vara fria, direkta och hemliga utgör grundläggande förutsättningar för att skapa legitimitet för valsystemet och förtroende för att resultatet korrekt återspeglar väljarnas röster. Förslagen i denna lagrådsremiss innebär att en större enhetlighet uppnås mellan sametingsval och allmänna val, både vad gäller röstnings- och räkningsprocesserna och villkoren för grupper, partiers eller liknande sammanslutningars deltagande i val. Regeringen bedömer att förslagen kommer att leda till att processen för hur val till Sametinget genomförs blir tydligare och mer förutsägbar. Det är viktigt för att väljarna i Sametingsvalet och andra ska ha ett stort förtroende för processen och resultatet.

11.2 Konsekvenser för den centrala valmyndigheten

Skydd för beteckningar

Förslagen som rör grupper, partier och liknande sammanslutningar innebär att ett nytt moment införs inom ramen för nuvarande registreringsförfarande. Syftet är att förhindra att beteckningar som kan förväxlas av väljarna används i valet. Beteckningar som inte redan är godkända ska förväxlingsprövas av Valmyndigheten. Förslaget om förväxlingsprövning av beteckningar innebär således en något ökad arbetsbörda för myndigheten. Regeringen bedömer dock att ökningen inte är så omfattande att den kommer att innebära några ökade kostnader.

Utbildningsmaterial om val

Förslaget att Valmyndigheten ska ta fram utbildningsmaterial inför varje val innebär en lagreglering av en uppgift som redan utförs av Valmyndigheten. Förslaget bedöms därmed inte medföra några extra kostnader.

11.3 Konsekvenser för Sametinget och Länsstyrelsen i Norrbotten

Hantering av personuppgifter

Förslagen som rör villkor för hantering av personuppgifter bedöms få konsekvenser i flera fall. Förslaget om att införa en bestämmelse som reglerar längsta tid för behandling av personuppgifter i databasen för sametingsvalet bedöms underlätta och effektivisera hanteringen av röstlängdsuppgifterna eftersom dessa uppgifter kommer få behandlas i databasen mellan två val. Det kommer därför inte längre finnas behov av att skriva ut röstlängden på papper för att föra över uppgifterna till en ny röstlängd. Förslaget att Sametinget och länsstyrelsen blir skyldiga att göra rimliga efterforskningar från andra källor om en person som anmält sig till röstlängden inte finns i folkbokföringen innebär en ny uppgift för myndigheterna. Antalet sådana ärenden bedöms dock vara mycket lågt och bör därmed kunna hanteras inom ramen för den handläggning som i övrigt sker. Förslagen bedöms inte medföra några extra kostnader.

Ansvar för utbildning av röstmottagare

Förslaget att Sametinget genom valnämnden får ansvaret för att utbilda samtliga röstmottagare innebär ett utökat krav på valnämnden att erbjuda och genomföra utbildning. Det innebär att fler personer ska utbildas i valnämndens regi och att arbetsinsatsen för att genomföra utbildningen kommer att öka. Regeringen bedömer därför att dessa kostnader kommer att öka. Sametinget tilldelas normalt extra medel för att genomföra val till Sametinget och de ökade kostnaderna bedöms kunna täckas av dessa medel.

Avskärmning av valsedlar i vallokalen

Förslaget att valsedlarna i vallokalerna ska vara avskärmade innebär att valnämnden ska se till att det finns lämpliga skärmar eller motsvarande skydd att använda för detta ändamål. Valnämnden lånar i dag valskärmar för röstning från den kommunala valnämnden i den kommun där vallokalen för sametingsvalet finns. Att låna fler skärmar bör kunna täcka behovet av ytterligare avskärmning av valsedlarna vid kommande same-tingsval. Den kostnad som kommer att uppstå för valnämnden kommer avse frakten av ytterligare skärmar. Regeringen bedömer således att denna kostnad kommer att öka som en konsekvens av förslaget. Sametinget tilldelas normalt extra medel för att genomföra val till Sametinget och de ökade kostnaderna bedöms kunna täckas av dessa medel.

Övriga förslag

Flera av förslagen i lagrådsremissen innebär att redan etablerade rutiner hos Sametingets valnämnd och länsstyrelsen lagregleras. Det gäller

bestämmelser om granskningen och räkningen av röster, antalet röstmottagare och deras uppgifter i vallokalen, tillhandahållandet av valsedlar, vallokalernas beskaffenhet samt förfarandet när en röst görs i ordning. Eftersom de uppgifter som lagregleras redan utförs bedömer regeringen att lagregleringen varken kommer innebära administrativa konsekvenser eller ökade kostnader.

11.4 Konsekvenser för Valprövningsnämnden

Det föreslås att Valmyndighetens beslut om registrering av anmälan om deltagande i val ska kunna överklagas till Valprövningsnämnden. Antalet överklaganden bedöms mot bakgrund av det begränsade antalet registrerade partier, grupper eller liknande sammanslutningar bli få. Regeringen bedömer därför att handläggningen av överklagandena kan hanteras inom befintliga ekonomiska ramar.

11.5 Förslagets övriga konsekvenser

Regeringen bedömer att förslagen inte kommer att få någon effekt på brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet. Inga kostnader för enskilda bedöms uppkomma till följd av förslagen. Vad gäller de konsekvenser den utökade personuppgiftsbehandlingen har för enskilda gör regeringen en fördjupad analys i avsnitt 9. Sammanfattningsvis anser regeringen att den utökade personuppgiftsbehandlingen som förslagen innebär är förenlig med EU-rätten och utgör en proportionerlig inskränkning i den personliga integriteten.

Förslagen bör inte heller få några följder för den kommunala självstyrelsen, för sysselsättningen och offentlig service runt om i landet, för småföretags arbetsförutsättningar, för företagens administrativa kostnader, för jämställdheten mellan kvinnor och män, för möjligheterna att nå de integrationspolitiska målen eller för miljön.

12 Författningskommentar

12.1 Förslaget till lag om ändring i sametingslagen (1992:1433)

3 kap.

2 § För valet till Sametinget utgör landet en valkrets. Uppgifter vid valet till Sametinget fullgörs av

- valnämnden,
- den centrala valmyndigheten enligt vallagen (2005:837), och
- länsstyrelsen i det län där Sametinget har sitt säte.

Paragrafen innehåller övergripande bestämmelser som rör val till Sametinget. Övervägandena finns i avsnitt 7.3.

Ordet ”valförrättare” ersätts med ”röstmottagare” genomgående i sametingslagen. Justeringen är en anpassning till vallagens (2005:837) nomenklatur. Med anledning av justeringen flyttas bestämmelsen om att valnämnden utser ”valförrättare” till 14 a §. Paragrafen ändras redaktionellt som en följd av den förändringen. I övrigt görs mindre språkliga ändringar.

2 a § Den centrala valmyndigheten ska inför varje val ta fram utbildningsmaterial om valet. Materialet ska tillhandahållas valnämnden och länsstyrelsen i det län där Sametinget har sitt säte.

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om utbildningsmaterial. Övervägandena finns i avsnitt 7.3.

Paragrafen anger att den centrala valmyndigheten inför varje val ska ta fram utbildningsmaterial om valet. Materialet ska användas av valnämnden vid utbildning av röstmottagare, se 14 a §.

8 § Den som har rösträtt till Sametinget är valbar till Sametinget.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om valbarhet. Övervägandena finns i avsnitt 8.2.

Paragrafen ändras på så sätt att hänvisningen till 9 § tas bort till följd av att 9 § fjärde stycket tas bort.

Anmälan om deltagande i val

9 § *En grupp, ett parti eller en liknande sammanslutning som vill delta i ett val ska skriftligen anmäla sin beteckning och sina kandidater till den centrala valmyndigheten senast den 8 mars valåret. Minst tre namn på kandidater i bestämd ordningsföljd ska anmälas. Tillsammans med anmälan ska det lämnas en skriftlig förklaring från varje kandidat att han eller hon samtycker till anmälan.*

Paragrafen innehåller bestämmelser om anmälan om deltagande i val. Övervägandena finns i avsnitt 5.1 och 8.2.

Första stycket ändras genom att den nuvarande bestämmelsen i första meningen, om att kandidater till Sametinget ska anmälas, ersätts med en bestämmelse om att en grupp, ett parti eller en sammanslutning som vill

delta i ett val skriftligen ska anmäla sin beteckning och sina kandidater till den centrala valmyndigheten. Ändringen innebär att det tydliggörs att inte enbart kandidaterna utan även beteckningen ska anmälas samt att detta ska göras särskilt för varje ordinarie val. Dessutom tidigareläggs anmälnings-tidpunkten till den 8 mars valåret.

Bestämmelsen i nuvarande andra stycket förs över till 9 a § första stycket 2.

Nuvarande tredje stycket tas bort. Första meningen, som avser registrering av grupper, partier och liknande sammanslutningar och kandidater, ersätts av 9 a § första stycket och 9 b §. Andra meningen, om att registreringsbeslut inte får överklagas, ersätts av 9 d §.

Nuvarande fjärde stycket, om att andra än kandidater för registrerade grupper, partier eller liknande sammanslutningar inte är valbara, tas bort. En bestämmelse om att namn på kandidater som inte är registrerade ska anses obefintliga vid rösträkningen finns i 30 a § första stycket 2 a.

Övriga ändringar är endast språkliga.

9 a § Beteckningen för en grupp, ett parti eller en liknande sammanslutning ska registreras om kraven i 9 § och följande villkor är uppfyllda:

1. Beteckningen ska bestå av eller innehålla ord. Beteckningen får också innehålla en symbol.

2. Om en grupp, ett parti eller en liknande sammanslutning inte har mandat i Sametinget ska anmälan ha ett dokumenterat stöd av minst 50 personer som har rösträtt i det kommande valet.

3. Beteckningen ska inte kunna antas bli förväxlad med en beteckning som är registrerad eller som redan har anmälts för samma val.

En beteckning ska avregistreras om en grupp, ett parti eller en liknande sammanslutning

1. begär det, eller

2. inte har gjort en anmälan enligt 9 § för två ordinarie val i följd.

Prövningen av om en beteckning ska avregistreras enligt andra stycket 2 ska ske efter prövningen enligt första stycket.

Paragrafen, som är ny, reglerar den centrala valmyndighetens beslut om registrering och avregistrering av beteckningar för grupper, partier och liknande sammanslutningar. Övervägandena finns i avsnitt 5.2.

I *första stycket* regleras förutsättningarna för registrering av beteckningar. En första förutsättning är att kraven i 9 § är uppfyllda. Hänvisningen till kraven i 9 § innebär att beteckningen inte kan anmälas separat för registrering, utan endast i samband med att kandidater anmäls för deltagande i ett visst val. Därutöver anges i första stycket 1–3 ytterligare förutsättningar för att myndigheten ska besluta om registrering.

Enligt *punkt 1* krävs för registrering att beteckningen består av eller innehåller ord. Beteckningen får också innehålla en symbol. Punkten är utformad med förebild i motsvarande krav i vallagen (2005:837).

Enligt *punkt 2* krävs att sammanslutningen antingen har mandat i Sametinget eller dokumenterat stöd av minst femtio personer som har rösträtt i det kommande valet. Bestämmelsen motsvaras av nuvarande 9 § andra stycket.

Enligt *punkt 3* ska beteckningen inte kunna antas bli förväxlad med andra beteckningar. Beteckningen ska prövas mot beteckningar som redan är registrerade. Den ska även prövas mot beteckningar som redan anmälts

för samma val, dvs. beteckningar som inte ännu registrerats men som anmälts före den beteckning som prövas.

I andra stycket regleras avregistrering av beteckningar.

Enligt *punkt 1* ska en beteckning avregistreras på begäran av en grupp, ett parti eller en liknande sammanslutning.

Enligt *punkt 2* ska en beteckning avregistreras om beteckningen inte har anmälts enligt 9 § för två ordinarie val i följd.

I tredje stycket regleras ordningsföljden mellan prövningen av registrering av en beteckning och avregistrering av en beteckning på grund av att en grupp, ett parti eller en liknande sammanslutning underlåter att anmäla kandidater vid två ordinarie val i följd. Den centrala valmyndigheten ska enligt bestämmelsen pröva frågan om registrering av de beteckningar som anmälts inför valet innan myndigheten prövar vilka beteckningar som ska avregistreras.

9 b § *Kandidaterna för en grupp, ett parti eller en liknande sammanslutning ska registreras för valet om de har anmälts under en registrerad beteckning och kraven i 9 § är uppfyllda.*

Paragrafen, som är ny, reglerar den centrala valmyndighetens beslut om registrering av kandidater för ett visst val. Övervägandena finns i avsnitt 5.2.

En första förutsättning för att en kandidat ska kunna registreras är att kandidaten har anmälts under en registrerad beteckning. Om kandidater anmäls under en beteckning som inte är registrerad behöver prövningen av registrering av kandidaten föregås av en prövning enligt 9 a § av om beteckningen ska registreras.

En andra förutsättning för registrering av kandidater är att kraven i 9 § är uppfyllda. Det krävs således att kandidaterna anmälts senast den 8 mars valåret, att minst tre namn i bestämd ordningsföljd anmälts och att det lämnats egenhändigt undertecknade samtyckesförklaringar från kandidaterna.

9 c § *När en beteckning har registrerats eller avregistrerats ska den centrala valmyndigheten omedelbart kungöra detta genom publicering på myndighetens webbplats.*

Paragrafen, som är ny, reglerar kungörelse av den centrala valmyndighetens beslut om registrering och avregistrering av beteckningar. Övervägandena finns i avsnitt 5.2.

Av bestämmelsen följer att den centrala valmyndigheten ska kungöra sitt beslut om att registrera eller avregistrera en beteckning för en grupp, ett parti eller en liknande sammanslutning. Kungörelsen ska göras omedelbart på myndighetens webbplats. Överklagandetiden enligt 9 d § löper från kungörelsetidpunkten.

9 d § *Ett beslut enligt 9 a eller 9 b § får överklagas hos Valprövningsnämnden. Överklagandet ska ha kommit in till nämnden inom en vecka från den dag det överklagade beslutet kungjordes. Om beslutet inte har kungjorts ska det ha kommit in inom en vecka från den dag klaganden fick del av beslutet.*

Paragrafen, som är ny, reglerar överklagande av beslut om registrering. Övervägandena finns i avsnitt 5.4.

I *första meningen* anges att beslut enligt 9 a och 9 b §§ får överklagas hos Valprövningsnämnden. Av hänvisningen följer att beslut i fråga om registrering och avregistrering av en beteckning samt beslut om registrering av kandidater för ett val får överklagas.

Vem som har rätt att överklaga följer av förvaltningslagen (2017:900). Ett beslut får enligt 42 § förvaltningslagen överklagas av den som beslutet angår, om det har gått honom eller henne emot.

I *andra och tredje meningen* regleras tiden för överklagande. Beslut om att registrera eller avregistrera en beteckning ska enligt 9 b § kungöras. I ett sådant fall ska enligt *andra meningen* överklagandet ha kommit in till Valprövningsnämnden inom en vecka från den dag då beslutet kungjordes. I övriga fall ska enligt *tredje meningen* överklagandet ha kommit in inom en vecka från det att klaganden fick del av beslutet. Bestämmelsen träffar beslut om att registrera kandidater och beslut om att vägra registrera en beteckning.

10 § Den centrala valmyndigheten utfärdar valsedlar. På valsedlarna ska en grupp, ett parti eller en liknande sammanslutning anges samt minst tre kandidater för gruppen, partiet eller sammanslutningen.

Kandidatnamnen ska förses med nummer och tas upp i nummerordning under varandra. Valsedlarna ska dessutom vara utformade så att väljarna kan lämna en särskild personröst och innehålla en upplysning om personvalets innebörd.

För en grupp, ett parti eller en *liknande* sammanslutning får det finnas valsedlar med olika kombinationer av kandidater.

Paragrafen innehåller bestämmelser om utfärdande av valsedlar. Övervägandena finns i avsnitt 5.2.

Paragrafens *tredje stycke* ändras. Kravet att en grupp, ett parti eller en liknande sammanslutning ska vara ”registrerad” utgår som en följd av att registrering av beteckningar ersätter registrering av sammanslutningar.

Någon hänvisning till registreringar behövs inte i paragrafen, eftersom det följer av 12 § att endast sammanslutningar med registrerade beteckningar och kandidater har rätt till valsedlar. Ändringen innebär därmed inte någon förändring i sak. Ändringen i tredje stycket är i övrigt endast språklig.

12 § Varje grupp, parti eller *liknande* sammanslutning vars kandidater har registrerats för valet ska tilldelas det antal valsedlar den centrala valmyndigheten beslutar, lika för alla. Finns det olika valsedlar för samma grupp, parti eller *liknande* sammanslutning, gäller detta varje sådan variant av valsedeln.

Valsedlar till större antal ska *tillhandahållas* av den centrala valmyndigheten om beställaren betalar valsedlarna i förskott.

Paragrafen innehåller bestämmelser om tilldelning av valsedlar. Övervägandena finns i avsnitt 5.2.

Paragrafens *första stycke* ändras. Kravet att en grupp, ett parti eller en liknande sammanslutning ska vara ”registrerad” utgår som en följd av att registrering av beteckningar ersätter registrering av sammanslutningar. För att en sammanslutning ska ha rätt till valsedlar krävs i stället att sammanslutningens kandidater har registrerats för valet enligt 9 b §, vilket

i sin tur kräver att sammanslutningen har en registrerad beteckning. Ändringen innebär inte någon förändring i sak.

Övriga ändringar är endast språkliga och redaktionella.

12 a § *Valnämnden ska under den tid som röstmottagningen i vallokalen pågår tillhandahålla valsedlar för de grupper, partier eller liknande sammanslutningar vars kandidater har registrerats för valet.*

I anslutning till vallokalen ska det ordnas en lämplig avskärmad plats där valsedlarna ska läggas ut och där väljarna var för sig kan ta sina valsedlar utan insyn. Om en sådan plats inte kan anordnas i anslutning till vallokalen får den i stället ordnas inne i lokalen.

Valsedlarna ska presenteras på ett likformigt sätt.

Paragrafen, som är ny, reglerar villkoren för tillhandahållandet av valsedlar i vallokalen. Övervägandena finns i avsnitt 7.2.

I *första stycket* anges att valsedlar för de grupper, partier eller liknande sammanslutningar vars kandidater har registrerats för valet ska tillhandahållas i vallokalen under hela den tid som röstmottagningen pågår. Bestämmelsen innebär att valnämnden, som ansvarar för röstmottagningen, också ansvarar för att valsedlarna tillhandahålls i vallokalerna. Röstmottagarna ska även tillgodose att kravet på tillhandahållandet efterlevs under röstmottagningen. Ansvaret för tillhandahållandet innefattar även att hålla ordning bland valsedlarna bakom avskärmningen. Bestämmelsen motsvarar vad som gäller vid allmänna val för de valsedlar som valadministrationen måste tillhandahålla på ett röstmottagningsställe.

I *andra stycket* anges att det ska ordnas en lämplig avskärmad plats i anslutning till vallokalen där valsedlarna ska läggas ut och där väljarna var för sig kan ta sina valsedlar utan insyn. Det anges även att om en sådan plats inte kan anordnas i anslutning till vallokalen får den i stället ordnas inne i lokalen. Avskärmningen ska göras på ett sådant sätt att väljarna ska kunna ta en valsedel i avskildhet utan insyn. Bestämmelsen motsvarar vad som gäller vid allmänna val och innehållet är språkligt anpassat för att utformningen i stort sett ska överensstämma med 8 kap. 2 § första stycket vallagen (2005:837).

I *tredje stycket* anges uttryckligen principen om att valsedlarna ska presenteras på ett likformigt sätt. Principen innebär att någon åtskillnad mellan placeringen av partiernas valsedlar inte görs utan att alla valsedlar tillhandahålls på ett likformigt sätt, på en och samma plats. Exakt hur det ska ske är en praktisk fråga men utgångspunkten är att valsedelspresentationen för de röstande framstår som likformig, t.ex. genom att valsedlarna placeras i bokstavsordning. Bestämmelsen motsvarar vad som gäller vid allmänna val enligt 8 kap. 2 § tredje stycket vallagen.

14 § *Valnämnden ska besluta på vilka orter röstning kan ske i vallokal.*

Valnämnden ska se till att det finns lämpliga lokaler som kan användas som vallokaler och som i fråga om läge och tillgänglighet ger väljarna goda möjligheter att rösta. En vallokal ska vara tydligt avgränsad och även i övrigt lämpad för ändamålet så att väljaren inte hindras eller störs under röstningen.

Vallokaler ska hållas öppna för röstning mellan klockan 8.00 och 20.00 på valdagen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vallokalernas beskaffenhet. Övervägandena finns i avsnitt 7.4.

Paragrafen ändras dels genom att ett nytt andra stycke införs, dels genom att andra meningens placeras i ett nytt tredje stycke.

I *andra stycket* anges dels att de lokaler som används som vallokaler ska vara lämpliga i fråga om läge och tillgänglighet, dels att en lokal ska vara tydligt avgränsad och i övrigt lämpad för ändamålet så att väljaren inte hindras eller störs under röstningen.

Att lokalen ska vara lämplig i fråga om läge betyder att lokalen ska vara belägen så att väljarna kan identifiera vilken lokal som avses och hitta till den. Lokalen ska även vara belägen så att det är enkelt att ta sig dit.

Att lokalen ska vara tillgänglig betyder att det ska vara möjligt för personer med funktionsnedsättning att ta sig in till lokalen, till exempel med hjälp av ramp, hiss eller andra lämpliga åtgärder. Rimliga möjligheter att parkera eller stanna ett fordon i anslutning till lokalen bör också övervägas.

Att vallokalen ska vara tydligt avgränsad betyder att vallokalen måste inrättas så att den är fysiskt avskärmd i förhållande till omgivande verksamheter. Det kan till exempel innebära att vallokalen består av ett enskilt rum, där väggarna utgör den naturliga avgränsningen. Det kan också innebära att en del av ett rum avgränsas genom någon form av skärm eller liknande. Syftet med avgränsningen är att väljaren inte ska störas eller hindras under röstningen.

Att en lokal i övrigt ska vara lämpad för ändamålet får till följd att valnämnden har ett ansvar att, utöver de specifika krav på lokalens beskaffenhet som anges i paragrafen, göra en egen bedömning om det finns andra skäl som skulle kunna göra lokalen olämplig för ändamålet.

Bestämmelserna motsvarar vad som gäller vid allmänna val och innehållet är språkligt anpassat för att utformningen i stort sett ska överensstämma med 4 kap. 20 § första stycket och tredje stycket första meningens vallagen (2005:837).

Det görs även mindre språkliga ändringar i paragrafen.

Röstmottagare

14 a § *Röstmottagare förordnas av valnämnden. Som röstmottagare får endast den förordnas som har fått en sådan utbildning som behövs för uppdraget.*

Valnämnden ansvarar för utbildningen av röstmottagare. Vid utbildningen ska det utbildningsmaterial som tillhandahålls av den centrala valmyndigheten användas. Valnämnden får dock ersätta delar av materialet eller komplettera det om det behövs med hänsyn till lokala förhållanden.

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om röstmottagare. Övervägandena finns i avsnitt 7.3.

Av *första stycket* framgår att samtliga röstmottagare ska förordnas av valnämnden. Bestämmelsen förs över från 2 §. Endast den som fått nödvändig utbildning för uppdraget får förordnas till röstmottagare.

Av *andra stycket* framgår att valnämnden ansvarar för utbildningen av röstmottagare. Det innebär att valnämnden ansvarar för att tillhandahålla och genomföra utbildningen, liksom för dess innehåll. Vid utbildningen ska det utbildningsmaterial som enligt 2 a § ska tillhandahållas av den

centrala valmyndigheten användas. Valnämnden får dock ersätta delar av den centrala valmyndighetens utbildningsmaterial eller komplettera detta om det behövs med hänsyn till lokala förhållanden. Det kan t.ex. handla om utbildningsmaterial om lokala säkerhetsrutiner och andra lokala rutiner för vissa vallokaler.

Bestämmelserna i paragrafen motsvarar vad som gäller vid allmänna val och innehållet är språkligt anpassat för att i stort sett motsvara 3 kap. 5 § vallagen (2005:837).

14 b § För varje vallokal ska det utses minst fyra röstmottagare, varav en ordförande och en ersättare för ordföranden.

Vid röstmottagning ska minst tre av röstmottagarna vara närvarande. En av dessa ska vara ordföranden eller ordförandens ersättare.

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om antalet röstmottagare i vallokal. Övervägandena finns i avsnitt 7.3.

I första stycket anges att det ska utses minst fyra röstmottagare för varje vallokal, varav en ordförande och en ersättare för ordföranden. Antalet fyra är ett minimiantal för att röstmottagningen ska anses kunna ske under godtagbara former och förutsättningar. Det finns ingenting som hindrar att fler röstmottagare förordnas, till exempel för att öka antalet avbyten eller för att öka närvaron av röstmottagare under perioder av hög belastning.

Genom att ange att det måste förordnas både en ordförande och en ersättare för denne utpekas en funktion som har mer ansvar än övriga röstmottagare, till exempel för arbetsledning och problemlösning. Det exakta innehållet i ordförandens ansvar bestäms av valnämnden. Valnämndens övergripande ansvar för genomförandet av röstmottagningen och utbildningen av röstmottagare kan dock inte överlåtas.

I andra stycket anges att minst tre röstmottagare måste vara närvarande, och att en av dessa ska vara ordföranden eller dennes ersättare. Antalet tre är ett minimiantal för att röstmottagningen ska anses kunna genomföras säkert och enligt föreskriven ordning. Det finns ingenting som hindrar att fler röstmottagare än tre finns i vallokalen samtidigt, till exempel under perioder av hög belastning eller om det bedöms nödvändigt av andra skäl.

Bestämmelserna i denna paragraf motsvarar vad som gäller för röstning i vallokal vid allmänna val enligt 3 kap. 4 § samt 6 § andra stycket vallagen (2005:837).

15 § Vid röstning i vallokal ska väljaren ta en valsedel, lägga in valsedeln i ett valkuvert utan att vika den och försluta kuvertet.

Den väljare som vill lämna en särskild personröst ska markera det på valsedeln genom att fylla i det särskilda utrymmet för personröst som finns vid den kandidat som väljaren helst vill se vald.

Väljaren ska lämna valkuvert och det ytterkuvert som också är röstkort till röstmottagaren.

Paragrafen innehåller bestämmelser om hur väljaren gör i ordning sin röst. Övervägandena finns i avsnitt 6.1 och 6.3.

I första stycket införs en ny bestämmelse om att väljaren ska ”ta” en valsedel. Att det ges en sådan instruktion följer av att det regleras i 12 a § att valsedlar ska tillhandahållas i vallokalen. Det ska således finnas valsedlar i vallokalen för väljarna att ta.

Utöver tidigare instruktioner om att väljaren ska lägga in valsedeln i ett valkuvert och försluta kuvertet läggs en instruktion till om att valsedeln inte får vikas. Bestämmelsen är en anpassning till 7 kap. 2 § första stycket 2 vallagen (2005:837) och syftar till att underlätta bedömningen att valkuvertet är iordninggjort på rätt sätt och endast innehåller en valsedel.

I första stycket görs även en språklig justering. Ordet ”försluter” ersätter ”tillsluter” för att anpassas till vallagens nomenklatur för stängningen av ett valkuvert. Ordet ”försluter” innefattar både att valkuvertet kan klistras igen och att fliken kan vikas in. Ett kuvert som inte är igenklistrat men som har fliken invikt ska således godkännas vid granskning.

I *andra stycket* införs en instruktion om hur väljaren personröstar. Den väljare som vill lämna en särskild personröst ska på valsedeln markera detta i det särskilda utrymme för personröst som finns vid den kandidat som väljaren helst vill se vald. Bestämmelsen är ny och motsvarar vad som gäller vid allmänna val enligt 7 kap. 2 § andra stycket vallagen.

I *tredje stycket* placeras bestämmelsen, som finns i nuvarande andra meningen i första stycket, om att väljaren lämnar valkuvert och ytterkuvert till valförrättaren. Ordet ”valförrättare” ersätts med ”röstmottagare” för att anpassa bestämmelsen till vallagens nomenklatur.

Paragrafen ändras även redaktionellt på så sätt att tredje och fjärde meningen i första stycket samt andra stycket förs över till 15 a §.

Det görs även andra mindre språkliga och redaktionella ändringar.

15 a § Röstmottagaren ska

1. kontrollera att väljaren har gjort i ordning bara ett valkuvert, och att kuvertet inte är försett med någon obehörig märkning,

2. i väljarens närvaro lägga in valkuvertet i ytterkuvertet och klistra igen det,

3. ta hand om ytterkuvertet, och

4. anteckna väljarens namn på en särskild förteckning.

Den som saknar det ytterkuvert som också är röstkort får inte rösta. En väljare som inte är känd för röstmottagaren ska legitimera sig eller på annat sätt styrka sin identitet. Den som inte gör det får inte rösta.

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om hur röstmottagarna tar emot och hanterar väljarnas röster i vallokalen. Övervägandena finns i avsnitt 6.1 och 6.3.

Bestämmelserna i paragrafen förs över från 15 § och innehållet är anpassat till vallagens (2005:837) nomenklatur genom att ordet ”tillsluter” ersätts med ”klistra igen”.

17 § Vid röstning i vallokal gäller också 7 kap. 3 § samt 8 kap. 2 a–5 och 7 a §§ vallagen (2005:837).

Om röstningen avbryts ska mottagna ytterkuvert förvaras på ett betryggande sätt.

Paragrafen anger hänvisningar till tillämpliga bestämmelser om röstning i vallagen (2005:837). Övervägandena finns i avsnitt 7.1, 7.2 och 7.4.

I *första stycket* finns tre nya hänvisningar till vallagen. Av hänvisningen till 8 kap. 2 a § vallagen följer att väljare som på grund av funktionsnedsättning eller liknande inte själva kan ta sina valsedlar på den avskärmade plats där valsedlarna finns utlagda, på begäran ska få hjälp med detta av röstmottagarna i den utsträckning som behövs. En sådan

väljare får också anlita någon annan person som hjälper honom eller henne med detta. Motsvarande bestämmelser för väljare som inte själva kan göra i ordning sina röster följer av den befintliga hänvisningen i paragrafen till 7 kap. 3 § andra stycket vallagen.

Hänvisningen till 8 kap. 3 § vallagen innebär ett uttryckligt förbud mot propaganda.

Av hänvisningen till 8 kap. 7 a § vallagen följer att röstmottagarna kan ta emot en röst utanför vallokalen om lokalen vid någon tidpunkt under röstmottagningen inte är tillgänglig för väljare med funktionsnedsättning. Det kan till exempel röra sig om att en hiss, ramp eller annan tillgänglighetsfunktion tillfälligt går sönder och väljaren därmed inte kan ta sig in i lokalen för att rösta.

Övriga ändringar är endast språkliga.

18 § *Röstmottagaren ska skyndsamt sända de mottagna igenklistrade ytterkuverten till länsstyrelsen i det län där Sametinget har sitt säte tillsammans med förteckningen över de väljare som röstat i vallokalen. Försändelsen ska sändas som värdepost.*

Paragrafen innehåller bestämmelser om vidarehanteringen av mottagna röster i vallokalen. Övervägandena finns i avsnitt 6.3 och 7.3.

I *första meningen* ersätts ordet "omgående" med "skyndsamt". Begreppet "omgående" eller något därmed jämförbart begrepp som "genast" eller "omedelbart" används i andra sammanhang när det är fråga om något som måste ske inom en mycket kort tidsrymd, jfr 4 § lagen (2023:407) om viktigt meddelande till allmänheten. Uttrycket "skyndsamt" används i författningssammanhang även för längre tidsrymder (propositionen 2022/23:77 En ny lag om viktigt meddelande till allmänheten [s. 29]). Av propositionen 1992/93:32 Om samerna och samisk kultur m.m. (s. 50) framgår att röstmottagarna efter valförrättningen skyndsamt ska sända valförsändelserna vidare för granskning och rösträkning. Avsikten med ändringen från "omgående" till "skyndsamt" är därmed inte att ändra rutinerna utan att bättre uttrycka det krav som redan gäller. Någon ändring i sak är inte avsedd.

Dessutom ersätts ordet "valförrättaren" av "röstmottagaren" och ordet "förslutna" ersätts av "igenklistrade". Justeringarna är anpassningar till vallagens (2005:837) nomenklatur.

I övrigt görs mindre språkliga ändringar.

19 § *Vid brevröstning ska väljaren själv lägga in sin valsedel i ett valkuvert utan att vika den och försluta kuvertet. Den väljare som vill lämna en särskild personröst ska markera det på valsedeln genom att fylla i det särskilda utrymmet för personröst vid den kandidat som väljaren helst vill se vald.*

Väljaren ska sedan i närvaro av två vittnen lägga valkuvertet i det ytterkuvert som också är röstkort och klistra igen det och på ytterkuvertet skriva en försäkran på heder och samvete att han eller hon har gjort på detta sätt.

Vittnena ska intyga skriftligen att väljaren egenhändigt har undertecknat försäkran och att de inte känner till något förhållande som strider mot de uppgifter väljaren lämnat på ytterkuvertet. Vittnenas adresser ska anges på ytterkuvertet. Vittnena ska ha fyllt 18 år.

Paragrafen innehåller bestämmelser om hur en brevröst görs i ordning. Övervägandena finns i avsnitt 6.1 och 6.3.

Paragrafen ändras redaktionellt genom att innehållet i det nuvarande andra stycket förs över till 19 a § och innehållet i det nuvarande tredje stycket förs över till 19 b §. Dessutom delas innehållet i det nuvarande första stycket upp i tre stycken.

I *första stycket* placeras bestämmelsen som finns i första meningen i nuvarande första stycket om att väljaren själv ska lägga in sin valsedel i ett valkuvert och tillsluta det. Det införs också motsvarande förtydliganden som i 15 § första stycket gällande hur en röst görs i ordning. Dessutom ersätts ordet ”tillsluta” av ”försluta” i första meningen. Justeringen är en anpassning till vallagens (2005:837) nomenklatur. Uttrycket ”försluta” användas för stängning av kuvert utan krav på igenklistring.

I *andra stycket* placeras bestämmelserna, som finns i andra och tredje meningen i nuvarande första stycket, om hur väljaren i närvaro av två vittnen ska göra i ordning ytterkuvertet. Dessutom ersätts ordet ”tillsluter” av ”klistra igen”. Justeringen är en anpassning till vallagens nomenklatur.

I *tredje stycket* placeras bestämmelserna om vittnen som finns i fjärdesjätte meningen i nuvarande första stycket.

I övrigt görs mindre språkliga ändringar.

19 a § Sedan brevröstningsförsändelsen har gjorts i ordning enligt 19 § ska väljaren lägga in försändelsen i ett omslagskuvert och klistra igen det. Därefter ska försändelsen lämnas för postbefordran till länsstyrelsen i det län där Sametinget har sitt säte.

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om hur brevröstningsförsändelsen ska göras i ordning och vart den ska skickas. Övervägandena finns i avsnitt 6.3.

Bestämmelsen förs över från 19 § andra stycket och innehållet är anpassat till vallagens (2005:837) nomenklatur genom att ordet ”tillsluter” ersätts med ”klistra igen”.

19 b § En väljare som på grund av funktionsnedsättning eller liknande inte kan avge sin röst på det sätt som föreskrivs i 19 och 19 a §§ får anlita någon annan person som hjälper honom eller henne vid röstningen.

Paragrafen, som är ny, reglerar att väljare som på grund av funktionsnedsättning eller liknande inte kan avge sin röst kan anlita en person som hjälper till vid brevröstningen. Övervägandena finns i avsnitt 6.3.

Bestämmelsen förs över från 19 § tredje stycket.

21 § Vid varje tillfälle då brevröstningsförsändelser kommer in till länsstyrelsen ska antalet antecknas i ett särskilt protokoll. I väntan på *rösträkningen* och mandatfördelningen ska försändelserna förvaras på ett betryggande sätt.

Paragrafen reglerar vad länsstyrelsen ska göra med inkomna brevröstningsförsändelser. Övervägandena finns i avsnitt 8.1.

Paragrafen ändras språkligt, bl.a. genom att ordet ”sammanräkning” ersätts med ”rösträkning”.

Rösträkning och fördelning av mandat

22 § Vid en offentlig förrättning, som ska påbörjas så snart det kan ske sedan en vecka har förflutit från valdagen, ska länsstyrelsen granska och räkna de avgivna rösterna. *Länsstyrelsen ska föra protokoll över förrättningen.*

Länsstyrelsen ska kungöra tid och plats för förrättningen genom publicering på myndighetens webbplats senast dagen före förrättningen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om gransknings- och rösträkningsförrättningen. Övervägandena finns i avsnitt 8.1.

I ett nytt *andra stycke* i paragrafen införs en bestämmelse om skyldighet för länsstyrelsen att kungöra tid och plats för förrättningen senast dagen före förrättningen. Kungörelsen ska göras genom att länsstyrelsen publicerar uppgifterna på sin webbplats. Nuvarande *andra stycket*, som innehåller bestämmelser om länsstyrelsens granskning och prövning, tas bort. Bestämmelser om detta införs i 30 a §.

Bestämmelsen i nuvarande tredje stycket, om att ett namn som skrivits till på en valsedel ska anses obefintligt, förs över till 30 a §.

Övriga ändringar är endast språkliga och redaktionella.

22 a § *När förrättningen börjar ska den tjänsteman från länsstyrelsen som leder rösträkningen visa de närvarande att valurnan är tom. Därefter ska granskningen och räkningen av avgivna röster börja.*

Paragrafen, som är ny, reglerar hur en kontroll av att valurnan är tom ska möjliggöras inför gransknings- och räkningsförrättningen. Övervägandena finns i avsnitt 8.1.

I *första meningen* anges att den tjänsteman från länsstyrelsen som leder rösträkningen ska visa för de närvarande att valurnan är tom. Det kan till exempel innebära att de närvarande ombeds att stiga fram och titta ner i valurnan för att bekräfta att urnan är tom. Bestämmelsen innebär ingen skyldighet för de närvarande att göra denna kontroll. Med ”de närvarande” menas samtliga personer, dvs. både besökare och de som tjänstgör under förrättningen.

I *andra meningen* anges att förrättningen får börja först efter att det förevisats att urnan är tom.

Granskning av rösterna från vallokalerna

23 § Granskningen ska inledas med att de ytterkuvert som har kommit in från vallokalerna räknas. Antalet kuvert ska jämföras med antalet avgivna röster enligt förteckningarna från vallokalerna. *Uppgifterna ska antecknas i protokollet.*

Har någon väljare röstat mer än en gång i vallokal, ska väljarens röster förklaras ogiltiga och *det öppnade ytterkuvertet* med väljarens röster läggas åt sidan.

Paragrafen innehåller bestämmelser om granskning av röster som lämnats i vallokal. Övervägandena finns i avsnitt 8.1.

Första stycket ändras på så sätt att det införs en skyldighet att anteckna vissa uppgifter i protokollet över förrättningen i stället för i röstlängden. Nuvarande bestämmelse innebär att antalet ytterkuvert som tagits emot från vallokalerna samt antalet röster som lämnats enligt förteckningarna från vallokalerna ska jämföras. Genom ändringen innebär bestämmelsen

en skyldighet att ange dessa uppgifter i protokollet. Länsstyrelsen ska således anteckna antal röster från förteckningarna och antal ytterkuvert som mottagits i försändelserna från vallokalerna.

Bestämmelsen i nuvarande första stycket, om att det ska antecknas i röstlängden vilka väljare som röstat, utgår. En bestämmelse om motsvarande åtgärd i samband med att valkuverten läggs i valurnan finns i stället i 25 §.

Övriga ändringar är endast språkliga och redaktionella.

24 § Sedan de röster som *ska* förklaras ogiltiga enligt 23 § andra stycket har lagts åt sidan och ogiltigförklaringen har *antecknats* i protokollet, *ska det* kontrolleras att övriga ytterkuvert är *igenklistrade*.

Om ytterkuvertet är igenklistrat, ska det öppnas och valkuvertet granskas. Då ska det kontrolleras att valkuvertet uppfyller kraven på hur sådana kuvert ska vara utformade och att väljaren bara har gjort i ordning ett valkuvert samt att valkuvertet inte är försett med obehörig märkning.

Paragrafen innehåller bestämmelser om hur avlämnade röster ska granskas och bedömas vid länsstyrelsens rösträkningsförrättning. Övervägandena finns i avsnitt 6.3.

Orden ”tillslutna” och ”tillslutet” ersätts med ”igenklistrade” och ”igenklistrat”. Justeringarna är anpassningar till vallagens (2005:837) nomenklatur.

Övriga ändringar är endast språkliga.

25 § *Om det inte framkommer någon brist vid den granskning som ska göras enligt 24 § ska valkuvertet läggas i en valurna. Det ska också markerats i röstlängden att väljaren har röstat. I annat fall ska rösten förklaras ogiltig och ytter- och valkuvert läggas åt sidan. När kuverten läggs åt sidan ska valkuvertet ligga i ytterkuvertet. Ogiltigförklaringen ska antecknas i protokollet.*

Paragrafen innehåller bestämmelser om granskningen av valkuvert som tagits emot i vallokal. Övervägandena finns i avsnitt 8.1.

Genom *andra meningen*, som är ny, införs en bestämmelse som innebär att det, i samband med att ett valkuvert läggs i valurnan, ska göras en markering i röstlängden att väljaren har röstat. En bestämmelse om en sådan åtgärd fanns tidigare i 23 §. Ändringen medför, tillsammans med en motsvarande bestämmelse för valkuvert som kommit in som brevröster i 30 §, att markeringen i röstlängden att en väljare har röstat alltid och endast ska göras när ett valkuvert läggs ner i valurnan.

Övriga ändringar är endast språkliga och redaktionella.

27 § Granskningen av brevröstningsförsändelserna *ska inledas* med att omslagskuverten räknas *och att antalet kuvert* antecknas i protokollet. Därefter *ska det* kontrolleras att omslagskuverten inte har blivit öppnade efter *att de klistrats igen*.

Om det inte framkommer någon brist vid den granskning som avses i första stycket ska de godkända försändelserna behandlas vidare enligt vad som föreskrivs i 28 §. I annat fall ska försändelserna läggas åt sidan. Antalet försändelser som har lagts åt sidan ska antecknas i protokollet.

Paragrafen innehåller bestämmelser om granskning av brevröstningsförsändelser. Övervägandena finns i avsnitt 6.2 och 6.3.

I *första stycket* görs en språklig justering där uttrycket ”efter tillslutandet” ersätts med ”efter att de klistrats igen”. Justeringen är en anpassning till vallagens (2005:837) nomenklatur.

Dessutom tas punkt 2 i det nuvarande första stycket bort. Att punkt 2 – som innehåller ett villkor om att försändelsen inte har avgetts senare än på valdagen – tas bort är en följd av att 3 kap. 20 § upphör att gälla.

Övriga ändringar är endast språkliga och redaktionella.

30 § Om det inte framkommer någon brist vid den granskning som ska göras enligt 29 § ska valkuvertet läggas i en valurna tillsammans med de godkända valkuverten från röstningen i vallokalerna. Det ska också markeras i röstlängden att väljaren har röstat. I annat fall ska rösten förklaras ogiltig och ytter- och valkuvert läggas åt sidan. När kuverten läggs åt sidan ska valkuvertet ligga i ytterkuvertet. Ogiltigförklaringen ska antecknas i protokollet.

Paragrafen innehåller bestämmelser om granskningen av valkuvert som kommit in som brevröster. Övervägandena finns i avsnitt 8.1.

Genom ett tillägg i paragrafens *första mening* införs en bestämmelse som innebär att det, i samband med att ett valkuvert läggs i valurnan, ska göras en markering i röstlängden att väljaren har röstat. Ändringen medför, tillsammans med en motsvarande bestämmelse för valkuvert som tagits emot i vallokal i 25 §, att markeringen i röstlängden att en väljare har röstat alltid och endast ska göras när ett valkuvert läggs ner i valurnan.

Övriga ändringar är endast språkliga och redaktionella.

Rösträkning

30 a § När samtliga valkuvert som ska läggas i valurnan har lagts ner i den ska urnan tömmas och räkningen påbörjas. Räkningen ska gå till på följande sätt:

1. Valkuverten ska räknas. Antalet valkuvert ska jämföras med antalet markeringar i sameröstlängden.

2. Valkuverten ska öppnas och innehållet granskas. Vid granskningen ska

a) i tillämpliga delar 13 kap. 6 och 7 §§, 8 § första stycket 1 samt andra och tredje styckena vallagen (2005:837) gälla,

b) ett namn som har skrivits till på en valsedel eller som inte har registrerats anses obefintligt, och

c) en valsedel som har en beteckning som inte har registrerats förklaras ogiltig.

3. De valsedlar som har godkänts ska sorteras och räknas efter beteckning och namnlista.

4. Personrösterna ska räknas.

Resultatet av rösträkningen ska antecknas i protokollet.

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om hur räkningen av röster från valurnan ska gå till. Övervägandena finns i avsnitt 8.2.

Bestämmelserna innebär att vissa moment vid räkningen blir obligatoriska och att momenten måste genomföras i en viss ordning.

Det första momentet är enligt *första stycket punkt 1* att antalet valkuvert ska räknas och jämföras med antalet markeringar i sameröstlängden. En motsvarande bestämmelse om jämförelse finns i 23 § när det gäller granskningen av rösterna från vallokalerna.

Vid det andra momentet ska enligt *punkt 2* valkuverten öppnas och innehållet granskas. Länsstyrelsen ska vid detta moment pröva om valsedlar

ska ogiltigförklaras och om namn på kandidater ska anses obefintliga. Grunderna för bedömningen anges i tre underpunkter.

I underpunkt a finns en bestämmelse om tillämpning av vissa av vallagens (2005:837) bestämmelser om grunder för när valsedlar ska ogiltigförklaras och när namn på kandidater ska anses obefintliga. Hänvisningen har tidigare funnits i 22 § andra stycket. Underpunkten innebär inte någon förändring i sak.

I underpunkt b finns en bestämmelse om att ett namn som skrivits till på en valsedel ska anses obefintligt. Bestämmelsen fanns tidigare i 22 § tredje stycket. Underpunkten innebär i denna del inte någon förändring i sak. I underpunkten finns även en bestämmelse om att namn på kandidater som inte har registrerats ska anses obefintliga. Bestämmelsen är ny och införs till följd av att bestämmelsen i nuvarande 9 § fjärde stycket utgår, se kommentaren till den paragrafen.

I underpunkt c införs en ny bestämmelse som innebär att valsedlar med beteckningar som inte har registrerats enligt 9 a § ska förklaras ogiltiga. Bestämmelsen införs till följd av att det införs ett skydd för beteckningar.

Efter granskningen av valsedlarnas innehåll ska enligt *punkt 3* de valsedlar som godkänts sorteras och räknas efter beteckning och namnlista.

Det sista momentet är enligt *punkt 4* att personrösterna ska räknas.

I *andra stycket* finns en bestämmelse om att resultatet av rösträkningen ska antecknas i det protokoll över förrättningen som ska föras enligt 22 §.

31 § När *rösträkningen* är klar ska försändelser, ytterkuvert och valkuvert som ska läggas åt sidan samt ogiltiga valsedlar läggas in i särskilda omslag som förseglas och förvaras till dess valet har *fått* laga kraft.

Godkända valsedlar ska läggas in i särskilda omslag som förseglas och förvaras till utgången av den tid valet gäller.

Paragrafen innehåller bestämmelser om förseglning och förvaring av ogiltiga valsedlar m.m. Övervägandena finns i avsnitt 8.1.

Paragrafen ändras endast språkligt, bl.a. till följd av att ordet ”sammanräkning” genomgående ersätts med ”rösträkning” i sametingslagen.

Fördelning av mandat

32 § Vid mandatfördelningen mellan grupper, partier och liknande sammanslutningar ska mandaten fördelas proportionellt på grundval av valresultatet. *Mandaten tilldelas*, ett efter annat, den grupp, det parti eller *den liknande sammanslutning* som för varje gång uppvisar det största jämförelsetalet. Jämförelsetalet är, så länge *en grupp, ett parti* eller *en liknande sammanslutning* ännu inte tilldelats något mandat, röstetalet delat med 1,2. Därefter beräknas jämförelsetalet genom att röstetalet delas med det tal som är ett högre än det dubbla antalet mandat som redan har tilldelats gruppen, partiet eller *den liknande sammanslutningen*.

För varje mandat som en grupp, ett parti eller en liknande sammanslutning har fått ska en ledamot utses. När en ledamot utses ska reglerna i 14 kap. 9 och 10 §§ vallagen (2005:837) om val till riksdagen tillämpas. För att personligt röstetal ska fastställas för en kandidat måste kandidaten dessutom ha fått lägst 25 särskilda personröster.

Sedan länsstyrelsen fördelat mandaten i Sametinget ska resultatet av valet offentliggöras genom kungörelse i Post- och Inrikes Tidningar.

Länsstyrelsen ska så snart som möjligt redovisa resultatet av valet till Sametinget och regeringen samt utfärda bevis till valda ledamöter och ersättare.

Paragrafen innehåller bestämmelser om fördelning av mandat. Övervägandena finns i avsnitt 8.1 och 8.3.

Genom en ändring i *första stycket* justeras det tal (den första divisorn) som samtliga röstetal ska delas med för att få fram det första jämförelsetalet för grupper, partier och liknande sammanslutningar, från 1,4 till 1,2. Detta innebär en anpassning till vallagen (2005:837).

Övriga ändringar är endast språkliga och redaktionella.

32 a § Om en ledamot har avgått före utgången av den tid för vilken ledamoten blivit vald, ska länsstyrelsen på anmälan av Sametingets ordförande inkalla en ny ordinarie ledamot enligt de bestämmelser i 14 kap. 21 § vallagen (2005:837) som avser ny ordinarie ledamot i regionfullmäktige.

Om en ersättare för ledamot har inträtt som ordinarie ledamot eller avgått som ersättare av annan orsak, ska länsstyrelsen på anmälan av Sametingets ordförande utse ytterligare ersättare enligt de bestämmelser i 14 kap. 22 § vallagen som avser ersättare för ledamot i regionfullmäktige.

Den förrättning som avses i första och andra styckena är avslutad när protokollet från förrättningen har lagts fram för granskning. Efter *rösträkningen* ska valsedlarna åter läggas i omslag på det sätt som föreskrivs i 31 §. *Länsstyrelsen ska utfärda bevis till de ledamöter och ersättare som har utsetts genom förrättningen.*

Paragrafen innehåller bestämmelser om hur ledamöter och ersättare som avgår under mandatperioden ska utses. Övervägandena finns i avsnitt 8.1 och 8.3.

Tredje stycket ändras genom att det läggs till en bestämmelse om att länsstyrelsen ska utfärda bevis till de ledamöter och ersättare som utsetts genom förrättningen. Stycket ändras även språkligt, till följd av att ordet "sammanräkning" genomgående ersatts med "rösträkning" i sametingslagen.

35 a § *En anmälan enligt 9 § gäller även vid omval i det val som anmälan avser. En grupp, ett parti eller en liknande sammanslutning får dock ändra anmälan i fråga om kandidater inför omval.*

En grupp, ett parti eller en liknande sammanslutning som inte har deltagit i ett val kan inte göra en särskild anmälan enligt 9 § för att delta i ett omval i det valet.

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om omval. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.

Enligt *första stycket första meningen* gäller en anmälan enligt 9 § även vid omval i det val som anmälan avser. Av 9 § framgår att en grupp, ett parti eller en liknande sammanslutning ska anmäla sin beteckning och sina kandidater samt lämna in egenhändigt undertecknade samtyckesförklaringar från kandidaterna. Bestämmelsen innebär att en grupp, ett parti eller en liknande sammanslutning inte behöver genomföra en sådan anmälan på nytt inför ett omval.

Enligt *första stycket andra meningen* får anmälan ändras i fråga om kandidater inför omval. Ändringen kan avse att ordningsföljden mellan namnen ändras, att nya namn på kandidater läggs till eller att namn stryks. Om nya namn på kandidater läggs till inför omvalet ska enligt 9 § en

egenhändigt undertecknad förklaring från varje ny kandidat lämnas om att han eller hon samtycker till anmälan.

Bestämmelsen i *andra stycket* innebär att det är otillåtet för en grupp, ett parti eller en annan liknande sammanslutning att göra en särskild anmälan enligt 9 § till ett omval. Det är således inte möjligt att delta i valet med nya beteckningar och, annat än genom en ändring av en tidigare anmälan enligt första stycket, med nya kandidater.

37 § För aktualisering, komplettering och kontroll av sameröstlängden får valnämnden och länsstyrelsen i det län där Sametinget har sitt säte hämta in uppgifter från Skatteverkets folkbokföringsregister.

Om det saknas uppgifter i folkbokföringen ska ytterligare efterforskningar göras i rimlig omfattning.

Den som har anmält sig till sameröstlängden och vars uppgifter inte kan verifieras genom åtgärd enligt första eller andra stycket ska inte tas upp i röstlängden.

Paragrafen innehåller bestämmelser om hur uppgifter får och ska inhämtas för aktualisering, komplettering och kontroll av sameröstlängden. Övervägandena finns i avsnitt 9.5.

I *första stycket* ersätts uppräkningsen av vilka uppgifter som får hämtas in från Skatteverkets folkbokföringsregister med en generell bestämmelse om att uppgifter får hämtas in från Skatteverkets folkbokföring för avsett syfte. Bestämmelsen innebär att de uppgifter från Skatteverkets folkbokföringsregister som behövs för aktualisering, komplettering och kontroll av sameröstlängden får hämtas in. Det tydliggörs att det är valnämnden och länsstyrelsen som får hämta in uppgifter från folkbokföringsregistret. Att uppgifter hämtas in betyder att de kan beställas eller på annat sätt verifieras från folkbokföringen. Uppgifter som hämtas in får ingå i en automatiserad databehandling endast om det finns lagstöd för det. De uppgifter som får ingå och behandlas i den databas som upprättas för val till Sametinget regleras i lagen (2001:183) om behandling av personuppgifter i verksamhet med val och folkomröstningar.

I *andra stycket* införs en ny bestämmelse om att ytterligare efterforskningar ska göras i de fall där det saknas uppgifter i folkbokföringen för aktualisering, komplettering och kontroll av sameröstlängden. Bestämmelsen innebär ett krav på valnämnden och i förekommande fall länsstyrelsen att försöka hitta andra källor för att kunna aktualisera, komplettera och kontrollera röstlängden om inga uppgifter finns i den svenska folkbokföringen. Det kan till exempel vara kontakter med grannländers folkbokföring för att verifiera dödsfall, medborgarskap eller andra uppgifter som kan avgöra en persons rösträtt och som behöver verifieras.

Bestämmelsen i *tredje stycket* är ny och innebär ett krav på att uppgifter som är avgörande för rösträtten måste kunna verifieras för att personen ska kunna tas upp i röstlängden.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2024.

2. Vid tillämpningen av 3 kap. 9 a och 9 b §§ ska en grupp, ett parti eller en liknande sammanslutning som har mandat i Sametinget den 8 mars 2025 anses ha anmält och fått sin beteckning registrerad vid valet 2021.

Övervägandena finns i avsnitt 10.

Av *första punkten* framgår att lagen träder i kraft den 1 juli 2024. Detta innebär att den kommer att kunna tillämpas första gången inför och vid valet till Sametinget 2025.

I *andra punkten* finns en övergångsbestämmelse för partier, grupper eller liknande sammanslutningar som har mandat i Sametinget den 8 mars 2025. Vid tillämpningen av 3 kap. 9 a och b §§ ska sådana sammanslutningar anses ha anmält och fått sin beteckning registrerad vid valet 2021. Att beteckningen ska anses ha registrerats vid valet 2021 medför enligt 9 a § första stycket 3 ett skydd mot förväxlingsbara beteckningar. Det innebär även att sammanslutningen kan få kandidater registrerade under beteckningen enligt 9 b §. Skyddet gäller till dess beteckningen avregistreras. Vid tillämpning av 9 a § andra stycket 2, om avregistrering på grund av underlåten anmälan, ska sammanslutningen anses ha anmält sin beteckning vid valet 2021.

12.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (2001:183) om behandling av personuppgifter i verksamhet med val och folkomröstningar

2 kap.

Längsta tid för behandling

12 § Uppgifter om en person som avses i 2 § 1 får inte behandlas under längre tid än en månad efter det att det val eller den folkomröstning som uppgifterna hänför sig till har fått laga kraft. Om flera val hålls samtidigt får uppgifterna inte behandlas under längre tid än en månad efter det att samtliga val har fått laga kraft.

Uppgifter om en person som avses i 2 § 2 får inte behandlas under längre tid än en månad efter utgången av den valperiod som uppgifterna hänför sig till.

Begränsningarna av hur länge personuppgifter får behandlas hindrar inte att en myndighet arkiverar och bevarar allmänna handlingar eller att arkivmaterial lämnas till en arkivmyndighet.

Paragrafen innehåller bestämmelser om längsta tid för behandling av personuppgifter i val- och folkomröstningsdatabasen. I paragrafen ersätts bestämmelserna om gallring med bestämmelser som reglerar den längsta tid som personuppgifterna får behandlas. Övervägandena finns i avsnitt 9.3.

I första stycket regleras längsta tid för behandling av personuppgifter om röstberättigade. Dessa personuppgifter får inte behandlas längre än en månad efter det val eller den folkomröstning som uppgifterna hänför sig till har fått laga kraft. Om flera val hålls samtidigt är längsta tid för behandling en månad efter det att samtliga val har fått laga kraft.

I andra stycket regleras längsta tid för behandling av personuppgifter om kandidater i val. Dessa personuppgifter får inte behandlas längre än en månad efter utgången av den valperiod som uppgifterna hänför sig till.

I tredje stycket finns en upplysning om att bestämmelserna om längsta tid för behandling inte hindrar att myndigheterna arkiverar och bevarar allmänna handlingar eller att arkivmaterial lämnas till en arkivmyndighet.

17 § *De uppgifter som i databasen får behandlas om en person som avses i 16 § första stycket 1 är personnummer, namn, adress, födelseid, folkbokföringsort, medborgarskap, tidpunkt för invandring och tidpunkt för utvandring.*

Paragrafen innehåller bestämmelser om vilka typer av personuppgifter som får behandlas för röstberättigade i databasen för sametingsvalet. Övervägandena finns i avsnitt 9.2.

Fler typer av personuppgifter har lagts till i paragrafen, där samtliga tillägg motsvarar vad som gäller vid allmänna val. Uppgifterna behövs för att avgöra rösträtt.

18 § *De uppgifter som i databasen får behandlas om en person som avses i 16 § första stycket 2 är personnummer, namn, adress, födelseid, folkbokföringsort, medborgarskap, tidpunkt för invandring, tidpunkt för utvandring, beteckning för gruppen, partiet eller den liknande sammanslutningen och övriga uppgifter som enligt 3 kap. 10 § sametingslagen (1992:1433) ska finnas på valsedlar där personen är upptagen.*

Paragrafen innehåller bestämmelser om vilka personuppgifter som får behandlas för kandidater i databasen för sametingsvalet. Övervägandena finns i avsnitt 9.2.

Fler typer av personuppgifter har lagts till i paragrafen, där samtliga tillägg motsvarar vad som gäller vid allmänna val. Uppgifterna behövs för att avgöra valbarhet.

Längsta tid för behandling i databasen för sametingsvalet

23 § *Uppgifter om en person som avses i 16 § första stycket 1 eller 2 får inte behandlas längre än en månad efter utgången av den valperiod som uppgifterna hänför sig till.*

Begränsningarna av hur länge personuppgifter får behandlas hindrar inte att en myndighet arkiverar och bevarar allmänna handlingar eller att arkivmaterial lämnas till en arkivmyndighet.

Paragrafen innehåller bestämmelser om längsta tid för behandling av personuppgifter i databasen för sametingsvalet. I paragrafen ersätts bestämmelserna om gallring med bestämmelser som reglerar den längsta tid som personuppgifterna får behandlas. Övervägandena finns i avsnitt 9.4.

I *första stycket* regleras längsta tid för behandling av personuppgifter i sameröstlängden och om kandidater i sametingsval. Dessa personuppgifter får inte behandlas i databasen för sametingsvalet längre än en månad efter utgången av den valperiod som uppgifterna hänför sig till. Detta innebär att uppgifter i sameröstlängden får behandlas elektroniskt i databasen mellan två val.

I *andra stycket* finns en upplysning om att bestämmelserna om längsta tid för behandling inte hindrar att myndigheterna arkiverar och bevarar allmänna handlingar eller att arkivmaterial lämnas till en arkivmyndighet.

Sammanfattning av promemorian Frågor om val till Sametinget (Ds 2023:4) Bilaga 1

Promemorian innehåller förslag till ändringar i sametingslagen (1992:1433), lagen (2001:183) om behandling av personuppgifter i verksamhet med val och folkomröstningar, förordningen (2008:1280) om val till Sametinget och förordningen (2002:62) om utdrag ur databaser vid val och folkomröstningar. I promemorian föreslås ett antal åtgärder för att tydliggöra och förbättra villkoren för grupper, partier eller liknande sammanslutningar som vill delta i sametingsval. I promemorian föreslås vidare ett antal förändringar gällande hanteringen av personuppgifter vid allmänna val och sametingsval. I promemorian föreslås även flera förtydliganden av hur röstning och röstmottagning ska gå till vid sametingsval. Förslagen i promemorian rör även bestämmelser om vallokaler, rösträkning och mandatfördelning vid sametingsval.

Författningsändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2024.

Promemorians lagförslag

Förslag till lag om ändring i sametingslagen (1992:1433)

Härigenom föreskrivs i fråga om sametingslagen (1992:1433)

dels att rubriken närmast före 3 kap. 8 § ska utgå,

dels att 3 kap. 2, 8, 9, 14, 15, 17–20, 22, 23–25, 27, 30, 32, 32 a, 33 och 37 §§ ska ha följande lydelse,

dels att rubriken närmast före 3 kap. 15 § ska sättas närmast före nya 3 kap. 14 a §,

dels att det i 3 kap. ska införas tretton nya paragrafer, 2 a, 9 a–d, 12 a, 14 a, 14 b, 22 a, 30 a, 32 b, 33 a och 35 a §§, och närmast före 9 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

2 §¹

För valet till Sametinget utgör landet en valkrets. *Valnämnden utser valförrättare och har i övrigt de uppgifter som framgår av detta kapitel.* Uppgifter vid val till Sametinget fullgörs även av den centrala valmyndigheten enligt vallagen (2005:837) och av länsstyrelsen i det län där Sametinget har sitt säte.

För valet till Sametinget utgör landet en valkrets. Uppgifter vid val till Sametinget fullgörs av valnämnden, den centrala valmyndigheten enligt vallagen (2005:837) och av länsstyrelsen i det län där Sametinget har sitt säte.

2 a §

Den centrala valmyndigheten ska inför varje val ta fram utbildningsmaterial om valet. Materialet ska tillhandahållas valnämnden och länsstyrelsen i det län där Sametinget har sitt säte.

8 §²

Den som har rösträtt till Sametinget är valbar till Sametinget om inte annat följer av 9 §.

Den som har rösträtt till Sametinget är valbar till Sametinget.

¹ Senaste lydelse 2018:1976

² Senaste lydelse 2018:1976

9 §³

Kandidater till Sametinget skall anmälas till den centrala valmyndigheten senast den 15 mars valåret. Av anmälan skall det framgå vilken grupp, vilket parti eller liknande sammanslutning som kandidaterna tillhör. Anmälan skall också innehålla namn på minst tre kandidater i bestämd ordningsföljd. Till anmälan skall det fogas en skriftlig förklaring från varje kandidat att denne har gett sitt tillstånd till anmälan.

Därutöver gäller för sådana grupper, partier eller liknande sammanslutningar som inte har mandat i Sametinget att anmälan skall ha ett dokumenterat stöd av minst 50 personer, som skall vara upptagna i den slutliga röstlängden för det kommande valet.

Den centrala valmyndigheten beslutar om registrering av grupper, partier eller liknande sammanslutningar och kandidater. Myndighetens beslut får inte överklagas.

Andra än kandidater för registrerade grupper, partier eller liknande sammanslutningar är inte valbara.

En grupp, ett parti eller en liknande sammanslutning som vill delta i val ska inför varje ordinarie val skriftligen anmäla detta till den centrala valmyndigheten.

Den centrala valmyndigheten beslutar om anmälan om deltagande i val och registrering av grupper, partier eller liknande sammanslutningar och kandidater.

9 a §

En anmälan om deltagande i val till Sametinget ska ha kommit i senast den 15 mars valåret.

En anmälan ska innehålla

1. namn på minst tre kandidater i bestämd ordningsföljd,

2. en egenhändigt undertecknad förklaring från varje kandidat att han eller hon samtycker till anmälan, och

3. beteckningen för den grupp, det parti eller den liknande sammanslutning som kandidaterna tillhör.

En beteckning enligt andra stycket 3 ska bestå av eller innehålla ord. Beteckningen får också innehålla en symbol.

9 b §

För grupper, partier eller liknande sammanslutningar som inte har mandat i Sametinget ska anmälan ha ett dokumenterat stöd av minst 50 personer, som ska vara upptagna i den slutliga röstlängden för det kommande valet.

9 c §

Den centrala valmyndigheten ska registrera en beteckning om

1. beteckningen har varit registrerad för något av de två närmast föregående valen och uppfyller kraven i 9 a § tredje stycket, eller

2. beteckningen inte kan antas bli förväxlad med en beteckning som

a) redan har registrerats eller anmälts för registrering för samma valtillfälle, eller

b) har varit registrerad för något av de två närmast föregående valen.

9 d §

Den centrala valmyndighetens beslut enligt 9 § ska omedelbart kungöras genom att beslutet publiceras på myndighetens webbplats.

12 a §

Valnämnden ska tillhandahålla valsedlar för de grupper, partier eller liknande samman-slutningar som registrerats för valet under den tid som röstmottagningen i vallokalen pågår.

Valsedlarna ska läggas fram på en lämplig avskärmad plats i eller i anslutning till vallokalen.

Valsedlarna ska presenteras på ett likformigt sätt.

14 §

Valnämnden beslutar på vilka orter röstning kan ske i vallokal.

Valnämnden ska se till att det finns lämpliga lokaler som kan användas som vallokaler och som i fråga om lokalisering och tillgänglighet ger väljarna goda möjligheter att rösta. En vallokal ska vara tydligt avgränsad och även i övrigt lämpad för ändamålet så att väljaren inte hindras eller störs under röstningen.

Vallokaler *skall* hållas öppna mellan klockan 8 och 20 valdagen.

Vallokaler *ska* hållas öppna mellan klockan 8 och 20 valdagen.

Röstning i vallokal

14 a §

Röstmottagare förordnas av valnämnden. Som röstmottagare får endast den förordnas som har fått sådan utbildning som behövs för uppdraget.

Valnämnden ansvarar för utbildning av röstmottagare. Vid utbildningen ska det utbildningsmaterial som tillhandahålls av den centrala valmyndigheten användas. Valnämnden får dock ersätta delar av materialet eller komplettera detta om det behövs med hänsyn till lokala förhållanden.

14 b §

För varje vallokal ska det utses minst fyra röstmottagare, varav en ordförande och en ersättare för ordföranden.

Vid röstmottagning ska minst tre av röstmottagarna vara närvarande. En av dessa ska vara ordföranden eller ordförandens ersättare.

Vid röstning i vallokal lägger väljaren själv in sin valsedel i ett valkuvert och tillsluter det. Väljaren lämnar valkuvert och det ytterkuvert som också är röstkort till valförrättaren. Denne kontrollerar att väljaren ställt i ordning bara ett valkuvert och att kuvertet inte är försett med obehörig märkning. Därefter lägger valförrättaren i väljarens närvaro in valkuvertet i ytterkuvertet och tillsluter det. Valförrättaren tar slutligen hand om ytterkuvertet samt antecknar på en särskild förteckning väljarens namn.

Vid röstning i vallokal ska väljaren ta en valsedel, lägga in valsedeln i ett valkuvert utan att vika den och försluta det. Den väljare som vill lämna en särskild personröst ska på valsedeln markera detta i det särskilda utrymme för personröst som finns vid den kandidat som väljaren helst vill se vald.

Väljaren ska lämna valkuvert och det ytterkuvert som också är röstkort till röstmottagaren. Denne ska kontrollera att väljaren ställt i ordning bara ett valkuvert och att kuvertet inte är försett med obehörig märkning. Därefter ska röstmottagaren i väljarens närvaro lägga in valkuvertet i ytterkuvertet och klistra igen det. Röst mottagaren ska slutligen ta hand om ytterkuvertet samt anteckna på en särskild förteckning väljarens namn.

Den som saknar det ytterkuvert som också är röstkort får inte rösta. En väljare som inte är känd för röstmottagaren ska legitimera sig eller på annat sätt styrka sin identitet. Den som inte gör det får inte rösta.

Vid röstning i vallokal gäller också 7 kap. 3 § samt 8 kap. 4 och 5 §§ vallagen (2005:837).

Avbryts röstningen skall mottagna ytterkuvert förvaras på ett betryggande sätt.

Vid röstning i vallokal gäller också 7 kap. 3 § samt 8 kap. 3–5 och 7 a §§ vallagen (2005:837).

Avbryts röstningen ska mottagna ytterkuvert förvaras på ett betryggande sätt.

⁴ Senaste lydelse 2018:1976

⁵ Senaste lydelse 2005:843

Valförrättaren skall omgående sända de mottagna *förslutna* ytterkuverten till länsstyrelsen i det län där Sametinget har sitt säte tillsammans med förteckningen över de väljare som röstat i vallokalen. Försändelsen *skall* sändas som värdepost.

Röstmottagaren ska omgående sända de mottagna *igenklistrade* ytterkuverten till länsstyrelsen i det län där Sametinget har sitt säte tillsammans med förteckningen över de väljare som röstat i vallokalen. Försändelsen *ska* sändas som värdepost.

Vid brevröstning *lägger* väljaren själv in sin valsedel i ett valkuvert och *tillsluter* det. I närvaro av två vittnen *lägger* väljaren sedan valkuvertet i det ytterkuvert som också är röstkort och *tillsluter* det. Därefter *skriver* väljaren på ytterkuvertet en försäkran på heder och samvete att han eller hon gjort på detta sätt. Vittnena *intygar* skriftligen att väljaren egenhändigt undertecknat försäkran och att de inte känner till något förhållande som strider mot de uppgifter väljaren lämnat på ytterkuvertet. Vittnenas adresser anges på ytterkuvertet. Vittnena ska ha fyllt 18 år.

Vid brevröstning *ska* väljaren själv *lägga* in sin valsedel i ett valkuvert *utan att vika den och försluta* det. *Den väljare som vill lämna en särskild personröst ska på valsedeln markera detta i det särskilda utrymme för personröst som finns vid den kandidat som väljaren helst vill se vald.* I närvaro av två vittnen *ska* väljaren sedan *lägga* valkuvertet i det ytterkuvert som också är röstkort och *klistra igen* det. Därefter *ska* väljaren *skriva* på ytterkuvertet en försäkran på heder och samvete att han eller hon gjort på detta sätt. Vittnena *ska intyga* skriftligen att väljaren egenhändigt undertecknat försäkran och att de inte känner till något förhållande som strider mot de uppgifter väljaren lämnat på ytterkuvertet. Vittnenas adresser *ska* anges på ytterkuvertet. Vittnena ska ha fyllt 18 år.

Sedan brevröstningsförsändelsen har gjorts i ordning enligt första stycket *lägger* väljaren in försändelsen i ett omslagskuvert och *tillsluter* detta. Därefter *lämnas försändelsen* för postbefordran till länsstyrelsen i det län där Sametinget har sitt säte

Sedan brevröstningsförsändelsen har gjorts i ordning enligt första stycket *ska* väljaren *lägga* in försändelsen i ett omslagskuvert och *klistra igen* detta. Därefter *ska försändelsen lämnas* för postbefordran till länsstyrelsen i det län där Sametinget har sitt säte.

En väljare som på grund av funktionsnedsättning eller liknande inte kan avge sin röst *i föreskriven ordning* får vid röstningen anlita

En väljare som på grund av funktionsnedsättning eller liknande inte kan avge sin röst *på föreskrivet sätt* får vid röstningen anlita någon

⁶ Senaste lydelse 2004:538

⁷ Senaste lydelse 2018:1976

någon annan person som hjälper honom eller henne vid röstningen.

annan person som hjälper honom eller henne vid röstningen.

20 §

Brevröstningsförsändelse skall avges senast på valdagen.

En brevrostningsforsandelse ska ha kommit in till lansstyrelsen i det lan dar Sametinget har sitt sate innan forrattningen enligt 22 § pabörjas.

22 §⁸

Vid en offentlig förrättning, som *skall* påbörjas så snart det kan ske sedan en vecka förflutit från valdagen, *skall* länsstyrelsen granska och räkna de avgivna rösterna.

Vid en offentlig förrättning, som *ska* påbörjas så snart det kan ske sedan en vecka förflutit från valdagen, *ska* länsstyrelsen granska och räkna de avgivna rösterna.

Lansstyrelsen ska kungöra tid och plats for forrattningen. Kungorelsen ska anslas pa lansstyrelsens webbplats senast dagen fore forrattningen äger rum

Vid sammanräkningen *prövar* länsstyrelsen valseglarnas giltighet och *meddelar* de beslut som denna prövning *föranleder*. Härvid gäller i tillämpliga delar 13 kap. 6 och 7 §§, 8 § första stycket 1 samt andra och tredje styckena vallagen (2005:837).

Vid sammanräkningen *ska* länsstyrelsen *pröva* valseglarnas giltighet och *meddela* de beslut som denna prövning *leder till*.

Vidare gäller att ett namn som skrivits till på en valsegel skall anses obefintligt.

Vid förrättning *skall* protokoll föras.

Vid förrättning *ska* protokoll föras.

22 a §

Förrattningen ska börja med att den tjänsteman från lansstyrelsen som leder sammanrakningen visar de närvarande att valurnan är tom. Därefter ska granskningen och räkningen av avgivna röster börja.

23 §⁹

Granskningen *inleds* med att de ytterkuvert som kommit in från vallokalerna räknas. Antalet kuvert *jämförs* med antalet avgivna röster enligt förteckningarna från vallokalerna. *Därefter antecknas i röstlängden vilka väljare som röstat i vallokal.*

Har någon väljare röstat mer än en gång i vallokal, *skall* väljarens röster förklaras *ogiltiga* och ytterkuverten med väljarens röster *obrutna* läggs åt sidan.

Granskningen *ska inledas* med att de ytterkuvert som kommit in från vallokalerna räknas. Antalet kuvert *ska jämföras* med antalet avgivna röster enligt förteckningarna från vallokalerna. *Uppgifterna ska antecknas i protokollet.*

Har någon väljare röstat mer än en gång i vallokal, *ska* väljarens röst förklaras *ogiltig* och *det obrutna ytterkuvertet* med väljarens röst *ska* läggas åt sidan.

24 §¹⁰

Sedan de röster som *skall* förklaras *ogiltiga* enligt 23 § andra stycket har lagts åt sidan och *anteckning om* ogiltighetsgrunden *har gjorts* i protokollet, kontrolleras att övriga ytterkuvert är *tillslutna*.

Är ytterkuvertet *tillslutet*, *bryts det* och valkuvertet granskas. *Därvid* kontrolleras att valkuvertet är av föreskriven beskaffenhet och att väljaren har ställt i ordning endast ett valkuvert samt att valkuvertet inte är försett med obehörig märkning.

Sedan de röster som *ska* förklaras *ogiltiga* enligt 23 § andra stycket har lagts åt sidan och ogiltighetsgrunden *har antecknats* i protokollet, kontrolleras att övriga ytterkuvert är *igenklistrade*.

Är ytterkuvertet *igenklistrat*, *ska det brytas* och valkuvertet granskas. *Då* kontrolleras att valkuvertet *uppfyller kraven på hur sådana kuvert ska ha gjorts i ordning* och att väljaren har ställt i ordning endast ett valkuvert samt att valkuvertet inte är försett med obehörig märkning.

25 §¹¹

Föreligger inte någon brist vid den granskning som *skall* göras enligt 24 § *läggs* valkuvertet i en valurna. I annat fall *förklaras* rösten *ogiltig* och ytter- och valkuvert *läggs* åt sidan. *Därvid skall* valkuvertet ligga i ytterkuvertet. *Anteckning om ogiltigförklaringen görs* i protokollet.

Om det inte finns någon brist vid den granskning som *ska* göras enligt 24 § *ska* valkuvertet *läggas* i en valurna *och det markeras i röstlängden att väljaren har röstat*. I annat fall *ska* rösten *förklaras* *ogiltig* och ytter- och valkuvert *läggas* åt sidan. *Då ska* valkuvertet ligga i ytterkuvertet. *Anteckning om ogiltigförklaringen ska göras* i protokollet.

⁹ Senaste lydelse 2006:803

¹⁰ Senaste lydelse 2000:1214

¹¹ Senaste lydelse 2000:1214

Granskningen av brevrostningsförsändelserna *inleds* med att omslagskuverten räknas, *varefter antalet antecknas* i protokollet. Därefter kontrolleras att

1. omslagskuverten inte har blivit öppnade efter *tillslutandet*, och
2. försändelsen *inte har avgetts senare än på valdagen*.

Föreligger inte någon brist vid den granskning som avses i första stycket *skall* de godkända försändelserna behandlas vidare enligt vad som föreskrivs i 28 §. I annat fall *läggs* försändelsen åt sidan. Antalet försändelser som har lagts åt sidan antecknas i protokollet.

Granskningen av brevrostningsförsändelserna *ska inledas* med att omslagskuverten räknas *och därefter antecknas antalet* i protokollet. Därefter *ska det* kontrolleras att

1. omslagskuverten inte har blivit öppnade efter *att de klistrats igen*, och
2. försändelsen *har kommit in inom föreskriven tid*.

Om det inte finns någon brist vid den granskning som avses i första stycket *ska* de godkända försändelserna behandlas vidare enligt vad som föreskrivs i 28 §. I annat fall *ska* försändelsen *läggas* åt sidan. Antalet försändelser som har lagts åt sidan antecknas i protokollet.

30 §¹²

Föreligger inte någon brist vid den granskning som *skall* göras enligt 29 § *läggs* valkuvertet i en valurna tillsammans med de godkända valkuverten från röstningen i vallokalerna. I annat fall *förklaras rösten* ogiltig och ytter- och valkuvertet *läggs* åt sidan. *Därvid skall* valkuvertet ligga i ytterkuvertet. Anteckning om ogiltigförklaringen *görs* i protokollet.

Om det inte finns någon brist vid den granskning som *ska* göras enligt 29 § *ska* valkuvertet *läggas* i en valurna tillsammans med de godkända valkuverten från röstningen i vallokalerna *och det ska markerar* i röstlängden *att väljaren har röstat*. I annat fall *ska rösten förklaras* ogiltig och ytter- och valkuvertet *läggas* åt sidan. *Då ska* valkuvertet ligga i ytterkuvertet. Anteckning om ogiltigförklaringen *ska göras* i protokollet.

30 a §

När samtliga valkuvert som ska läggas i valurnan lagts ska urnan tömmas och räkningen ska påbörjas. Räkningen går till på följande sätt:

1. Valkuverten räknas. Antalet valkuvert jämförs med antalet markeringar i röstlängden.

2. Valkuverten öppnas och innehållet granskas. Vid granskningen gäller i tillämpliga delar 13 kap. 6 och 7 §§, 8 § första stycket 1 samt andra och tredje styckena vallagen (2005:837). Vidare gäller att ett namn som skrivits till på en valsedel ska anses obefintligt.

3. De valsedlar som godkänns sorteras och räknas efter beteckning och namnlista.

4. Personrösterna räknas. Resultatet av rösträkningen ska anges i protokollet.

32 §¹³

Vid mandatfördelningen mellan grupper, partier och liknande sammanslutningar *skall* mandaten fördelas proportionellt på grundval av valresultatet. *Härvid tilldelas mandaten*, ett efter annat, den grupp, det parti eller motsvarande som för varje gång uppvisar det största jämförelsetalet. Jämförelsetalet är, så länge gruppen, partiet eller sammanslutningen ännu inte tilldelats något mandat, röstetalet delat med 1,4. Därefter beräknas jämförelsetalet genom att röstetalet delas med det tal som är ett högre än det dubbla antalet mandat som redan tilldelats gruppen, partiet eller sammanslutningen.

För varje mandat som en grupp, ett parti eller en liknande sammanslutning har fått *skall* en ledamot utses. När en ledamot utses *skall* reglerna i 14 kap. 9 och 10 §§ vallagen (2005:837) om val till riksdagen tillämpas. För att personligt röstetal *skall* fastställas för en kandidat måste kandidaten dessutom ha fått lägst 25 särskilda personröster.

Vid mandatfördelningen mellan grupper, partier och liknande sammanslutningar *ska* mandaten fördelas proportionellt på grundval av valresultatet. *Mandaten tilldelas*, ett efter annat, den grupp, det parti eller motsvarande som för varje gång uppvisar det största jämförelsetalet. Jämförelsetalet är, så länge gruppen, partiet eller sammanslutningen ännu inte tilldelats något mandat, röstetalet delat med 1,2. Därefter beräknas jämförelsetalet genom att röstetalet delas med det tal som är ett högre än det dubbla antalet mandat som redan har tilldelats gruppen, partiet eller sammanslutningen.

För varje mandat som en grupp, ett parti eller en liknande sammanslutning har fått *ska* en ledamot utses. När en ledamot utses *ska* reglerna i 14 kap. 9 och 10 §§ vallagen (2005:837) om val till riksdagen tillämpas. För att personligt röstetal *ska* fastställas för en kandidat måste kandidaten dessutom ha fått lägst 25 särskilda personröster.

¹³ Senaste lydelse 2006:803

Sedan länsstyrelsen fördelat mandaten i Sametinget *skall* resultatet av valet offentliggöras genom kungörelse i Post- och Inrikes Tidningar.

Länsstyrelsen *skall utan dröjsmål* till Sametinget och regeringen redovisa resultatet av valet samt utfärda bevis till valda ledamöter och ersättare.

Sedan länsstyrelsen fördelat mandaten i Sametinget *ska* resultatet av valet offentliggöras genom kungörelse i Post- och Inrikes Tidningar.

Länsstyrelsen *ska så snart som möjligt* till Sametinget och regeringen redovisa resultatet av valet samt utfärda bevis till valda ledamöter och ersättare.

32 a §

Om en ledamot har avgått före utgången av den tid för vilken ledamoten blivit vald, ska länsstyrelsen på anmälan av Sametingets ordförande inkalla en ny ordinarie ledamot enligt de bestämmelser i 14 kap. 21 § vallagen (2005:837) som avser ny ordinarie ledamot i regionfullmäktige.

Om en ersättare för ledamot har inträtt som ordinarie ledamot eller avgått som ersättare av annan orsak, ska länsstyrelsen på anmälan av Sametingets ordförande utse ytterligare ersättare enligt de bestämmelser i 14 kap. 22 § vallagen som avser ersättare för ledamot i regionfullmäktige.

Den förrättning som avses i första och andra styckena är avslutad när protokollet från förrättningen har lagts fram för granskning. Efter sammanräkningen ska valseدلarna åter läggas i omslag på det sätt som föreskrivs i 31 §.

32 b §

Den förrättning som avses i 32 a § är avslutad när protokollet från förrättningen har lagts fram för granskning. Efter sammanräkningen ska valseدلarna åter läggas i omslag på det sätt som föreskrivs i 31 §.

Länsstyrelsen ska utfärda bevis till de ledamöter och ersättare som utsetts genom förrättningen.

33 §¹⁴

Länsstyrelsens beslut enligt 22, 32 och 32 a §§ får överklagas hos Valprövningsnämnden. Ett beslut får överklagas av den som enligt röstlängden var röstberättigad vid valet. Det får också överklagas av en grupp, ett parti eller en liknande sammanslutning som har deltagit i valet.

Överklagandet *skall* ges in till Valprövningsnämnden och vara nämnden till handa tidigast dagen efter valdagen och senast inom tio dagar efter det att resultatet av valet offentliggjorts enligt 32 eller 32 a §.

Överklagandet *ska* ges in till Valprövningsnämnden och vara nämnden till handa tidigast dagen efter valdagen och senast inom tio dagar efter det att resultatet av valet offentliggjorts enligt 32 eller 32 b §.

Vid Valprövningsnämndens prövning av överklaganden som avses i denna paragraf får nämnden upphäva valet och förordna om omval eller föranstalta om andra mindre ingripande åtgärder enligt de grunder som anges i 15 kap. 13 och 14 §§ vallagen (2005:837).

33 a §

Den centrala valmyndighetens beslut om registrering enligt 9 § får överklagas hos Valprövningsnämnden. Beslutet får överklagas av den grupp, det parti eller den liknande sammanslutning som beslutet gäller. Det får också överklagas av en grupp, ett parti eller en liknande sammanslutning som redan har registrerats.

Överklagandet ska ges in till Valprövningsnämnden och vara nämnden tillhanda senast inom en vecka från den dag det överklagade beslutet kungjordes eller, om beslutet inte har kungjorts, inom en vecka från den dag klaganden fick del av beslutet.

35 a §

En anmälan om deltagande i val och beslut om registrering av grupper, partier, liknande sammanslutningar och kandidater inför ordinarie val gäller även vid omval. En kandidats samtycke enligt 9 a § andra stycket 2 gäller även för omval i det val som anmälan avser.

En grupp, ett parti eller en liknande sammanslutning får dock ändra anmälan avseende kandidater inför omval.

För aktualisering, komplettering och kontroll av sameröstlängden får *inhämtas uppgifter om namn, personnummer, adress och medborgarskap från register hos Skatteverket avseende uppgifter i folkbokföringen.*

För aktualisering, komplettering och kontroll av sameröstlängden får *valnämnden och länsstyrelsen i det län där Sametinget har sitt säte hämta in uppgifter från Skatteverkets folkbokföringsregister.*

För det fall det saknas uppgifter i folkbokföringen ska ytterligare efterforskningar göras i rimlig omfattning för aktualisering, komplettering och kontroll av röstlängden.

Den som anmält sig till sameröstlängden och vars uppgifter inte går att verifiera genom efterforskningar tas inte upp i röstlängden.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2024.

Förslag till lag om ändring i lagen (2001:183) om behandling av personuppgifter i verksamhet med val och folkomröstningar

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2001:183) om behandling av personuppgifter i verksamhet med val och folkomröstningar

dels att 2 kap. 13 § ska upphöra att gälla,

dels att 2 kap. 12, 17, 18 och 23 §§ och rubrikerna närmast före 2. kap. 12 och 23 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

Gallring

Längsta tid för behandling

12 §

Uppgifter om en person som avses i 2 § 1 *skall gallras senast* en månad efter det att det val eller den folkomröstning som uppgifterna hänför sig till har *vunnit* laga kraft. Om flera val hålls samtidigt *skall uppgifterna dock gallras senast* en månad efter det att samtliga val har *vunnit* laga kraft.

Uppgifter om en person som avses i 2 § 2 *skall gallras senast* fem år efter utgången av den valperiod som uppgifterna hänför sig till.

Uppgifter om en person som avses i 2 § 1 *får inte behandlas under längre tid än* en månad efter det att det val eller den folkomröstning som uppgifterna hänför sig till har *fått* laga kraft. Om flera val hålls samtidigt *får uppgifterna inte behandlas under längre tid än* en månad efter det att samtliga val har *fått* laga kraft.

Uppgifter om en person som avses i 2 § 2 *får inte behandlas under längre tid än* en månad efter utgången av den valperiod som uppgifterna hänför sig till.

Begränsningarna av hur länge personuppgifter får behandlas hindrar inte att en myndighet arkiverar och bevarar allmänna handlingar eller att arkivmaterial lämnas till en arkivmyndighet.

17 §¹

Beträffande en person som avses i 16 § första stycket 1 *får i databasen behandlas uppgifter om* personnummer, namn *och* adress.

De uppgifter som får behandlas om en person som avses i 16 § första stycket 1 *är* personnummer, namn, adress, *födelse*tid, folkbokföringsort, medborgarskap, *tidpunkt för* invandring *och* *tidpunkt för* utvandring.

¹ Senaste lydelse 2004:539

18 §²

Beträffande en person som avses i 16 § första stycket 2 får i databasen behandlas uppgifter om personnummer, namn, adress samt partibeteckning och övriga uppgifter som enligt 3 kap. 10 § sametingslagen (1992:1433) skall finnas på valsedlar där personen är upptagen.

De uppgifter som får behandlas om en person som avses i 16 § första stycket 2 är personnummer, namn, adress, födelsetid, folkbokföringsort, medborgarskap, tidpunkt för invandring, tidpunkt för utvandring, beteckning för gruppen, partiet eller den liknande sammanslutningen och övriga uppgifter som enligt 3 kap. 10 § sametingslagen (1992:1433) ska finnas på valsedlar där personen är upptagen.

Gallring i databasen för sametingsvalet

Längsta tid för behandling i databasen för sametingsvalet

23 §³

Uppgifter som inte längre behövs för ändamålet med behandlingen av personuppgifter i databasen skall gallras om inte något annat följer av andra stycket.

Den slutliga sameröslängden från varje sametingsval skall skrivas ut på papper och bevaras. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får föreskriva om ytterligare bevarande.

Uppgifter om en person som avses i 16 § första stycket 1 får inte behandlas längre än en månad efter utgången av den valperiod som uppgifterna hänför sig till.

Uppgifter om en person som avses i 16 § första stycket 2 får inte behandlas längre än en månad efter utgången av den valperiod som uppgifterna hänför sig till.

Begränsningarna av hur länge personuppgifter får behandlas hindrar inte att en myndighet arkiverar och bevarar allmänna handlingar eller att arkivmaterial lämnas till en arkivmyndighet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2024.

² Senaste lydelse 2004:539

³ Senaste lydelse 2004:539

Förteckning över remissinstanserna beträffande promemorian Frågor om val till Sametinget

Bilaga 3

Efter remiss har yttranden kommit in från Integritetsskyddsmyndigheten, Länsstyrelsen Jämtlands län, Länsstyrelsen Norrbotten, Länsstyrelsen Stockholms län, Länsstyrelsen Västerbotten, Myndigheten för delaktighet, Sametinget, Stockholms universitet, Valmyndigheten och Valprövningsnämnden.

Därutöver har yttranden kommit in från Skogssamerna/Vuovdega och Östersunds kommun.

Följande remissinstanser har inte svarat eller angett att de avstår från att lämna några synpunkter: Ájtte – svensk fjäll- och samemuseum, Diskrimineringsombudsmannen, Ekonomistyrningsverket, Förvaltningsrätten i Luleå, Guovssonásti, Jakt- och fiskesamerna, Jokkmokks kommun, Justitiekanslern, Kammarkollegiet, Kammarrätten i Göteborg, Kiruna kommun, Landspartiet Svenska Samer, Malå kommun, Min Geaidnu/Mijá Gäjno/Mijjen Geajnoe, Riksdagens ombudsmän, Riksrevisionen, Samelandspartiet/Sámiid Riikkabellodat, Samerna/Sámit, Same Átnam, Sáminuorra, Skatteverket, Stiftelsen Gaaltije – sydsamiskt kulturcentrum, Svenska samernas riksförbund och Sveriges kommuner och regioner.